

Strategia Rozwoju Gminy Miasto Lubartów na lata 2021 – 2035

Załącznik do Uchwały Nr XXXVII/270/2021
Rady Miasta Lubartów
z dnia 23 grudnia 2021 r.

Lubartów, 2021 r.

Strategia zawiera dane wg stanu na 31.12.2020 r. oraz daty wskazane przy
dokumentach źródłowych
Przedstawione zdjęcia stanowią własność miasta Lubartów

Szanowni Państwo!

hierarchizację

Strategia rozwoju gminy jest jednym z podstawowych instrumentów zarządzania, stanowiącym podstawę do prowadzenia długookresowej polityki rozwoju. Dokument definiuje kierunki działań miasta w sferze gospodarczej, społecznej, infrastrukturalnej i przestrzennej. Długofalowa wizja rozwoju miasta zawarta w dokumentach strategicznych pozwala na właściwą koordynację i

działań

w poszczególnych latach, a także zapewnia ich utrzymanie w dłuższej perspektywie czasowej.

Poprzednia strategia rozwoju Lubartowa obowiązywała w latach 1998 – 2015, a jej cele były i są systematycznie realizowane. Zmiany w ustawie o polityce rozwoju na kilka lat pozbawiły miasto możliwości opracowywania własnej strategii, kładąc nacisk na strategiczny rozwój ponadlokalny.

Po zmianie przepisów, w maju 2021 roku Gmina Miasto Lubartów przystąpiła do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Miasto Lubartów na lata 2021-2035.

Do współpracy przy tworzeniu dokumentu, w wyniku przeprowadzonego postępowania, wyłoniona została firma EKO-GEO Glob Rafał Modrzejewski. Zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, prace rozpoczęły się od uchwały Rady Miasta Lubartów z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Miasto Lubartów na lata 2021-2035, która określiła szczegółowy tryb i harmonogram opracowania dokumentu.

Następnie został powołany Zespół ds. opracowania strategii, który koordynuje prace nad dokumentem.

Po zgromadzeniu niezbędnych danych statystycznych, spotkaniach warsztatowych, przeprowadzeniu konsultacji społecznych oraz dyskusjach w poszczególnych zespołach tematycznych powstały konkretne rekomendacje dotyczące rozwoju Miasta na lata 2021- 2035.

Wszystkim osobom zaangażowanym w proces tworzenia strategii składam serdeczne podziękowania i zachęcam do dalszych, wspólnych inicjatyw na rzecz rozwoju Lubartowa.

**Burmistrz Miasta
Krzysztof Paśnik**

Spis treści

SPIS TREŚCI	4
I. WPROWADZENIE.....	6
II. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ.....	8
2.1. W zakresie uwarunkowań przestrzennych.....	8
2.2. W zakresie procesów społecznych	11
2.3. W zakresie uwarunkowań gospodarczych	15
III. ANALIZA SWOT MIASTA LUBARTÓW	16
IV. WIZJA ROZWOJU I MISJA LUBARTOWA W PERSPEKTYWIE DO 2035 ROKU	22
V. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU MIASTA LUBARTÓW W WYMIARZE PRZESTRZENNYM, SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM	23
5.1. Kierunki działań podejmowanych do osiągnięcia celów strategicznych	25
5.1.1. Wykaz kierunków działań i zadań w ramach strefy przestrzennej.....	25
5.1.2. Wykaz kierunków działań i zadań w ramach strefy społecznej	31
5.1.3. Wykaz kierunków działań i zadań w ramach strefy gospodarczej.....	38
VI. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	40
Osi określone w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (SRWL 2030)	41
Osi określone dla miasta Lubartowa	45
VII. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ MIASTA.....	48
7.1. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na terenie miasta.....	50
VIII. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ.....	52
IX. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU	57
X. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	64
10.1. Monitoring	65
10.2. Ewaluacja	65
XI. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	66
XII. DIAGNOZA MIASTA LUBARTOWA.....	67

12.1. Strefa przestrzenna	67
12.1.1. Położenie	67
12.1.2. Ład przestrzenny	69
12.1.3. Komunikacja	70
12.1.4. Zabytki	70
12.1.5. Infrastruktura	73
<i>Sieć wodociągowa i kanalizacyjna</i>	<i>73</i>
<i>Ciepłownictwo i gazownictwo</i>	<i>74</i>
<i>Energia elektryczna</i>	<i>75</i>
12.1.6. Mieszkalnictwo	75
12.1.7. Środowisko	77
12.2. Strefa społeczna	82
12.2.1. Demografia	82
12.2.2. Pomoc społeczna	86
12.2.3. Bezrobocie	88
12.2.4. Bezpieczeństwo	90
12.2.5. Kultura	92
12.2.6. Sport	97
12.2.7. Ochrona zdrowia	98
12.2.8. Oświata	98
12.3. Strefa gospodarcza	99
12.3.1. Rynek pracy	99
12.3.2. Turystyka	102
SPIS TABEL	105
SPIS WYKRESÓW	105
SPIS RYSUNKÓW	106
BIBLIOGRAFIA	106

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Miasta Lubartów na lata 2021-2035 (dalej Strategia) jest dokumentem opracowanym dla miasta i jego mieszkańców oraz podmiotów działających na jego terenie.

Powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających dalszą potrzebę rozwoju miasta z uwagi na zmieniającą się sytuację przestrzenno - społeczno - gospodarczą.

W okresie, który upłynął od opracowania poprzedniej Strategii, zarówno w otoczeniu zewnętrznym jak i wewnętrznym zaszło szereg zmian, mających istotne znaczenie dla rozwoju miasta, zarówno w okresie najbliższych lat, jak i w perspektywie długofalowej. W związku z tym Władze Miasta uznały za celowe opracowanie nowej Strategii. Bardzo ważnym czynnikiem uzasadniającym potrzebę opracowania nowego dokumentu strategicznego jest zapewnienie spójności ze strategicznymi dokumentami na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym.

Zawartość Strategii Rozwoju Miasta Lubartowa miasta na lata 2021-2035 jest zgodna z zapisami art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2020 poz. 713 z późn. zm.), a jej struktura odpowiada logice procesu strategicznego.

W dokumencie można wyróżnić 4 główne bloki tematyczne/części.

Część diagnostyczna

Zawiera wnioski z przeprowadzonej diagnozy miasta Lubartowa w ujęciu przestrzennym, społecznym oraz gospodarczym diagnozy strategicznej. Część diagnostyczna została uzupełniona o wnioski z przeprowadzonej ankietyzacji mieszkańców miasta Lubartowa.

Część strategiczna i operacyjna

W tej części przedstawiono misję oraz wizję miasta Lubartowa w horyzoncie czasowym do 2035 roku oraz plany działań na najbliższe 14 lat obowiązywania Strategii w podziale na cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań.

Część przestrzenna

W tej części skupiono się na rozwoju przestrzennym miasta w perspektywie kolejnych 14 lat – wskazano obszary strategicznej interwencji na poziomie wojewódzkim, określono je na poziomie gminnym, określono strukturę funkcjonalno – przestrzenną miasta Lubartowa oraz określono wytyczne w zakresie kształtowania przestrzeni na terenie miasta.

Część wdrożeniowa

Zawiera kwestie związane z realizacją i monitoringiem wdrożenia Strategii, w tym spójność z dokumentami wyższego rzędu. Przytoczone wskaźniki monitoringu określono w szczegółowy sposób, zgodnie z wskaźnikami monitoringu określonymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Przyjęta i wdrażana Strategia pozwoli nie tylko efektywnie prowadzić politykę rozwoju Lubartowa, ale także będzie dokumentem umożliwiającym skorzystanie z licznych instrumentów finansowych wspierających rozwój lokalny i regionalny, w tym pochodzących z perspektywy finansowej Unii Europejskiej.

Należy pamiętać, że niniejszy dokument ma charakter otwarty, nie zamyka się przed zmianami i wprowadzaniem nie ujętych w aktualnej wersji dokumentu rozwiązań.

II. Wnioski z diagnozy strategicznej

2.1. W zakresie uwarunkowań przestrzennych

Teren Lubartowa cechuje się korzystnym położeniem geograficznym. Jednym z głównych atutów miasta jest niewielka odległość od miasta wojewódzkiego – Lublina (25 km) będącego centrum koncentracji różnorodnych usług wysokiej klasy.

Miasto przynależy do Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (LOM). Celem wspólnych działań w ramach LOM jest wyeliminowanie obszarów zdegradowanych społecznie i gospodarczo, a także wspieranie terenów cennych przyrodniczo czy kulturowo. Obecność miasta w Lubelskim Obszarze Metropolitalnym zwiększa możliwości pozyskania środków na realizację inwestycji przestrzennych, ale i społecznych oraz z zakresu rozwoju przedsiębiorczości.

Lubartów oraz jego bezpośrednie otoczenie stanowią teren krzyżowania się dróg o znaczeniu krajowym oraz regionalnym. Transport tranzytowy, samochodowy odbywa się głównie drogą krajową nr 19 relacji Białystok – Lublin – Rzeszów, stanowiącą obwodnicę miasta w kierunku północ – południe. Komunikacja regionalna obsługiwana jest dzięki drodze wojewódzkiej nr 815. W najbliższych latach znacznej poprawie ulegnie dostępność komunikacyjna miasta dzięki budowie odcinka drogi ekspresowej S19 na trasie Lubartów – Lublin, co skróci w znacznym stopniu czas podróży do miasta wojewódzkiego

i jednocześnie przyczyni się od zwiększonego zainteresowania obszarem miasta, dzięki węzłom komunikacyjnym znajdującym się na jego terenie. Trwają także prace modernizacyjne na linii kolejowej nr 30 Lubartów – Parczew, co wpłynie na zwiększenie dostępności komunikacji kolejowej i skróci

w znacznym stopniu czas podróży po terenie województwa.

Stan infrastruktury komunikacyjnej na terenie miasta jest zróżnicowany. Część dróg i chodników jest w średnim lub złym stanie technicznym, wymaga podjęcia prac remontowych oraz rozbudowy. Jednym z głównych problemów komunikacyjnych Lubartowa jest brak komunikacji miejskiej, co sprawia,

iż głównym środkiem transportu jest samochód. W perspektywie do 2035 roku należy rozważyć uruchomienie komunikacji miejskiej, która obejmie cały obszar Lubartowa (z uwzględnieniem wszystkich stref miasta).

Kolejnym elementem infrastruktury komunikacyjnej wymagającej poprawy jest zwiększenie dostępności ścieżek rowerowych poprzez ich rozbudowę i stworzenie spójnej i bezpiecznej dla innych użytkowników ruchu drogowego, sieci pełniącej funkcje transportowe i rekreacyjne.

Znaczna część infrastruktury komunikacyjnej nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W ostatnich latach poprawie uległ poziom bezpieczeństwa w układzie komunikacyjnym m.in. dzięki rozbudowie oświetlenia ulicznego oraz odpowiednim oznakowaniu m.in. przejść dla pieszych, jednakże zlikwidowanie barier dla osób z niepełnosprawnościami jest priorytetem

na najbliższe lata. W perspektywie do 2035 roku należy rozważyć stworzenie nowej polityki parkingowej, co wpłynie na zwiększenie dostępności miejsc parkingowych.

Rozwiązanie problemów komunikacyjnych miasta jest przedsięwzięciem, które wymaga integrowania wielu działań i współpracy. Szczególny wymiar współpracy dotyczy m. in. sąsiednich gmin. Rozwiązanie problemów komunikacyjnych będzie zależeć od atrakcyjności szeroko rozumianego systemu komunikacji publicznej oraz rozwiązań alternatywnych dla transportu samochodowego, jak też świadomości osób korzystających z przestrzeni miasta (mieszkańców i turystów).

Obszar miasta jest zasobny w atrakcje turystyczne. Wizytówką miasta jest Pałac Sanguszków wraz z okazałym parkiem. Dzięki rekonstrukcji, której dokonano w oparciu o projekt polskiego planisty ogrodów – Gerarda Ciołka, jako jeden z nielicznych w kraju park lubartowski utrzymany jest w stylu francuskim. Obecnie prowadzona jest rewitalizacja tego terenu. Tuż obok trwa remont barokowo-klasycystycznej, przypałacowej oranżerii, która po II wojnie światowej popadła w ruinę.

Turystów krajowych i zagranicznych interesują także inne liczne zabytki architektury Lubartowa i okolic: barokowy pałac Firlejów, później Sanguszków (XVII w.), późnobarokowy kościół Św. Anny 1733-1738), barokowy kościół Św. Wawrzyńca i klasztor Kapucynów (1741), zespoły dworsko-parkowe, zespół pałacowy z Muzeum Zamoyskich w Kozłowie oraz zabytki ludowego budownictwa wiejskiego, które świadczą o bogatej historii tego obszaru.

Część obiektów zabytkowych z terenu miasta cechuje się złym stanem technicznym. Większość obiektów ujętych w rejestrze zabytków znajdujących się na terenie miasta nie posiada tablic informacyjnych i nie jest odpowiednio wyeksponowana dla turystów.

100% obszaru Lubartowa ma pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego co w znaczny sposób ułatwia prowadzenie polityki przestrzennej na terenie miasta. W celu realizacji zapotrzebowań na nowe tereny inwestycyjne oraz aktualizacji przeznaczenia już istniejących terenów inwestycyjnych, systematycznie prowadzone są działania związane ze zmianami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Miasto na bieżąco aktualizuje także zapisy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lubartów.

Na terenie miasta rozwija się budownictwo jednorodzinne. Lubartów posiada tereny przeznaczone na dalszą rozbudowę budownictwa jednorodzinnego oraz wielorodzinnego. Stan budynków na terenie Lubartowa jest zróżnicowany.

Miasto posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową i kanalizacyjną oraz zmodernizowaną oczyszczalnię ścieków. Mieszkańcy mają dostęp do sieci ciepłowniczej dzięki funkcjonującemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej w Lubartowie Spółka z o.o. oraz sieci gazowej, z której korzystają głównie budynki jednorodzinne.

Na terenie miasta podejmowane będą działania wpisujące się w idee mixed-use, czyli łączenie kilku funkcji w ramach jednej inwestycji. Z punktu widzenia infrastruktury miejskiej to optymalne rozwiązanie, gdyż ograniczony będzie w ten sposób teren zajętego krajobrazu naturalnego, a

niezbędne nakłady miejskie będą rozkładane na mniejszą powierzchnię. Działania tego typu mają na celu przezwyciężenie kryzysu miasta i uczynienie go atrakcyjnym miejscem do mieszkania i gospodarowania.

W kwestii środowiskowej do największych problemów miasta należą stan powietrza atmosferycznego oraz stan wód. W celu poprawy jakości powietrza na terenie Lubartowa od wielu lat prowadzone są działania mające na celu redukcję emisji szkodliwych substancji: corocznie z Budżetu Miasta udzielane są dotacje na wymianę nieefektywnych kotłów węglowych, przeprowadzono także działania termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej.

W odniesieniu do jakości wód powierzchniowych na terenie Lubartowa, ich stan oceniono jako zły¹. Są one także zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Ponadto obserwuje się niedobory wód powierzchniowych. Zasadnym jest prowadzenie działań na rzecz zwiększenia retencji wód powierzchniowych na obszarze miasta.

Na terenie miasta Lubartów znajduje się obszar szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczony na podstawie sporządzonych map zagrożenia powodziowego i obejmujący swym zasięgiem znaczną powierzchnię doliny Wieprza. W granicach obszaru szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia w użytkowaniu terenów, wynikające z przepisów ustawy – Prawo wodne.

Na terenie miasta do obszarów zieleni urządzonej zaliczyć można m.in. Park Miejski, w którym prowadzone są działania rewitalizacyjne. Wysoki potencjał posiadają także tereny zielone nad rzeką Wieprz.

W perspektywie obowiązywania Strategii konieczne jest podjęcie działań związanych ze zwiększaniem terenów zielonych w granicach miasta i przeciwdziałanie procesowi betonowania miast. Jest to ważny aspekt także pod kątem obserwowanych zmian klimatu.

W zakresie gospodarki odpadami na terenie miasta obserwowany jest w ostatnich latach systematyczny wzrost masy odpadów zmieszanych na jednego mieszkańca miasta. W związku z tym należy prowadzić działania na rzecz racjonalizacji gospodarki odpadami. Na terenie Lubartowa stale prowadzone

są działania związane z usuwaniem wyrobów azbestowych, co jest uzależnione od stopnia pozyskania dotacji na ten cel. Obecnie na terenie miasta znajduje się jeszcze znaczna masa wyrobów azbestowych koniecznych do usunięcia.

¹ Ocena na podstawie badań jakości wód powierzchniowych prowadzonych przez Główny Inspektorat Środowiska w latach 2018-2019.

Wyzwania dla Lubartowa:

- ✓ Modernizacja infrastruktury drogowej (modernizacja i budowa dróg)
- ✓ Uruchomienie komunikacji miejskiej
- ✓ Nowa polityka transportowa
- ✓ Realizacja inwestycji typu mixed-use
- ✓ Dążenie do miasta kompaktowego
- ✓ Kontynuacja prowadzonych działań rewitalizacyjnych
- ✓ Rozwój infrastruktury przeznaczonej dla pieszych i rowerzystów, z szczególnym naciskiem na rozbudowę ścieżek rowerowych
- ✓ Dostosowanie infrastruktury komunikacyjnej do potrzeb osób z niepełnosprawnością
- ✓ Rozwój elektromobilności
- ✓ Rozwój infrastruktury technicznej postępujący wraz z rozwojem budownictwa jednorodzinnego
- ✓ Odpowiednie wykorzystanie istniejących zasobów terenów pod zabudowę mieszkaniową zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju
- ✓ Działania rewitalizacyjne w odniesieniu do zabytków oraz odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych
- ✓ Optymalizacja funkcjonowania systemu gospodarki odpadami
- ✓ Kontynuacja modernizacji systemów grzewczych w gospodarstwach domowych
- ✓ Intensyfikacja działań na rzecz poprawy powietrza (działalność edukacyjna, kontrolna)
- ✓ Dążenie do autonomii energetycznej Lubartowa
- ✓ Ochrona prawna obszarów cennych przyrodniczo
- ✓ Zwiększenie retencji wód powierzchniowych
- ✓ Stała ochrona przeciwpowodziowa
- ✓ Zwiększanie terenów zielonych na terenie miasta
- ✓ Działania adaptacyjne na rzecz ochrony przed zmianami klimatu

2.2. W zakresie procesów społecznych

Liczba ludności miasta w analizowanych latach systematycznie maleje. Co więcej, długoterminowe prognozy demograficzne również wskazują na dalszy spadek liczby ludności w Lubartowie. Głównymi powodami takiej sytuacji jest wyższa dynamika zgonów niż urodzeń żywych, co wpływa na pogarszanie się wskaźnika przyrostu naturalnego. Odływ mieszkańców z terenu miasta to jeden z głównych problemów społecznych i wyzwanie na najbliższe lata.

Ponadto, należy zwrócić uwagę na fakt występowania wyraźnych tendencji ujemnych sald migracji ludności. Mimo tego gęstość zaludnienia jest nadal wyższa niż średnia dla gmin miejskich.

Struktura wiekowa mieszkańców według grup ekonomicznych wskazuje, że w największym stopniu zmniejsza się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast liczebność mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wykazuje tendencję wzrostową.

Niewątpliwie pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że Lubartów posiada zdecydowanie korzystniejszą strukturę poziomu wykształcenia w porównaniu do analogicznej struktury dla województwa lubelskiego i Polski ogółem.

Placówki oświatowe na terenie Lubartowa cechują się bardzo wysokim poziomem nauczania, a karta pedagogiczna jest doskonale przygotowana do kształcenia na wszystkich dostępnych poziomach edukacji.

Bliskość Lublina niesie ze sobą zarówno cechy pozytywne, jak i negatywne. Lublin jako biegun wzrostu dla całego regionu, przejmuje pewne zasoby – do najpoważniejszych należy odpływ dobrze wykwalifikowanej siły roboczej.

Działalność kulturalną na terenie miasta prowadzą głównie Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Mickiewicza, Lubartowski Ośrodek Kultury oraz Muzeum Ziemi Lubartowskiej. Placówki oferują bardzo bogatą i zróżnicowaną ofertę społeczną skierowaną do wszystkich grup mieszkańców. Jednym z głównych problemów ww. instytucji jest brak dostępności bazy lokalowej na część organizowanych przedsięwzięć. Pożądanym kierunkiem będzie rozwój bazy lokalowej na cele społeczne poprzez m.in. budowę nowych obiektów kulturalnych oraz adaptację istniejących zasobów lokalowych.

Lubartów posiada wysoki potencjał z zakresu działalności kulturalnej. Organizowane liczne wydarzenia kulturalne cieszą dużym zainteresowaniem mieszkańców miasta i okolic. W mieście organizowane są imprezy ogólnopolskie oraz o zasięgu wojewódzkim. Lubartów jest także gospodarzem największej w Polsce i Europie imprezy rowerowej realizowanej w otwartej formule, jaką jest Święto Roweru. Do istotnych wydarzeń kulturalnych można zaliczyć także: Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego, Rock Alert Festiwal, Muzykowanie na Ludową Nutę, Konfrontacje Taneczne o Puchar Burmistrza Miasta Lubartów, Lubartowskie Annowanie – Złot Anek, Święto Roweru, Biegi Lewarta, Dni Lubartowa, Amatorskie Spotkania Taneczne, Ogólnopolski Turniej Szachowy.

Do najważniejszych organizacji powołanych przez mieszkańców, a działających na rzecz rozwoju miasta i poprawy jakości życia należą:

- ✓ Lubartowskie Towarzystwo Regionalne – ochrona dziedzictwa narodowego, podtrzymywanie wartości i tradycji narodowych i regionalnych, organizacja przedsięwzięć kulturalnych, działalność wydawnicza (medale, książki, emblematy), upowszechnianie historii miasta i regionu.
- ✓ Lubartowskie Towarzystwo Muzyczne – edukacja muzyczna dzieci i młodzieży, organizacja przedsięwzięć kulturalnych (koncertów, warsztatów, festiwali), prowadzenie Społecznej Szkoły Muzycznej, współpraca z placówkami kulturalnymi i oświatowymi.

- ✓ Stowarzyszenie Ochotnicza Straż Pożarna (wraz z Orkiestrą Dętą przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Lubartowie).
- ✓ Izba Tradycji Kolejowej PKP Stacja Lubartów – prowadzenie działalności wydawniczej i edukacyjnej, ochrona materialnych przedmiotów o wartości muzealnej i innych związanych z koleją, urządzeń, taboru – jako dóbr narodowych, organizacja wystaw stałych i czasowych.

Za prowadzoną działalność sportową odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Lubartów. Działalność MOSIR przyczynia się do rozwoju i zaspokajania potrzeb sportowych i rekreacyjnych społeczeństwa miasta, a w zakresie merytorycznym i szkoleniowym współpracuje z ośrodkami, klubami, placówkami oświatowymi, stowarzyszeniami i związkami stowarzyszeń na terenie gminy, powiatu, województwa i kraju. W skład obiektów administrowanych przez MORIS należą: kryta pływalnia, kompleks „Orlik”, Skatepark, Kompleks sportowy na ulicy Parkowej (stadion; boisko treningowe ze sztuczną nawierzchnią - o wymiarach 68 x105, ogrodzone, oświetlone z trybunami; zaplecze szatniowo-sanitarne do obsługi drużyn korzystających z boisk; boisko przy parku - z naturalną nawierzchnią - treningowe, rekreacyjne) boiska na ul. Parkowej i Batalionów Chłopskich.

Na terenie miasta działa również Miejski Klub Sportowy Lewart Autonomiczna Grupa Sekcji, którego członkowie już od lat zdobywają złote i srebrne medale na europejskich i światowych mistrzostwach w Taekwon-do ITF.

Jednym z problemów w ramach prowadzenia działalności sportowej czy rekreacyjnej na terenie Lubartowa jest ograniczona baza lokalowa, co utrudnia prowadzenie zajęć. W latach 2021-2035 należy rozważyć adaptację bądź budowę nowych obiektów na cele sportowo-rekreacyjne, które mają na celu integrację oraz rozwijanie i doskonalenie różnych umiejętności mieszkańców Lubartowa.

Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej w Lubartowie zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego kompetencji należy m.in. rozpoznanie środowiska; diagnoza społeczna; praca socjalna; wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; przyznawanie świadczeń określonych ustawą o pomocy społecznej i innymi ustawami; prowadzenie ośrodka wsparcia o zasięgu lokalnym – Dziennego Domu Pomocy Społecznej oraz placówki opiekuńczo-wychowawczej tj. Świetlicy Środowiskowej.

Corocznie spada liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. Może mieć to pośrednio związek ze spadającą liczbą mieszkańców Lubartowa w ostatnich latach. Jednocześnie obserwuje się nasilenie problemów społecznych i ich wzajemne przenikanie się w rodzinach korzystających ze świadczeń społecznych. Kierunkiem działań na najbliższe lata jest zapewnienie odpowiedniej opieki psychologicznej i stała współpraca z rodzinami dysfunkcyjnymi w ramach prowadzonej działalności społecznej.

Działania społeczne powinny być ukierunkowane na aktualne problemy społeczne, które często dotyczą ludzi młodych, pozbawionych odpowiedniego wsparcia psychologicznego.

Miasto powinno wspierać działalność funkcjonujących organizacji pozarządowych na terenie Lubartowa.

W ostatnich latach obserwuje się spadek liczby osób bezrobotnych (z wyjątkiem roku 2020). Stopa bezrobocia rejestrowanego na terenie miasta kształtuje się w granicach 6,5-7%, podczas gdy wartości dla powiatu to około 11%, a wartości dla województwa to około 8%. Zatem, sytuacja na rynku pracy dla miasta jest korzystniejsza od sytuacji dla powiatu i województwa.

Istniejąca infrastruktura społeczna, kulturalna oraz sportowo – rekreacyjna powinna wychodzić naprzeciw potrzebom mieszkańców starszych, którzy co roku stanowią coraz liczniejszą społeczność Lubartowa. Wiąże się to m.in. z koniecznością dostosowania oferty kulturalnej dla osób starszych, a przede wszystkim z wysoką dostępnością świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej poprzez dostęp do specjalistów. Miasto powinno kontynuować działania związane z zapewnieniem odpowiedniego zaplecza socjalnego poprzez organizację m.in. dziennych domów pobytu seniorów oraz ofertę ukierunkowaną na integrację osób starszych.

W mieście należy kontynuować działania związane z rozwojem bazy sportowo – rekreacyjnej, dzięki której możliwe będzie poszerzenie zakresu działań i usług ukierunkowanych na potrzeby grup wiekowych o rosnącym udziale (w tym osób starszych), m.in. budowę siłowni plenerowych, obiektów małej architektury, nowych placów zabaw. Lokalizacja kolejnych obiektów rekreacyjnych powinna uwzględniać obszary rozwoju budownictwa jednorodzinnego na terenie miasta.

Terenem stanowiącym szczególny potencjał pod kątem zagospodarowania społeczno – rekreacyjnego jest dolina rzeki Wieprz, gdzie możliwe jest podjęcie działań inwestycyjnych związanych ze stworzeniem, nowych, nowoczesnych, odpowiednio zagospodarowanych przestrzeni, które wzbogacą ofertę rekreacyjną Lubartowa skierowaną do jej mieszkańców, a także turystów.

Odnosząc się do kwestii opieki zdrowotnej to została ona oceniona przez ankietowanych mieszkańców w sposób zróżnicowany. Należy zaznaczyć, iż miasto nie ma bezpośredniego wpływu na tą dziedzinę życia społecznego. Problem z dostępnością do wysokiej jakości opieki zdrowotnej jest problemem obserwowanym również w skali regionalnej jak i krajowej.

Wyzwania dla Lubartowa:

- ✓ Działania na rzecz zatrzymania odpływu mieszkańców z terenu miasta
- ✓ Zwiększenie bazy lokalowej na działalność kulturalną i sportową
- ✓ Kontynuacja rozbudowy obiektów sportowych i rekreacyjnych (m.in. place zabaw, siłownie zewnętrzne, obiekty sportowe)
- ✓ Budowa nowego obiektu na cele społeczne, rekreacyjne, sportowe w ujęciu lokalnym i ponadlokalnym
- ✓ Odpowiednie wyposażenie w infrastrukturę społeczną terenów mieszkaniowych
- ✓ Dostosowywanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
- ✓ Zwiększanie poziomu bezpieczeństwa na terenie miasta

- ✓ Współpraca w zakresie przeciwdziałania spodziewanym problemom związanym z funkcjonowaniem służby zdrowia na poziomie lokalnym
- ✓ Monitorowanie i reagowanie na zmiany w zakresie liczebności i struktury ludności objętej pomocą społeczną
- ✓ Wsparcie funkcjonujących na terenie Lubartowa fundacji
- ✓ Kontynuacja działań z zakresu integracji mieszkańców dzięki wydarzeniom kulturalnym

2.3. W zakresie uwarunkowań gospodarczych

Lubartów posiada wysoki potencjał inwestycyjny. Corocznie wzrasta liczba podmiotów gospodarczych. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w roku 2020 dla Lubartowa wynosiła 7,5, podczas gdy wartość dla powiatu wynosiła 3,8, a dla województwa lubelskiego 5,0.

W Lubartowie wykształciły się dwa naturalne obszary inwestycyjne. Firmy produkcyjne skupiły się w południowo-zachodniej części miasta, wokół ul. Przemysłowej oraz w środkowozachodniej części miasta, przy ul. Nowodworskiej. Aktualnie Miasto Lubartów oferuje doskonale przygotowane tereny inwestycyjne typu Greenfield przy ul. Strefowej, o łącznej pow. około 4 ha, które zostały częściowo włączone do Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE) EURO-PARK MIELEC Podstrefa Lubartów. Znajdują się w odległości ok. 700 m od drogi krajowej nr 19 (przyszła droga ekspresowa S 19). Istniejące jak i planowane zjazdy z tej drogi zapewniają doskonały dostęp do działek drogami asfaltowymi. Tereny te mogą być przeznaczone pod innowacyjne przedsięwzięcia takie jak: zakłady produkcyjne, bazy i zaplecza techniczne, urządzenia i obiekty produkcyjne. Posiadają one także dostęp do niezbędnej infrastruktury: dróg gminnych, sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej, sieci gazowej i elektroenergetycznej oraz teleinformatycznej.

Funkcjonujące w Urzędzie Miasta Biuro Obsługi Inwestora zapewnia pomoc w kompleksowej obsłudze inwestycji, oferując indywidualne podejście do przedsiębiorcy, co pozwala na dostosowanie oferty

do jego potrzeb. Ponadto, Samorząd Lubartowski, ustanowił całkowite zwolnienie z podatku od nieruchomości, obowiązujące przez okres 2 lat dla nowych inwestycji produkcyjnych na terenie miasta.

Lubartów jest atrakcyjnym miejscem do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Decydują o tym:

- ✓ aktualna oferta inwestycyjna w postaci zaopatrzonych w pełną i nowoczesną infrastrukturę terenów inwestycyjnych z bardzo dobrym dojazdem,
- ✓ istniejący system preferencji dla inwestorów wynikający z przynależności głównych terenów inwestycyjnych do SSE,

- ✓ niewielkie odległości od stolicy województwa Lublina (25 km) i lotniska - Port Lotniczy Lublin (38 km)
- ✓ niewielkie odległości od Dorohuska leżącego na granicy z Ukrainą (110 km) oraz Terespoła leżącego na granicy z Białorusią (134 km) - ułatwiające rozszerzenie działalności na rynki wschodnie,
- ✓ chłonny rynek pracy,
- ✓ funkcjonowanie w Lubartowie szeregu instytucji otoczenia biznesu,
- ✓ przychylność władz miasta dla inwestorów.

Lubartów i okolice posiadają bardzo wysoki potencjał turystyczny, który może wpłynąć na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych, pod kątem obsługi turystów.

Mimo dużego potencjału poziom rozwoju turystyki na terenie Lubartowa jest niezadowalający. Związane to jest między innymi z brakiem odpowiedniej bazy noclegowej i miejsc parkingowych dla autokarów

z zapleczem socjalnym. Turystyka stanowi niewątpliwie szansę rozwoju społeczno-gospodarczego Lubartowa, wymaga jednak inwestycji, które będą zwiększały jego atrakcyjność pod względem przygotowania infrastrukturalnego na przyjęcie turystów. Jednym z podjętych działań było uruchomienie Punktu Informacji Turystycznej. Kolejnym krokiem powinno być podjęcie działań promocyjnych

w porozumieniu z gminami sąsiednimi.

Miasto Lubartów budować będzie wizerunek miasta szerokich możliwości, innowacyjnego w zakresie rozwoju turystycznego, integrującego swój potencjał gospodarczy.

Planuje się także podjęcie działań na rzecz stworzenia w dłuższej perspektywie jednolitej i prostej w odbiorze dla mieszkańców i turystów taryfy obejmującej połączenia kolejowe, autobusowe i inne usługi mobilności na terenie LOFu, także w ramach porozumień z podmiotami prywatnymi.

Wyzwania dla Lubartowa:

- ✓ Rozwój kolejnych terenów inwestycyjnych
- ✓ Wzrost liczby średnich i dużych przedsiębiorstw na terenie miasta dających nowe możliwości zatrudnienia
- ✓ Promocja miasta na tle regionalnym i krajowym oraz międzynarodowym
- ✓ Rozwój zaplecza turystycznego
- ✓ Wsparcie przedsiębiorstw w zakresie rozwoju bazy turystycznej

III. Analiza SWOT Miasta Lubartów

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnostycznych. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju.

Analizę dokonano w oparciu o:

- ✓ wnioski z przeprowadzonej diagnozy strategicznej,
- ✓ dane liczbowe, opisowe i przestrzenne,
- ✓ spotkania robocze zespołu ds. opracowania Strategii,
- ✓ wyniki badań ankietowych przeprowadzonych z mieszkańcami miasta.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Strefa przestrzenna	
- ponadlokalny charakter miasta i jego instytucji (powiat) - bliskie sąsiedztwo Lublina (25 km) - przynależność miasta do Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego - położenie przy szlakach komunikacyjnych (drogowych i kolejowych) - zdefiniowane poszczególne części miasta - dostępność lotnicza (bliska odległość portu lotniczego Lublin) - prowadzona modernizacja sieci kolejowej - liczne zabytki rangi ponadlokalnej, także zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie Lubartowa (m.in. Muzeum Zamoyskich w Kozłowie) - wysoki poziom zwodociągowania, skanalizowania, zmodernizowana oczyszczalnia ścieków - wysoka dostępność infrastruktury technicznej (sieć gazowa, sieć ciepłownicza)	- komunikacja opierająca się głównie na samochodach osobowych - brak komunikacji zbiorowej - przestrzeń niedostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - zakorkowanie miasta w godzinach szczytu - zróżnicowany stan dróg i chodników - nieodpowiednia polityka parkingowa - niedobór ścieżek rowerowych, jako jeden z głównych problemów komunikacyjnych - zły stan techniczny części zabytków, także ujętych w rejestrze zabytków - brak zaplecza turystycznego - zły stan wizualny i techniczny części obiektów w centrum miasta - wzrost masy odbieranych odpadów - niski zasób oraz zły stan wód powierzchniowych - zagrożenie powodziowe - niski udział terenów zielonych w centrum miasta

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące cały obszar miasta - wzrost wskaźnika powierzchni mieszkań na jednego mieszkańca miasta - poprawa jakości powietrza w ostatnich latach - sprawnie funkcjonujący system gospodarki odpadami - udzielanie wsparcia finansowego do wymiany źródeł ciepła, unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest - monitoring miasta	
Strefa społeczna	
- niska stopa bezrobocia - sprawne działanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej - sprawne funkcjonowanie Lubartowskiego Ośrodka Kultury, Biblioteki i Punktu Informacji Turystycznej - spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej - systematyczna modernizacja placówek oświatowych - bardzo dobra ocena poziomu nauczania w placówkach oświatowych - duża liczba organizowanych imprez i wydarzeń kulturalnych - sprawne funkcjonowanie MOSiR - funkcjonująca fundacja wspierające osoby wykluczone społecznie - wydarzenia o randze krajowej – święto roweru - realizowany Budżet Obywatelski - dostępność informacji dla mieszkańców (gazeta Lubartowiak, strony internetowe i facebook) - współpraca z organizacjami pozarządowymi i organizacjami pożytku publicznego	- problem starzenia się społeczeństwa - negatywne trendy demograficzne (ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny) - postrzeganie miasta jako sypialni Lublina przez część mieszkańców - niedobór bazy lokalowej na działania kulturalne i sportowe - brak dużego obiektu typu hala widowiskowo – sportowa - brak odpowiedniego zagospodarowania na cele rekreacyjno sportowe doliny rzeki Wieprz - wzrost stopy bezrobocia w 2020 r. - niski udział mieszkańców w życiu społecznym - nasilenie i przenikanie się problemów społecznych rodzin korzystających z pomocy społecznej - brak form wsparcia psychicznego, w szczególności dla osób młodych - niski stan techniczny części mieszkań komunalnych oraz niedobór ich zasobu w stosunku do zgłaszanego zapotrzebowania

- współpraca ze stowarzyszeniami, związkami międzygminnymi i innymi gminami - prowadzone inwestycje związane z termomodernizacją budynków komunalnych dzięki otrzymanym środkom zewnętrznym	
Strefa gospodarcza	
- wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych - poziom przedsiębiorczości wyższy od średniej powiatowej i wojewódzkiej - funkcjonowanie Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE) EURO-PARK MIELEC - Podstrefa Lubartów - prężnie działające instytucje otoczenia biznesu np. LFR - dostępność siły roboczej, ale i wykwalifikowanych specjalistów - liczne działania na rzecz pozyskania nowych inwestorów prowadzone przez władze miasta - dostępność terenów inwestycyjnych - zwolnienie z podatku od nieruchomości obowiązujące przez okres 2 lat dla nowych inwestycji produkcyjnych - dostosowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem rozwoju przedsiębiorczości - nowoczesna strona internetowa miasta stale aktualizowana m.in. pod kątem przedsiębiorczości i turystyki	- ograniczona powierzchnia gruntów pod inwestycje gospodarcze w dyspozycji Urzędu Miasta - odpływ wysokiej klasy specjalistów do innych ośrodków miejskich - rozdrobnienie własności gruntów i brak uregulowanych ich stanów prawnych - bariery zagospodarowania i zabudowy centralnej części miasta (przepisy w zakresie ochrony zabytków, opór mieszkańców) - niedostatecznie rozwinięta baza gastronomiczno-hotelowa - brak bazy hotelowej o odpowiednim standardzie - brak w pełni wykorzystanego potencjału inwestycyjnego - brak wykorzystania potencjału turystycznego pod kątem rozwoju przedsiębiorczości
Szanse	Zagrożenia

- budowa drogi ekspresowej S19 jako potencjał rozwoju miasta we wszystkich strefach - zwiększenie dostępności komunikacyjnej Lubartowa - modernizacja sieci kolejowej - stworzenie oferty kulturalnej i rekreacyjnej na poziomie regionalnym i krajowym poprzez budowę hali sportowo widowiskowej i pełne wykorzystanie potencjału miasta w tym zakresie - wykorzystanie potencjału Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego - wykorzystanie potencjału inwestycyjnego związanego z bliskością miasta wojewódzkiego, korzystnego położenia komunikacyjnego i dostępności terenów inwestycyjnych - pozyskanie nowych inwestorów - dążenie do autonomii energetycznej miasta - rozwój kogeneracji - dostęp do usług i placówek ponadpodstawowych na terenie Lublina - adaptacja zasobu istniejących budynków na cele społeczne i kulturalne - zwiększająca się świadomość ekologiczna i rozwój alternatywnych źródeł energii - dofinansowania zewnętrzne związane z rozszerzaniem oferty dla najmłodszych i seniorów (programy „Maluch+”, „Senior+”) - możliwość pozyskania dofinansowania w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2028 - powiększanie obszaru miasta poprzez zakup terenów na terenie gmin ościennych	- wyludnianie miasta - pogłębiające się problemy społeczne - brak podjęcia działań mających na celu zagospodarowanie doliny rzeki Wieprz - brak wykorzystania potencjału turystycznego Lubartowa - zmiany w ustawodawstwie powodujące utratę dochodów do budżetu miasta (np. zwolnienia z podatku) - zmiany klimatyczne powodujące ryzyko wystąpienia suszy, podtopień i powodzi - większy wybór oferty kulturalnej i rekreacyjnej na terenie Lublina - Utrata terenów przyrodniczych na rzecz rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości
---	---

Podsumowanie przeprowadzonej analizy SWOT określające największe atuty i słabości miasta:

Największe atuty Lubartowa

- korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne
 - potencjał ludzki i wysoki poziom edukacji
- dostępność atrakcyjnych terenów inwestycyjnych
- wysoki zasób unikalnych obiektów zabytkowych
 - sprawne zarządzanie miasta

Największe słabości Lubartowa

- depopulacja Lubartowa
- wieloaspektowe problemy komunikacyjne miasta
- niewykorzystany w pełni potencjał turystyczny
 - ograniczona przestrzeń miasta

IV. Wizja rozwoju i misja Lubartowa w perspektywie do 2035 roku

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości przestrzenno-społeczno-gospodarczej obszaru Lubartowa w perspektywie 2035 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą władze samorządowe i wszyscy zaangażowani partnerzy. Wskazuje ona zasadniczy kierunek wspólnie podejmowanych interwencji.

Wizja

Miasto Lubartów to prężnie działający ośrodek miejski wykorzystujący w pełni potencjał inwestycyjny, turystyczny, rekreacyjny, mieszkaniowy i społeczny poprzez odpowiednio zagospodarowane tereny zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i z poszanowaniem środowiska przyrodniczego.

To miasto wykorzystanych możliwości, wygodne dla mieszkańca, przyjazne dla inwestora i turysty.

Wyznaczona wizja stawia przed miastem następujące wyzwania rozwojowe:

**Rozwój
potencjału
gospodarczego**

**Wykorzystanie
potencjału
turystycznego**

**Rozwiązanie
problemów
komunikacyjnych**

**Rozwój
atrakcyjnych
terenów
mieszkaniowych**

**Zadbana
przestrzeń
publiczna**

**Poprawa
środowiska
przyrodniczego**

Misja

Misja wskazuje naczelny cel polityki rozwoju Lubartowa, wokół którego powinny koncentrować się działania władz samorządowych i wszystkich zaangażowanych partnerów. Stanowi przesłanie, będące podstawą i określeniem kierunku współpracy na szczeblu lokalnym.

Lubartów – miasto dobrych relacji

V. Cele strategiczne rozwoju miasta Lubartów w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym

Poniżej przedstawiono cele strategiczne oraz cele operacyjne w ramach trzech stref - przestrzennej, społecznej i gospodarczej analizowanych w ramach opracowania przedmiotowej Strategii.

Strefa przestrzenna

Cel strategiczny 1:
Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego

Cele operacyjne:

1. Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej
2. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej
3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej
4. Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu

Strefa społeczna

Cel strategiczny 2:
Wzmacnianie kapitału społecznego

Cele operacyjne:

1. Poprawa warunków i jakości kształcenia
2. Poszerzenie oferty społeczno - rekreacyjnej
3. Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych
4. Integracja i budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta
5. Nowoczesne zarządzanie miastem

Strefa gospodarcza

Cel strategiczny 3:
Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta

Cele operacyjne:

1. Wsparcie przedsiębiorczości
2. Rozwój potencjału turystycznego Lubartowa

5.1. Kierunki działań podejmowanych do osiągnięcia celów strategicznych

5.1.1. Wykaz kierunków działań i zadań w ramach strefy przestrzennej

Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego

Cel strategiczny I zakłada stworzenie atrakcyjnej przestrzeni, która zwiększałaby dostępność i spójność terytorialną, a przy tym poprawiała atrakcyjność Lubartowa do zamieszkania i rozwoju turystyki oraz przedsiębiorczości. Cel zostanie osiągnięty poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej, poprawę spójności zagospodarowania przestrzennego oraz estetyki przestrzeni publicznej.

Polityka przestrzenna powinna być realizowana zgodnie z zapisami i ustaleniami dokumentów planistycznych miasta.

Jednym z priorytetów w zakresie sfery przestrzennej jest poprawa funkcjonowania dostępności komunikacyjnej poprzez m.in. rozwój sieci ścieżek rowerowych, uruchomienie komunikacji miejskiej, poprawę jakości dróg oraz zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców.

Duży potencjał tkwi w komunikacji rowerowej. Aby ten potencjał wykorzystać miasto rozwijać będzie infrastrukturę i ofertę komunikacji rowerowej, w tym dążyć będzie do dalszego rozwoju sieci ścieżek rowerowych, w tym w wymiarze funkcjonalnym (na terenie miasta i gmin sąsiednich). Lubartów budując wizerunek miasta ekologicznego wspierać i promować będzie rozwiązania związane z niską lub zerową emisją w komunikacji, co oznacza m. in. dążenie do rozwijania komunikacji publicznej.

W ramach celu I skupiono się także na działaniach prowadzących do poprawy jakości środowiska przyrodniczego, z szczególnym uwzględnieniem poprawy powietrza oraz wód. Nie sposób pominąć obserwowanych w ostatnich czasach zmian klimatycznych. Jako odpowiedzialna jednostka

samorządu terytorialnego miasto Lubartów będzie podejmować szereg działań mających na celu ochronę przed zmianą klimatu.

Rozwiązanie problemu jakości powietrza wymaga podjęcia kompleksowych działań, w szczególności we współpracy z sąsiednimi gminami. Narzędziami oddziaływania na decyzje indywidualnych właścicieli „systemów grzewczych” mogą być stosowane zakazy, jak też system dotacji, ukierunkowany na zmianę sposobu ogrzewania. Ważne dla wizerunku Lubartowa będzie stosowanie rozwiązań bazujących na źródłach odnawialnych, np. rozwój fotowoltaiki przy oświetleniu ulic, parkingów, obiektów publicznych.

Ważna dla Lubartowa będzie zmiana podejścia do planowania zieleni w mieście, które dążyć będzie do zachowania i zwiększania przestrzeni terenów zielonych w mieście. Konieczne jest stworzenie koncepcji odnoszącej się do systemu terenów zieleni, obejmującej swym zakresem długą perspektywę czasu, pozwalającej na zachowanie i rozwijanie kluczowego dla miasta układu przestrzennego terenów zielonych. Lubartów dążyć będzie do poprawy dostępu do terenów zieleni z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców, np. poprzez tworzenie małych parków integrujących lokalną społeczność. Ważna będzie poprawa i utrzymanie jakości istniejących terenów zielonych, w tym poprzez lepsze gospodarowanie zielenią miejską, np. wykonywanie nasadzeń wieloletnich kosztem jednorocznych. Dla zachowania walorów przestrzennych miasta istotne będzie wprowadzanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, które ograniczać będą zabudowę, na rzecz zwiększania powierzchni biologicznie czynnych i otwartych terenów zielonych. Lubartów dążyć będzie do zachowania i oszczędzania posiadanych zasobów naturalnych, budując wizerunek miasta ekologicznego, realizującego politykę zrównoważonego rozwoju.

Tereny zielone pełnią w mieście wiele istotnych funkcji: zapewniają przestrzeń do wypoczynku, urozmaicają krajobraz, pomagają w edukacji i budowaniu więzi społecznych, pozytywnie wpływają na jakość życia. W przyszłości ich rola będzie rosła, także w związku z nasilającymi się skutkami zmiany klimatu, w tym wzrostem intensywności opadów oraz częstotliwości i długości fal upałów (złagodzenie efektu wyspy ciepła, mniejsze ryzyko zalania w czasie gwałtownych upałów, ochronę przed wiatrem i hałasem).

Małe formy zieleni miejskiej powinny stać się w perspektywie realizacji Strategii powszechnym widokiem w Lubartowie.

Ważne dla miasta będzie utworzenie i rozwijanie miejskiego programu na rzecz rozwoju małej retencji, który wspierać będzie wykorzystanie zasobów wodnych miasta, poprawiać nawodnienie terenów zielonych oraz wpływać będzie na mikroklimat miasta. W programie przewiduje się przyjąć rozwiązania, które promować będą rozwój małej retencji w odniesieniu do właścicieli budynków i gruntów. Mała retencja obejmuje proste sposoby na gromadzenie wody w wymiarze lokalnym. Pozwala zatrzymać lub spowolnić spływ wód, dbając o rozwój środowiska naturalnego. W wymiarze wykonawczym obejmuje realizację m. in. niewielkich zbiorników, oczek wodnych i stawów, zadrzewień, renaturyzację małych rzek oraz ochronę terenów podmokłych.

Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
1.1 Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej	- Utworzenie spójnej sieci ścieżek rowerowych - Uruchomienie komunikacji zbiorowej - Bieżąca modernizacja dróg miejskich - Budowa nowych połączeń komunikacyjnych - Wzmocnienie współpracy z zarządcami dróg wyższej kategorii w zakresie rozbudowy dróg - Działania z zakresu dostosowania istniejącego układu komunikacyjnego do nowego odcinka drogi ekspresowej S19 - Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem opraw energooszczędnych - Uporządkowanie miejsc parkingowych oraz ustalenie nowej polityki parkingowej - Budowa systemu wyświetlaczy informujących o poziomie zapelnienia miejsc parkingowych na głównych parkingach w mieście	- zmniejszenie zakorkowania miasta - zwiększenie infrastruktury rowerowej - poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej - poprawa jakości środowiska dzięki ograniczonym emisjom spalin do powietrza oraz mniejszym udziałem hałasu

Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
	- Uzupełnienie brakujących części chodników - Rozwój elektromobilności wraz z budową stacji ładowania pojazdów elektrycznych, w tym stopniowe wdrażanie pojazdów o napędzie elektrycznym w spółkach miejskich oraz flocie Urzędu Miasta	
1.2 Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej wraz z rozwojem infrastruktury technicznej	- Zmiana obowiązujących lub opracowywanie nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju - Poprawa dostępności infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - Renowacja oraz odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych - Działania pielęgnacyjne i rewitalizacyjne na terenie obszarach przestrzeni miejskich - Poprawa stanu technicznego tkanki urbanistycznej Miasta - Działania z zakresu rewitalizacji układu urbanistycznego - Poszerzenie możliwości dostępu	- rozwój miasta zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju - miasto dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - odpowiednio wyeksponowane zabytki - miasto odpowiednio przygotowane na sytuację kryzysowe i nadzwyczajne

Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
	do sieci internetowej światłowodowej - Rozbudowa systemu monitoringu zagrożeń - Rozszerzenie monitoringu miasta - Rozwój inwestycji z zakresu SMART CITY	
1.3 Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu	- Kontynuacja programu dofinansowań do wymiany źródeł ciepła na proekologiczne w budynkach mieszkalnych i komunalnych - Rozwój kogeneracji - Działania na rzecz autonomii energetycznej miasta (energia wodorowa, CNG, energia słońca) - Termomodernizacja budynków miejskich oraz budynków komunalnych wraz z wykorzystaniem OZE - Działania na rzecz efektywności energetycznej w placówkach oświatowych z terenu Lubartowa - Kontynuacja programu rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz infrastruktury kanalizacyjnej - Rozwój i modernizacja kanalizacji deszczowej	- poprawa jakości powietrza atmosferycznego - wzrost udziału OZE w bilansie energetycznym miasta - zwiększenie ilości odprowadzonych ścieków systemem kanalizacji sanitarnej - poprawa jakości i zasobności wód powierzchniowych - zwiększenie retencji wodnej - zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej - zwiększenie udziału terenów zielonych na terenie całego miasta - zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców

Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
	- Zwiększenie retencji ze szczególnym uwzględnieniem retencji gruntowej i środowiskowej, budowa systemów zatrzymywania wody w mieście - Inwentaryzacja zieleni miejskiej - Rewitalizacja i rozbudowa pasów zieleni izolacyjnej - Zagospodarowanie parkletów oraz parków kieszonkowych, ogrodów deszczowych w centrum miasta - Zwiększenie powierzchni terenów zieleni urządzonej - Stworzenie i realizacja koncepcji zielonego centrum Lubartowa - Kształtowanie świadomości i postaw proekologicznych wśród mieszkańców przez organizację wydarzeń i imprez proekologicznych oraz social media, prasę i inne środki przekazu - Działania racjonalizujące gospodarkę odpadami - Wspieranie działań na rzecz ochrony przeciwpowodziowej	

5.1.2. Wykaz kierunków działań i zadań w ramach strefy społecznej

Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego

Na terenie Lubartowa, podobnie jak w całym kraju, obserwuje się proces starzenia społeczeństwa. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym corocznie się zwiększa i przewyższa liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Powoduje to zmianę zapotrzebowania na usługi społeczne adresowane dla seniorów, m.in. dzienne domy pobytu seniora czy wsparcie z zakresu działalności opiekuńczej.

Czynnikami poprawiającymi jakość życia mieszkańców jest również rozwój oferty sportowej, kulturowej i rekreacyjnej. Działania te mają na celu także kształtowanie postaw i zachowań międzyludzkich, budowanie tożsamości lokalnej, a także integrują wszystkich uczestników życia społecznego. Jednym z kierunków działań miasta będzie zwiększenie dostępności bazy rekreacyjnej i sportowej oraz budowa nowych obiektów integrujących społeczność miasta.

Działalność społeczna miasta powinna uwzględniać potrzeby w zakresie pomocy osobom wykluczonym społecznie, zmagającym z problemami zdrowotnymi, ubóstwem, niepełnosprawnościami, alkoholizmem czy narkomanią. Ważnym aspektem jest pomoc psychologiczna dla osób z problemami społecznymi.

Zadaniem miasta jest dbałość o stan i wyposażenie placówek oświatowych i ich zaplecza oraz zapewnienie ich dostępności dla wszystkich chętnych. Szkoły z terenu miasta powinny dostosowywać się do aktualnych potrzeb na rynku pracy m.in. poprzez rozwój szkolnictwa zawodowego z uwzględnieniem branż funkcjonujących na terenie miasta.

Koniecznym jest także podjęcie działań na rzecz poprawy infrastruktury zdrowotnej.

Lubartów dążyć będzie do zwiększania dostępności mieszkaniowej dla obecnych i przyszłych mieszkańców. Równoważenie funkcji mieszkaniowej miasta kosztem funkcji gospodarczej (turystyka) to jeden z priorytetów, który w dłuższej perspektywie czasu wpływać będzie na kondycję demograficzną miasta. Aby promować Lubartów jako miasto, w którym dobrze się żyje, konieczne jest rozwijanie oferty mieszkaniowej, np. poprzez budowę mieszkań komunalnych na wynajem. Oferta mieszkaniowa powinna być wspierana przez dobrej jakości usługi publiczne.

Ze względu na ograniczenia przestrzenne Lubartowa, jakość powinna być priorytetem polityki mieszkaniowej miasta. Nowa zabudowa mieszkaniowa powinna powstawać zgodnie z najwyższymi standardami urbanistycznymi i architektonicznymi.

W przypadku wyczerpania gruntów pod zabudowę należy rozważyć wykorzystanie formuły partnerstwa publiczno-prywatnego w projektach typu brownfield – poprzez zmianę zagospodarowania już wykorzystanych obszarów. Tego rodzaju projekty powinny powstawać na podstawie aktualnych mpzp

i zapewniać spójność pomiędzy wkładem sektora prywatnego i publicznego. Porozumienia publiczno-prywatne mogą dotyczyć między innymi wkładu prywatnych inwestorów w urządzenie przestrzeni publicznej według wspólnych standardów w zamian z preferencyjne warunki sprzedaży gruntów czy inne zachęty ze strony samorządu.

Miasto powinno kierować się standardami dostępności komunikacyjnej dla wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej. W perspektywie realizacji Strategii wszystkie kluczowe skupiska powinny być powiązane z siecią dróg dla rowerów. W założeniach urbanistycznych powinno uwzględnić się minimalizację roli samochodu w życiu mieszkańców. Chodzi więc także o taką lokalizację, która będzie położona w pobliżu zakładów opieki zdrowotnej czy szkół.

Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
Cel operacyjny 2.1: Poprawa warunków i jakości kształcenia	- Dysponowanie atrakcyjną ofertą dodatkowych zajęć szkolnych pozalekcyjnych - Upowszechnienie rozwiązań e-szkolnictwa, w tym doposażenie szkół i placówek oświatowych w odpowiednie narzędzia - Wspieranie różnych form opieki nad dziećmi do lat 3	- Wysoki poziom nauczania w placówkach szkolnych - Placówki edukacyjne wyposażone w sprzęt edukacyjny i sportowy - Oferta edukacyjna spełniająca zapotrzebowanie dla wszystkich dzieci z terenu miasta

Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
	- Dostosowanie sieci szkół i przedszkoli do sytuacji demograficznej miasta - Rozwój szkolnictwa zawodowego - Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie możliwości odbywania praktyk - Rozwój przyszkolnych obiektów sportowych – sale gimnastyczne, boiska przyszkolne, podstawowe urządzenia lekkoatletyczne itp. - Doskonalenie sprawności fizycznej uczniów - organizacja zajęć dodatkowych o charakterze sportowo-rekreacyjnym, zawodów, turniejów z wykorzystaniem dostępnej bazy, wdrożenie programu „korekcja wad postawy” - Systematyczne odnawianie i uzupełnianie wyposażenia szkół, w szczególności sprzętu informatycznego, ukierunkowane także na potrzeby dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i z niepełnosprawnościami	- Dostosowanie programu nauczania do aktualnych potrzeb na rynku pracy
Cel strategiczny 2.2: Poszerzenie oferty społeczno - rekreacyjnej	- Rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej, np. siłownie na wolnym powietrzu, place zabaw, obszary rekreacji dla całych rodzin z uwzględnieniem lokalizacji terenów mieszkaniowych	- Wzrastająca liczba obiektów rekreacyjnych dla całych rodzin - Zwiększenie dostępności bazy lokalowej na cele

Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
	- Zwiększenie dostępności bazy lokalowej na cele społeczno – rekreacyjne - Zwiększenie bazy lokali komunalnych i socjalnych poprzez zagospodarowanie nowych obiektów - Adaptacja istniejących budynków na cele społeczno kulturalne - Wsparcie funkcjonujących fundacji (m.in. fundacji Stella) - Wsparcie funkcjonowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej - Utworzenie Domu Dziennego Pobytu Seniora - Budowa nowego obiektu rekreacyjno – sportowego (np. Hali widowiskowo – sportowej) - Odpowiednie zagospodarowanie terenu doliny rzeki Wieprz na cele społeczno – rekreacyjne (budowa m.in. przystani kajakowej, ścieżek rowerowych i pieszych) - Budowa nowych obiektów sportowych (m.in. basenu) - Organizacja i współorganizacja imprez sportowych i rekreacyjnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, o różnym	społeczne - Oferta kulturalna i rekreacyjna w pełni spełniająca zapotrzebowanie mieszkańców - Poprawa jakości życia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
	charakterze (współzawodnictwo - zawody, turnieje, ligi itp., ale i imprezy rodzinne i integracyjne) - Organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych dla różnych grup wiekowych, w różnych obszarach kultury	
Cel strategiczny 2.3: Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych	- Zwiększenie dostępu do opieki specjalistycznej - Wsparcie funkcjonowania Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej - Dostosowanie infrastruktury funkcjonalnej do potrzeb osób niepełnosprawnych w miejscach użyteczności publicznej - Promocja zachowań prozdrowotnych wśród mieszkańców miasta - Rozwój kadrowy i sprzętowy bazy rehabilitacyjnej - Prowadzenie dostosowanej dla dzieci profilaktyki zdrowotnej w szkołach - Wsparcie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, a także ich bliskich i opiekunów, w tym działania ukierunkowane na wydłużenie czasu i zwiększenie komfortu ich przebywania w środowisku domowym, wsparcie	- Poprawa jakości opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej - Wzrost bazy sprzętów rehabilitacyjnych - Zwiększenie aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży

Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
	rodzin w procesie opieki domowej oraz czasowe odciążenie rodzin w obowiązkach sprawowania opieki, opieka medyczna, usługi asystenckie i pielęgnacyjne itp.	
Cel strategiczny 2.4: Integracja i budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta wraz ze wsparciem osób wykluczonych społecznie	- Działania z zakresu integracji międzypokoleniowej - Wprowadzenie systemu zniżek na wydarzenia i ofertę kulturalno-rekreacyjno-sportową dla osób starszych i z niepełnosprawnościami - Wspieranie działalności organizacji pozarządowych - Organizacja, wspieranie i promocja imprez integracyjnych, kulturalno-rozrywkowych, artystycznych, rekreacyjnosportowych, historycznych szczególnie projektów realizowanych w przestrzeni publicznej - Organizacja wydarzeń kulturalnych o randze regionalnej i krajowej - Organizacja wydarzeń sportowych o randze regionalnej, krajowej i europejskiej - Budowanie poczucia odpowiedzialności mieszkańców za miasto – angażowanie w procesy decyzyjne, konsultowanie ważnych	- Integracja i aktywizacja mieszkańców różnych grup wiekowych - Wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców - Atrakcyjna oferta kulturalna o randze regionalnej i krajowej

Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
	decyzji z mieszkańcami - Zapewnienie partycypacji mieszkańców w kształtowaniu polityki miasta, opracowaniu i wdrażaniu programów i projektów rozwoju	
Cel strategiczny 2.5. Nowoczesne zarządzaniem miastem	- Doskonalenie kompetencji pracowników samorządowych, szczególnie w obszarze e-kompetencji - Wprowadzenie narzędzi zgłaszania problemów i usterek w przestrzeni publicznej - Wprowadzanie narzędzi monitorowania usług publicznych, badania ich jakości oraz satysfakcji mieszkańców - Połączenie jednostek organizacyjnych i Urzędu Miasta w jedną sieć Zwiększenie dostępności e- usług Aktywne działania na rzecz pozyskiwania funduszy zewnętrznych	- Nowocześnie funkcjonujący Urząd - Aktywnie uczestnictwo mieszkańców w życiu Lubartowa

5.1.3. Wykaz kierunków działań i zadań w ramach strefy gospodarczej

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta

Lubartów jest jednostką z wysokim potencjałem gospodarczym. Miasto dysponuje wieloma atrakcyjnymi terenami inwestycyjnymi. Corocznie wrasta zainteresowanie gospodarcze miastem. Lubartów cechuje korzystne położenie blisko ośrodka wojewódzkiego Lublina.

Atrakcyjność gospodarcza miasta będzie wzrastać dzięki realizowanym inwestycjom regionalnym: m.in. budowie drogi ekspresowej S19 czy modernizacji sieci kolejowej.

Zlokalizowana na terenie miasta Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSE) EURO-PARK MIELEC Podstrefa Lubartów daje możliwości rozwoju przedsiębiorczości.

Miasto nie posiada w pełni wykorzystanego potencjału turystycznego, który może opierać o odpowiednio zagospodarowane tereny doliny rzeki Wieprz, obiekty kulturowo – rekreacyjne wysokiej klasy

czy odpowiednio wyeksponowane zabytki o randze krajowej, które znajdują się na terenie Lubartowa. Rozwój turystyki będzie możliwy dzięki odpowiedniemu zapleczu turystycznemu.

Lubartów mając na względzie zasadę zrównoważonego rozwoju, dążyć będzie do równoważenia ruchu turystycznego w mieście, wykorzystując swoje uwarunkowania przestrzenne. Miasto dążyć będzie do udostępniania nowych miejsc dla ruchu turystycznego w innych rejonach miasta, np. poprzez poprawę dostępności i jakości tych rejonów dla ruchu turystycznego. Należy założyć, że będzie to związane m.in. zagospodarowaniem terenów w pobliżu rzeki Wieprz.

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
Cel operacyjny 1: Wsparcie przedsiębiorczości	- Przygotowanie katalogu inwestycji istotnych z punktu widzenia miasta, możliwych do realizacji w formie Partnerstwa Publiczno – Prywatnego - Wykup nowych gruntów z przeznaczeniem na inwestycje - Kompleksowe przygotowanie i promocja kolejnych terenów inwestycyjnych - Budowa platformy wymiany informacji gospodarczych - System ulg i zachęt dla nowych inwestycji	- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Lubartowa - Zwiększenie liczby nowych inwestycji - Promocja istniejących terenów inwestycyjnych wśród inwestorów (z terenu miasta oraz z zewnątrz) - Zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie miasta - Rozwój przedsiębiorczości na terenie miasta
Cel operacyjny 2: Rozwój potencjału turystycznego Lubartowa	- Systematyczna aktualizacja informacji na temat miasta na stronie internetowej Urzędu Miasta - Przygotowanie pakietu turystycznego - Odpowiednie wyeksponowanie najważniejszych zabytków miasta - Przygotowanie kompleksowej	- Zwiększenie przedsiębiorstw z zakresu obsługi turystycznej - Zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną i rekreacyjną miasta wśród mieszkańców, i turystów - Rozwój agroturystyki

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta		
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty
	oferty turystycznej wspólnie z ościennymi gminami - Zwiększanie zaangażowania władz lokalnych w działania związane z marketingiem terytorialnym - Wyznaczenie nowych szlaków turystycznych - Modernizacja szlaków turystycznych przy porozumieniu z sąsiednimi gminami - Współpraca z organizacjami zewnętrznymi i stowarzyszeniami	

VI. Obszary strategicznej interwencji

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, obszar strategicznej interwencji to obszar będący przedmiotem koncentracji działań polityki rozwoju ukierunkowanej terytorialnie. Podejmowanie przytoczonej strategicznej interwencji wiąże się z jednej strony z wyrównywaniem szans obszarów zmarginalizowanych w celu równoważenia poziomu życia mieszkańców i zapewnienia spójności w gospodarce, a z drugiej strony ze wspieraniem rozwiniętych już obszarów tak, aby były bardziej konkurencyjne i efektywne, co oznacza, że de facto jest to urzeczywistnienie rozwoju zrównoważonego terytorialnie.

Nowe podejście do polityki regionalnej zakłada odejście od wspierania całego kraju czy regionów w jednolity sposób na rzecz większego różnicowania interwencji w zależności od problemów i potencjałów poszczególnych obszarów.

Takie podejście przekłada się na bardziej precyzyjne wyznaczenie OSI z punktu widzenia priorytetów polityki rozwoju, jak również na tworzenie instrumentów terytorialnych dopasowanych do ich specyficznych potrzeb rozwojowych. OSI wyznaczane i wspierane na poziomie regionalnym mają pełnić dodatkową funkcję wobec OSI wskazanych na poziomie krajowym.

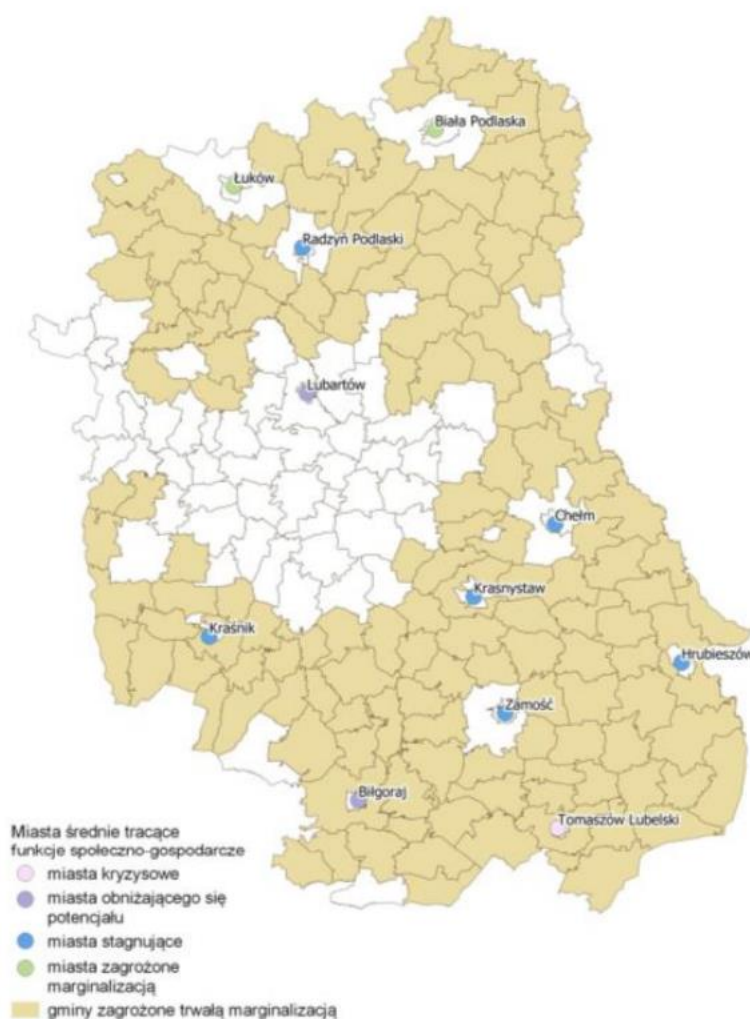
Osi określone w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (SRWL 2030)

OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – o znaczeniu krajowym

W ramach tego obszaru interwencji na terenie województwa lubelskiego wytypowano:

- ✓ obszary zagrożone trwałą marginalizacją – obejmujące 140 spośród 213 JST w regionie
- ✓ miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – 11 spośród 48 ośrodków miejskich w regionie.

Miasto Lubartów zostało zaliczone do miast obniżającego się potencjału, zgodnie z poniższym rysunkiem.

Rysunek 1. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Podstawowy zakres interwencji krajowej polityki regionalnej (wskazany w KSRR 2030) kierowany do miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze związany jest jednoznacznie z realizacją 2 celu strategicznego SRWL obejmującego rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych.

Zakres interwencji wskazany w KSRR w odniesieniu do 2. celu strategicznego SRWL 2030:

- ✓ budowanie spójnej wizji rozwoju obszaru w oparciu o potrzeby mieszkańców i kapitał przestrzenny,
- ✓ tworzenie warunków zachęcających do mieszkania i inwestowania (dobrze zagospodarowana przestrzeń o zdefiniowanych funkcjach, z dostępem do usług publicznych),
- ✓ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, kształcenia i szkolenia zawodowego, w szczególności w sektorach wpisujących się w zdefiniowane specjalizacje gospodarcze danego obszaru powiązanego funkcjonalnie, w tym pobudzenie rodzimej/lokalnej przedsiębiorczości, wsparcie rozwoju kadr sektora usług dla biznesu,
- ✓ tworzenie przestrzeni dla rozwoju przedsiębiorczości,
- ✓ pobudzanie aktywności inwestycyjnej przy wykorzystaniu istniejących krajowych źródeł finansowania, regionalnych i lokalnych w celu reindustrializacji obszarów, których potencjał przemysłowy uległ znacznemu osłabieniu,
- ✓ wsparcie dla tworzenia i rozwoju różnorodnej i wysokiej jakości oferty placówek edukacyjnych, w tym szkół sportowych, artystycznych i innych zawodowych,
- ✓ zwiększenie atrakcyjności migracyjno-osiedleńczej poprzez kompleksowe działania zachęcające do zamieszkania oraz osiedlania się w średnich miastach (zwłaszcza osób młodych i wykształconych), z wykorzystaniem np. instrumentów mieszkaniowych oraz podnoszenia jakości i zakresu świadczonych usług publicznych
- ✓ nadanie nowych funkcji zdegradowanym obszarom miejskim, a także włączanie społeczności lokalnych, w szczególności podmioty ekonomii społecznej w planowanie i realizację procesu rewitalizacji,
- ✓ podejmowanie inicjatyw na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska oraz dostosowania/adaptacji obszarów zurbanizowanych do zmian klimatu i wymogów ochrony środowiska (w dziedzinach: produkcji, usług, atrakcyjności osiedleńczej i turystyki),
- ✓ tworzenie i poprawa powiązań funkcjonalnych w miastach i ich otoczeniu, wzmocnienie roli ośrodków w świadczeniu usług publicznych wykraczających poza granice miasta, m.in. rozwijanie i integrowanie systemów transportu zbiorowego w miastach, między nimi a ich wiejskim otoczeniem i ważnymi sąsiadującymi ośrodkami,
- ✓ ograniczenie suburbanizacji i polepszenie ładu przestrzennego na obszarach o rozproszonej zabudowie oraz przeciwdziałanie dekoncentracji osadnictwa obciążającego budżety gmin koniecznością ponoszenia coraz wyższych nakładów na obsługę dróg, kanalizacji, wodociągów i dostarczania innych usług publicznych,
- ✓ zapewnienie infrastruktury transportowej łączącej ośrodki miejskie z subregionalnymi i regionalnymi ośrodkami rozwoju,

- ✓ rozwój obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak też opartych o właściwości uzdrowiskowe i walory kulturowe stanowiące o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej m.in. na potrzeby srebrnej gospodarki,
- ✓ aktywizacja lokalnej społeczności na rzecz pobudzania rozwoju społeczno-gospodarczego w zakresie podnoszenia kompetencji i umiejętności mieszkańców oraz wzmacnianie poczucia tożsamości i integracji społeczności lokalnej (jako czynnik m.in. przeciwdziałający decyzjom o migracji),
- ✓ wykorzystanie potencjału ekonomii społecznej i solidarnej w rozwijaniu gospodarki o obiegu zamkniętym, w szczególności w zakresie gospodarowania odpadami i przeciwdziałania marnowaniu żywności.

OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne – o znaczeniu regionalnym

W Strategii wskazano OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF) jako teren potencjału gospodarczego, społecznego i demograficznego.

Obszar Lubartowa został zakwalifikowany do MOF ośrodka wojewódzkiego (LOM) jako jedna z 22 gmin, w tym obszar Lubartowa został wskazany jako miasto satelitarne obok miast Łęczna, Piaski, Bychawa,

Bełżyce, Nałęczów – będące ośrodkiem rozwijającym wyspecjalizowane funkcje społeczno-gospodarcze wspomagające ośrodek centralny LOM.

Dodatkowo w OSI wskazano:

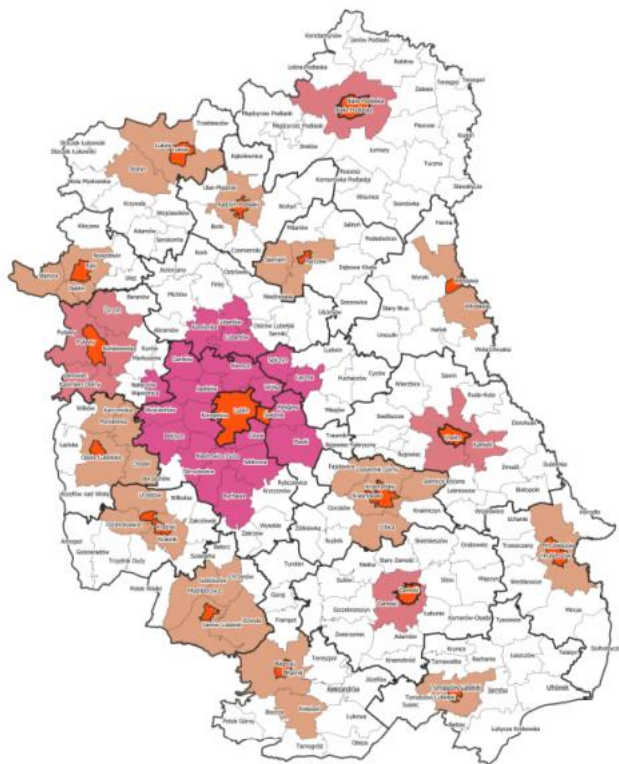
- ✓ miasta: Lublin i Świdnik (tworzące rdzeń LOM) będące terenem koncentracji funkcji metropolitalnych,
- ✓ gminy położone w obszarze aglomeracji: gm. Konopnica, Jastków, gm. Głusk i Wólka - jako tereny koncentracji przedsiębiorczości pozarolniczej,
- ✓ gminy położone poza aglomeracją: Niemce, Niedzwica Duża, Garbów, Mełgiew, Wojciechów, Strzyżewice, Jabłonna, Lubartów, Spiczyn i Kamionka.

Kierunki działań dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych wynikają przede wszystkim z przyjętego w SRWL 2030 celu operacyjnego 2.2. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych.

Wśród wielu inicjatyw lokalnych, wpisujących się w kierunki działań służące wzmacnianiu funkcjonalnemu miast i ich obszarów funkcjonalnych można wymienić:

- ✓ realizacja inwestycji Zintegrowanego Intermodalnego Dworca Metropolitalnego jako kluczowego elementu kształtowania metropolitalnego układu transportu zbiorowego,
- ✓ budowę Centrum Zmian Klimatu i Środowiska (CeReClim) w ramach UMCS w Lublinie, jako platformę współpracy interdyscyplinarnej, międzyinstytucjonalnej i międzynarodowej jako elementu rozwijania potencjału naukowego ośrodka metropolitalnego,
- ✓ budowę Filharmonii w Zamościu, reaktywację Akademii Zamojskiej, a także rozwój Lotniska w Mokrem k/Zamościa – jako elementy wzmacniania funkcji ośrodka subregionalnego,

- ✓ realizację kładki łączącej Kazimierz Dolny z Janowcem jako elementu wzmacniania funkcji ośrodka subregionalnego sprzyjającego wykorzystaniu potencjału turystycznego obszaru funkcjonalnego Powiśle,
- ✓ realizację drogi powiatowej relacji Urzędów – Kraśnik – Wyżnianka – Olbięcin, a także budowa obwodnicy Urzędowa i Biłgoraja jako elementów kształtowania ponadlokalnych układów komunikacyjnych MOF ośrodków lokalnych,
- ✓ budowa Centrum komunikacji (w formie hubu) w mieście Hrubieszów jako elementu wzmacniania funkcji ośrodka lokalnego położonego na przebiegu ważnych korytarzy transportowych,
- ✓ modernizacja toru kartingowego Autodrom w Biłgoraju na potrzeby organizacji imprez i zawodów motoryzacyjnych, jako elementu wzmacniania funkcji ośrodków lokalnych w zakresie rozwijania oferty wydarzeń regionalnych,
- ✓ realizację Centrum Narciarstwa Biegowego i Sportów Wrotkarskich w Tomaszowie Lubelskim, jako elementu wzmacniającego funkcje ośrodka lokalnego, sprzyjającego wykorzystaniu potencjału rozwojowego obszaru funkcjonalnego Roztocze,
- ✓ realizację kompleksu turystycznego wykorzystującego istniejącą infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (basen powiatowy, staw Buksa, hala sportowa z kompleksem boisk) w mieście Ryki, jako elementu wzmacniającego funkcje ośrodka lokalnego, sprzyjającego wykorzystaniu potencjału rozwojowego obszaru funkcjonalnego Powiśle.

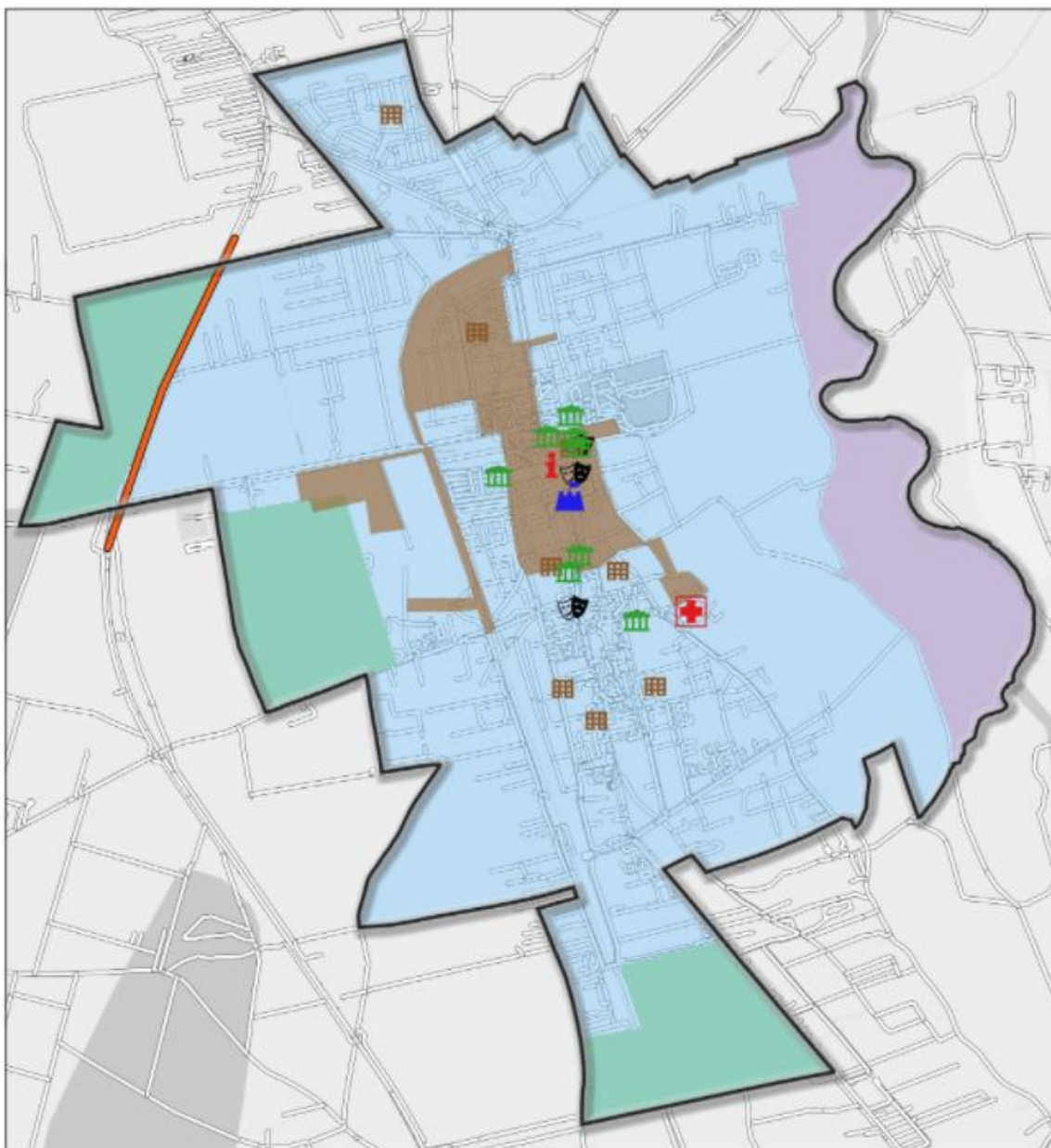
Rysunek 2. OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne.

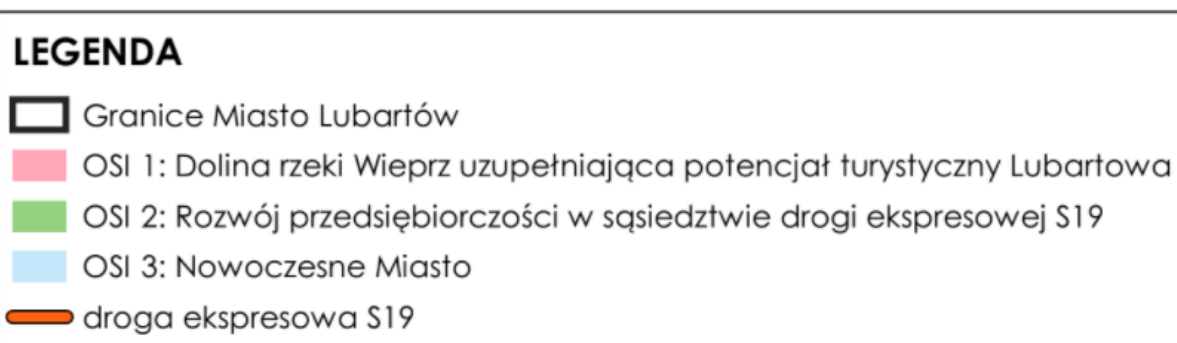
Osi określone dla miasta Lubartowa

Na terenie Lubartowa wyznaczono trzy Obszary Strategicznej Interwencji (OSI):

- ✓ OSI 1: Dolina rzeki Wieprz uzupełniająca potencjał turystyczny Lubartowa
- ✓ OSI 2: Rozwój przedsiębiorczości w sąsiedztwie drogi ekspresowej S19
- ✓ OSI 3: Nowoczesne Miasto

Rozmieszczenie graficzne strategicznych obszarów interwencji na terenie miasta przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 3. OSI wyznaczone dla miasta Lubartowa.

OSI 1: Dolina rzeki Wieprz uzupełniająca potencjał turystyczny Lubartowa

Obszar strategicznej interwencji OSI 1 obejmuje głównie obszary wzdłuż doliny rzeki Wieprz, cechujące się niezwykłym potencjałem pod kątem możliwości zagospodarowania na cele rekreacyjne oraz turystyczne. Obecnie wskazany obszar strategicznej interwencji jest nieuporządkowany oraz zaniedbany. Miasto wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców związanych z zapotrzebowaniem na tereny rekreacyjne chce podjąć kroki związane z zagospodarowaniem i zaaranżowaniem przestrzeni wzdłuż rzeki Wieprz celem wykorzystania przez mieszkańców miasta, ale również okolicznych terenów.

Odpowiednio zagospodarowana przestrzeń rekreacyjna wpłynie na pozytywny rozwój wszystkich trzech stref: strefy przestrzennej (zadbana przestrzeń miejska), strefy społecznej (pozyskanie miejsca do integracji mieszkańców), strefy gospodarczej (rozwój turystyki).

Główne problemy, potrzeby, potencjały zdiagnozowane w ramach OSI:

- ✓ Problem: Zaniedbana przestrzeń w granicach miasta,
- ✓ Problem: Nieuporządkowane tereny zielone,
- ✓ Potrzeba: Zagospodarowania terenu na cele rekreacyjne (możliwość stworzenia przestrzeni kajakowej, plaży miejskiej),
- ✓ Potrzeba: Stworzenie zadbanej przestrzeni odpowiadającej na potrzeby mieszkańców: m.in. ciągi pieszo – rowerowe,
- ✓ Potencjał: Rozwój wydarzeń kulturalnych przeciągających mieszkańców i turystów (m.in. regaty kajakowe),
- ✓ Potencjał: Zwiększenie atrakcyjności terenu Lubartowa jako ośrodka turystycznego,
- ✓ Potencjał: Miejsce integracji lokalnej społeczności z uwzględnieniem wszystkich grup wiekowych,
- ✓ Potencjał: Rozwój przedsiębiorczości pod kątem rozwoju turystycznego.

Planowane inwestycje realizowane będą z poszanowaniem zasobów przyrodniczych wzdłuż rzeki Wieprz.

OSI 2: Rozwój przedsiębiorczości w sąsiedztwie drogi ekspresowej S19

Jednym z głównych nurtów rozwoju strategicznego Lubartowa jest rozwój przedsiębiorczości. Niewątpliwie do katalogu najważniejszych czynników wpływających na poziom konkurencyjności danej jednostki są atrakcyjne tereny inwestycyjne, ich lokalizacja i dostępność komunikacyjna, ale także całłościowy klimat dla przedsiębiorczości przejawiający się w różnych sferach funkcjonowania miasta.

Obszar inwestycyjny wzdłuż dostępnego szlaku kolejowego i trasy ekspresowej S19 (Via Carparia) stanowi wyjątkowy potencjał w strukturze Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego.

Lubartów posiada niezwykle wysoki potencjał pod kątem rozwoju przedsiębiorczości związany z dostępnością infrastruktury technicznej, dostępnością wykwalifikowanej kadry pracowniczej, a także wysokimi kompetencjami władz miasta co pozwala na stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju inwestycyjnego miasta. Działalność inwestycyjna to wiodący kierunek Lubartowa w perspektywie do 2035 roku.

Dzięki koncentracji działań w obszarze OSI 2 miasto podniesie swoją zdolność inwestycyjną oraz zapewni sobie możliwość przyciągania nowych, wiarygodnych przedsiębiorców nastawionych na długotrwały rozwój.

Główne problemy, potrzeby, potencjały zdiagnozowane w ramach OSI:

- ✓ Problem: Niezagospodarowane tereny w okolicy drogi ekspresowej S19,
- ✓ Potrzeba: Przyciągnięcie nowych, wiarygodnych inwestorów,
- ✓ Potrzeba: Długofalowy rozwój przedsiębiorczości,
- ✓ Potencjał: Rozwój gospodarczy zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- ✓ Potencjał: Wzrost dochodów miasta.

OSI 3: Nowoczesne miasto

Trzeci obszar interwencji obejmuje cały obszar przestrzenny Lubartowa.

Zakłada wykreowanie miasta niskoemisyjnego z wyeliminowanym wykorzystaniem węgla na cele cieplne, objętego w całości ciepłownictwem sieciowym z rozwiniętym zero i niskoemisyjnym transportem uwzględniające poszanowanie środowiska naturalnego, w tym tworzenie nowych przestrzeni zielonych.

Nowoczesne Miasto to także poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w Lubartowie i budynków należących do Miasta i jego podmiotów zależnych, wymiana źródeł ciepła w gminnych lokalach i budynkach.

Na wyznaczonym obszarze strategicznej interwencji w celu zwiększenia powierzchni terenów zielonych realizowane będą parki kieszonkowe (mogą być tworzone na miejscach po wyburzonych obiektach, między budynkami), ogródki deszczowe (tworzone przy budynkach w celu wykorzystania wody opadowej spływającej z dachu, są też dodatkową atrakcją osiedlowych podwórek) oraz parklety (poszerzają przestrzeń dla pieszych, zwykle zajmują dwa miejsca parkingowe, zamiast których pojawiają się ławki i zieleń, najczęściej w donicach).

Wprowadzone zostaną także rozwiązania przyczyniające się do poprawy systemu komunikacji oraz rozwój niskoemisyjnego transportu poprzez rozwój elektromobilności (montaż stacji ładowania pojazdów elektrycznych w różnych częściach miasta, z uwzględnieniem terenów przedsiębiorczości oraz terenów mieszkaniowych). Wprowadzone zostaną nowe rozwiązania parkingowe (budowa systemu wyświetlaczy informujących o poziomie zapelnienia miejsc parkingowych na głównych parkingach w mieście) oraz podjęte zostaną działania na rzecz uruchomienia komunikacji publicznej.

Na planowanym obszarze strategicznej interwencji realizowane będą inwestycje związane z budową nowych ciągów komunikacyjnych w celu poprawy dostępności komunikacyjnej miasta dla pieszych, rowerzystów oraz kierujących pojazdami.

Główne problemy, potrzeby, potencjały zdiagnozowane w ramach OSI:

- ✓ Problem: Wielowątkowe problemy komunikacyjne miasta (m.in. zakorkowanie, brak alternatywnych form transportu, nieodpowiednio dołosowana infrastruktura komunikacyjna do potrzeb mieszkańców)
- ✓ Potrzeba: Poprawa sposobu funkcjonowania miasta w odniesieniu do układu komunikacyjnego, w szczególności w kwestii zarządzania ruchem i przestrzenią wykorzystywaną do celów transportowych (np. parkingi)
- ✓ Potrzeba: Podniesienie atrakcyjności alternatywnych wobec samochodu środków transportu oraz komunikacji rowerowej
- ✓ Potrzeba: Poprawa komfortu zamieszkania i przebywania w mieście, związana z odciążeniem lokalnego układu komunikacyjnego.
- ✓ Szansa: Poprawa jakości środowiska naturalnego
- ✓ Szansa: Wzmocnienie wizerunku miasta przyjaznego turystom i mieszkańcom.

VII. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej miasta

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej prezentuje pożądane kierunki rozwoju przestrzennego określonego terytorium/obszaru w danym horyzoncie czasowym. Przedstawia on zmiany, jakie powinny zaistnieć w przestrzeni, by zrealizować wyznaczone cele strategiczne oraz osiągnąć efekty tych celów.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta Lubartów składa się z trzech pasm przeznaczenia i zagospodarowania terenu:

Pasmo zachodnie (oznaczone kolorem czerwonym) – zespoły usługowo-produkcyjne, w tym w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej (w rejonie ul. Nowodworskiej, Krańcowej i Gazowej), zespoły mieszkalne jednorodzinne (w rejonie ulic: Al. Zwycięstwa, Krol. Jadwigi, Klonowej, Lipowej, Krańcowej), elementy infrastruktury komunikacyjnej (w tym obwodnica Lubartowa) i technicznej (ujęcie komunalne wód podziemnych, główny punkt zasilania elektroenergetycznego), tereny poeksploatacyjne kopalni piasków, zlokalizowane pośród terenów rolnych.

Pasmo środkowe (oznaczone kolorem żółtym) – sieć osadnicza miasta, którą dzieli na trzy strefy funkcjonalne:

1) strefa północna – obszary mieszkaniowo-usługowe, w tym osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (Osiedle Kopernika), usługi o znaczeniu ogólnomiejskim (oświaty) i ponadlokalnym (Nadleśnictwo Lubartów), elementy infrastruktury komunikacyjnej i technicznej oraz zieleni urządzonej;

2) strefa centralna – wielofunkcyjny obszar mieszkaniowo-usługowy w ramach historycznego układu urbanistycznego zabudowy o charakterze śródmiejskim (wzdłuż ul. Lubelskiej / ul. J. Słowackiego), gdzie zlokalizowane są: usługi o znaczeniu ogólnomiejskim i ponadlokalnym, takie jak: Urząd Miejski, Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, Urząd Skarbowy, Sąd Rejonowy, Komenda Powiatowa Policji, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Dworzec Autobusowy, Dworzec i przystanki kolejowe, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Lubartowski Ośrodek Kultury, Muzeum Ziemi Lubartowskiej, Bazylika pw. św. Anny, Klasztor Ojców Kapucynów, usług

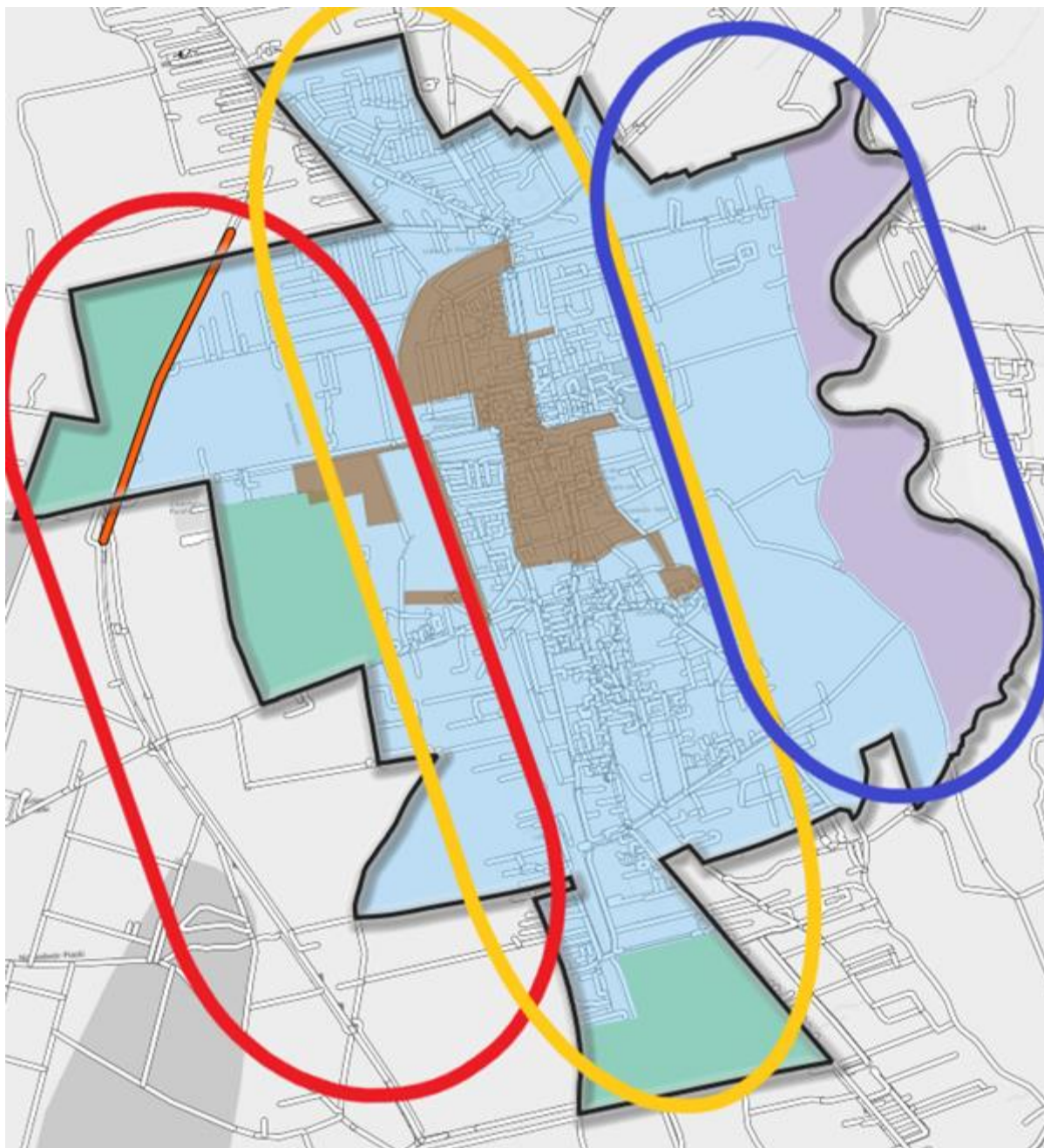
oświaty (szkoły podstawowe, szkoły ogólnokształcące i zasadnicze), RCEZ Lubartów, zorganizowane osiedla mieszkaniowe (wielorodzinne, jednorodzinne) – Osiedle 3 Maja, Osiedle Garbarskie, Osiedle Wierzbowa, Osiedle Parkowa, Osiedle Powstańców Warszawy, Osiedle 1 Maja, Osiedle Cicha, Osiedle Popiełuszki, obiekty usługowe obiekty produkcyjne (piekarnia Społem), infrastruktury komunikacyjnej

i technicznej (ciepłownia miejska) jak i zieleni urządzonej (park miejski, ogrody pałacowe i cmentarze wyznaniowe);

strefa południowa – zespoły zabudowy jednorodzinnej (w rejonie ulic: ul. Lubelskiej, ul. Piaskowej, ul. Łąkowej), obszar usługowo-produkcyjny (w rejonie ul. Przemysłowej i ul. Lubelskiej) wraz z infrastrukturą komunikacyjną i techniczną położone w otoczeniu terenów rolnych.

Pasmo wschodnie (oznaczone kolorem niebieskim) – dolina Wieprza, krajowy „korytarz ekologiczny”, gdzie znajdują się tereny niezabudowane: wód powierzchniowych, łąk i pastwisk, zieleni urządzonej (ogrody działkowe), lasów, z wyjątkiem: elementów infrastruktury komunikacyjnej

i technicznej (oczyszczalnia ścieków) oraz obiektów usługowo-produkcyjnych w rejonie ul. Wierzbowej.

Rysunek 4. Pasma przeznaczenia i zagospodarowania miasta Lubartowa.

7.1. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na terenie miasta

Wymiar regionalny

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjęty Uchwałą nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 roku.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa należy, obok Strategii Rozwoju Województwa i związanych z nią strategii sektorowych oraz programów operacyjnych, do kluczowych narzędzi zarządzania rozwojem. W planie wskazano cele i zasady rozwoju przestrzennego oraz kierunki rozwoju przestrzennego w odniesieniu do poszczególnych komponentów. W dokumencie wskazano także Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego – Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego.

W planie wskazano zadania będące celami publicznymi o znaczeniu ponadlokalnym do których należy m.in.:

- ✓ budowa drogi ekspresowej S19,
- ✓ rozbudowa drogi DW815 relacji: Wisznice – Parczew – Lubartów,
- ✓ budowa stacji WN/SN - 110/15 kV,
- ✓ realizacja Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w Lubartowie.

Do pozostałych ustaleń w zakresie obszaru Lubartowa w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego wskazano:

- ✓ miasto Lubartów ma stanowić ośrodek koncentracji obiektów zabytkowych, wskazany do kształtowania i utrwalania tożsamości regionalnej oraz turystycznego wykorzystania potencjału kulturowego w oparciu o wyznaczone szlaki kulturowe,
- ✓ miasto Lubartów zostało zaliczone do obszarów pilnie wymagających nawodnień jako obszar szczególnego zagrożenia suszą ze względu na silnie przepuszczalne gleby lub gęstą sieć odwodnieniową i brak retencji,
- ✓ na terenie miasta wskazano do rewaloryzacji jako priorytetowy, zdegradowany odcinek doliny rzecznej,
- ✓ na terenie Lubartowa wskazano do rewaloryzacji oraz rewitalizacji układ urbanistyczny miasta oraz restaurowanie zespołu rezydencjonalnego,
- ✓ rekomendowane jest utworzenie parku kulturowego obejmującego miasto Lubartów oraz gminę Lubartów.

Wymiar lokalny

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na terenie miasta w wymiarze lokalnym określa szczegółowo Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Lubartowa.

W celu skutecznej realizacji modelowego ujęcia pasmowego rozwoju przestrzennego miasta należy realizować następujące zasady w zakresie zagospodarowania przestrzennego:

- 1) pasmo wschodnie – zakaz zabudowy, z wyjątkiem realizacji obiektów związanych z usługami turystyki, sportu i rekreacji oraz niezbędnych obiektów infrastruktury drogowej i technicznej;
- 2) pasmo środkowe – zachowanie istniejących zespołów urbanistycznych, w tym: pierzejowego układu zabudowy oraz możliwość realizacji nowych zespołów zabudowy, w szczególności o charakterze centrotwórczym w taki sposób, aby nie prowadziło to do gruntownych zmian historycznie ukształtowanego krajobrazu centrum miasta (gęstości, skali i charakteru wprowadzanych rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych);
- 3) pasmo zachodnie – realizowanie obiektów produkcyjnych, składów i magazynów i niezbędnej infrastruktury drogowej oraz technicznej w taki sposób, aby nie prowadziło to do występowania uciążliwości dla realizowanych nowych zespołów osiedli mieszkaniowych powiązanych ze sobą funkcjonalno-przestrzennie.

Dla uzyskania przyjętych celów rozwojowych miasta niezbędna jest realizacja następujących elementów jego struktury funkcjonalno-przestrzennej:

- rozwój strefy śródmiejskiej jako centrum administracyjno-kulturalnego miasta poprzez zachowanie lokalizacji obiektów użyteczności publicznej oraz koncentracji różnego rodzaju usług (handlu, gastronomii, turystyki, komunikacji zbiorowej) towarzyszącej zabudowie mieszkaniowej – wielofunkcyjnego ośrodka rozwoju, o znaczeniu lokalnym oraz regionalnym;
- podniesienia poziomu oraz wygody życia zamieszkania poprzez modernizację istniejącej struktury osadniczej oraz możliwość realizacji nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej w zachodniej oraz środkowej części miasta;
- rozwój Lubartowskiej Strefy Gospodarczej dającej nowe miejsca pracy dla ludności miasta i okolic poprzez lokalizację (w zachodniej części miasta) kolejnych przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych;
- lokalizacja usług rekreacji, sportu i turystyki (np. centrum sportowo-rekreacyjnego) powiązanych funkcjonalno-przestrzennie z zespołem pałacowo-parkowym i rozlokowanymi w obrębie doliny rzeki Wieprz terenami przyrodniczymi oraz turystyczno-rekreacyjnymi;
- zachowanie głównego korytarza regionalnego „Doliny Wieprza” jako kompleksu terenów zieleni pełniących funkcje: przyrodnicze, przewietrzania miasta, usług turystyki i rekreacji;
- poprawa dostępności komunikacyjnej (wewnętrznej, zewnętrznej) poprzez rozbudowę:
 - a) zewnętrznego i wewnętrznego układu komunikacyjnego, w tym drogi ekspresowej S19 (Via Carpatia),
 - b) linii kolejowej nr 30, relacji Lublin - Łuków.

VIII. Oczekiwane rezultaty planowanych działań

Stała obserwacja procesu wdrażania Strategii oraz efektów podejmowanych działań stanowi jeden z kluczowych elementów dla powodzenia całego procesu realizacji zamierzeń rozwojowych zdefiniowanych w misji i wizji miasta. Odpowiednio zaplanowany, właściwie wdrożony i sprawnie funkcjonujący system monitoringu jest podstawowym narzędziem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie oceny stopnia zaimplementowania zapisów Strategii oraz warunkującym skuteczne zarządzanie procesem jej wdrażania.

Oczekiwane rezultaty planowanych działań będą badane na podstawie wyznaczonych wskaźników monitoringu, przedstawionych w poniższych tabelach.

Tabela 1. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy przestrzennej.

Strefa przestrzenna				
Cel operacyjny 1.1: Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej				
Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa – 2020 rok	Oczekiwany trend	Źródło danych
Długość dróg miejskich o nawierzchni utwardzonej - asfaltowej lub betonowej	km	54,642	↑	Urząd Miasta
Powierzchnia chodników i ścieżek rowerowych	m ²	104 194	↑	Urząd Miasta
Długość ścieżek rowerowych	km	11	↑	Urząd Miasta
Liczba miejsc parkingowych	Szt.	560 przy drogach gminnych i placach miejskich i 22 przy innych drogach w Lubartowie	↑	Urząd Miasta
Liczba stacji ładowania pojazdów elektrycznych	Szt.	0	↑	Urząd Miasta
Liczba zmodernizowanych/wybudowanych punktów oświetlenia ulicznego	Szt.	1473	↑	Urząd Miasta
Liczba połączeń komunikacji miejskiej	Szt.	0	↑	Urząd Miasta

Liczba przystanków autobusowych	Szt.	46 przy drogach gminnych i 22 przy innych drogach w Lubartowie	↑	Urząd Miasta
Cel operacyjny 1.2. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej				
Powierzchnia miasta objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	%	100	-	Urząd Miasta
Powierzchnia nowych terenów zielonych w centrum miasta	ha	0	↑	Urząd Miasta
Liczba parków, skwerów, łąk ekologicznych	Szt.	2	↑	Urząd Miasta
Liczba zabytków wyposażonych w interaktywne tablice informacyjne	Szt.	5	↑	Urząd Miasta
Cel operacyjny 1.3 Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu				
Stopień skanalizowania miasta*	%	93,37	↑	Urząd Miasta
Stopień zwodociągowania miasta*	%	98,02	↑	Urząd Miasta
Długość kanalizacji deszczowej*	km	13,378	↑	Urząd Miasta
Długość sieci gazowej na terenie miasta*	km	60,21	↑	PSG Sp. z o.o.
Liczba udzielanych z budżetu miasta dotacji na wymianę nieefektywnych kotłów węglowych	Szt.	71	↓ ²	Urząd Miasta
Liczba placówek oświatowych prowadzących działania z zakresu edukacji ekologicznej	Szt.	4	↑	Placówki oświatowe z terenu miasta

*Sumaryczna wartość na koniec roku monitoringowego.

² Oczekiwany trend spadkowy będzie związany ze zwiększającą się liczbą niskoemisyjnych kotłów i tym samym zmniejszającą się potrzebą udzielania dotacji.

Tabela 2. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy społecznej.

Strefa społeczna				
Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa – 2020 rok	Oczekiwany trend	Źródło danych
Cel operacyjny 2.1.: Poprawa warunków i jakości kształcenia				
Liczba nowych przyszkolnych obiektów sportowych	Szt.	1	↑	Urząd Miasta
Liczba nowych zajęć dodatkowych o charakterze sportowo-rekreacyjnym	Szt.	1	↑	Placówki oświatowe
Liczba doposażonych placówek oświatowych pod kątem sprzętu informatycznego	Liczba placówek	4	↑	Urząd Miasta
Cel strategiczny 2.2. Poszerzenie oferty społeczno - rekreacyjnej				
Liczba nowych obiektów infrastruktury kulturalny, rekreacyjnej, sportowej	Szt.	2 (dwie siłownie plenerowe)	↑	Urząd Miasta
Liczba żłobków*	Szt.	3	↑	Urząd Miasta
Liczba nowych lokali udostępnionych na cele społeczno – rekreacyjne	Szt.	1	↑	Urząd Miasta
Liczba podjętych działań z zakresu zagospodarowania terenu doliny rzeki Wieprz	Szt.	0	↑	Urząd Miasta
Liczba zorganizowanych imprez i wydarzeń kulturalnych	Szt.	20	↑	Urząd Miasta
Cel strategiczny 2.3.: Wysokiej jakości usługi zdrowotne				
Liczba działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej w szkołach miejskich	Szt.	5	↑	Placówki oświatowe

Cel strategiczny 2.4.: Integracja i budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta wraz ze wsparciem osób wykluczonych społecznie				
Liczba działań z zakresu integracji międzypokoleniowej	Szt.	4	↑	Urząd Miasta
Liczba organizowanych wydarzeń kulturalnych	Szt.	21	↑	Urząd Miasta
Liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych/stowarzyszeń na terenie miasta*	Szt.	56	↑	Urząd Miasta
Liczba zorganizowanych konsultacji społecznych z mieszkańcami	Szt.	8	↑	Urząd Miasta

*Sumaryczna wartość na koniec roku monitoringowego.

Tabela 3. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy gospodarczej.

Strefa gospodarcza				
Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa – 2020 rok	Oczekiwany trend	Źródło danych
Cel operacyjny 3.1.: Wsparcie przedsiębiorczości				
Liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta	Szt.	2 398	↑	GUS
Powierzchnia nowych terenów inwestycyjnych	ha	4,04	↑	Urząd Miasta
Cel operacyjny 3.2: 2. Rozwój potencjału turystycznego Lubartowa				
Długość nowych szlaków turystycznych	km	0	↑	Urząd Miasta
Liczba wykonanych aktualizacji informacji na temat miasta na stronie internetowej	Szt.	2	↑	Urząd Miasta
Liczba wydanych broszur promujących miasta	Szt.	1	↑	Urząd Miasta
Liczba obiektów noclegowych*	Szt.	7	↑	Urząd Miasta

*Sumaryczna wartość na koniec roku monitoringowego.

IX. Spójność z dokumentami wyższego rzędu

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w przedmiotowej *Strategii*, są spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w *Strategii* z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Jednym z najważniejszych dokumentów planistycznych, na których opiera się przedmiotowa *Strategia* jest *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku* stanowiąca podstawę do sporządzania kierunków i obszarów rozwoju miasta, które powinny być spójne z założeniami całego województwa lubelskiego i nie powinny wykraczać poza ich zakres.

W poniższej tabeli przedstawiono analizę porównawczą celów strategicznych i operacyjnych wyznaczonych w ramach opracowania przedmiotowej *Strategii* w odniesieniu do zapisów dokumentów wyższego rzędu.

Tabela 4. Ocena spójności założeń Strategii z dokumentami wyższego rzędu.

	Cele strategiczne ujęte w Strategii Rozwoju Miasta Lubartowa na lata 2021-2035	Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego				Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego				Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta	
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych	1. Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej	2. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej	3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej	4. Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu	1. Poprawa warunków i jakości kształcenia	2. Poszerzenie oferty społeczno - rekreacyjnej	3. Wysockiej jakości usługi zdrowotne	4. Integracja i budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta	1. Rozwój oferty turystycznej	2. Rozwój potencjału turystycznego Lubartowa
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo										
	1.2 Wykorzystywanie potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze										
	1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów										
	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego										
	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym										
	2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach										

	Cele strategiczne ujęte w Strategii Rozwoju Miasta Lubartowa na lata 2021-2035	Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego				Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego				Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta	
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych	1. Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej	2. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej	3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej	4. Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu	1. Poprawa warunków i jakości kształcenia	2. Poszerzenie oferty społeczno - rekreacyjnej	3. Wysokiej jakości usługi zdrowotne	4. Integracja i budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta	1. Rozwój oferty turystycznej	2. Rozwój potencjału turystycznego Lubartowa
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną										
	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony										
	III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu										
woje wód ztwa Lube lekia	SEKTOR ROLNO-SPOŻYWCZY Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

	Cele strategiczne ujęte w Strategii Rozwoju Miasta Lubartowa na lata 2021-2035	Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego				Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego				Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta	
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych	1. Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej	2. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej	3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej	4. Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu	1. Poprawa warunków i jakości kształcenia	2. Poszerzenie oferty społeczno - rekreacyjnej	3. Wysokiej jakości usługi zdrowotne	4. Integracja i budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta	1. Rozwój oferty turystycznej	2. Rozwój potencjału turystycznego Lubartowa
	1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	1.2 Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	1.3. Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	1.4. Umacnianie marki lubelskich produktów żywnościowych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	PRZESTRZEŃ Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych										
	2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej										
	2.2. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i										

	Cele strategiczne ujęte w Strategii Rozwoju Miasta Lubartowa na lata 2021-2035	Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego				Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego				Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta	
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych	1. Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej	2. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej	3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej	4. Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu	1. Poprawa warunków i jakości kształcenia	2. Poszerzenie oferty społeczno - rekreacyjnej	3. Wysokiej jakości usługi zdrowotne	4. Integracja i budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta	1. Rozwój oferty turystycznej	2. Rozwój potencjału turystycznego Lubartowa
	lokalnych)										
	2.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	2.4. Ochrona walorów środowiska										
	GOSPODARKA Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu										
	3.1. Wykorzystanie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz wspieranie transferu wiedzy i technologii										
	3.2. Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw										

	Cele strategiczne ujęte w Strategii Rozwoju Miasta Lubartowa na lata 2021-2035	Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego				Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego				Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta	
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych	1. Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej	2. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej	3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej	4. Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu	1. Poprawa warunków i jakości kształcenia	2. Poszerzenie oferty społeczno - rekreacyjnej	3. Wysokiej jakości usługi zdrowotne	4. Integracja i budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta	1. Rozwój oferty turystycznej	2. Rozwój potencjału turystycznego Lubartowa
	3.3. Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej										
	3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu										
	SPOŁECZEŃSTWO Wzmacnianie kapitału społecznego										
	4.1. Rozwijanie kapitału ludzkiego										
	4.2. Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych										
	4.3. Włączenie i integracja społeczna										
	4.4. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej										
	4.5. Bezpieczeństwo										

	Cele strategiczne ujęte w Strategii Rozwoju Miasta Lubartowa na lata 2021-2035	Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz poszanowanie środowiska naturalnego				Cel strategiczny 2: Wzmacnianie kapitału społecznego				Cel strategiczny 3: Wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej miasta	
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych	1. Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej	2. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej	3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej	4. Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu	1. Poprawa warunków i jakości kształcenia	2. Poszerzenie oferty społeczno - rekreacyjnej	3. Wysokiej jakości usługi zdrowotne	4. Integracja i budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców miasta	1. Rozwój oferty turystycznej	2. Rozwój potencjału turystycznego Lubartowa
	publiczne										
	4.6. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania										

X. System realizacji Strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy proces wdrażania Strategii opiera się na wielu czynnikach. Jednym z kluczowych zadań miasta jest współpraca władz lokalnych z mieszkańcami Lubartowa.

Strategia Rozwoju Miasta Lubartów na lata 2021 – 2035 nie stanowi aktu prawa miejscowego, jednak powinna być elementem przewodnim przy dalszych planach rozwojowych miasta. Jako że Strategia jest dokumentem wieloletnim i obejmuje okres 14 lat, wdrażanie strategii powinno odbywać się etapowo. Osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie powinny być Władze Miasta (w tym Burmistrz oraz Urząd Miasta, jak i wszystkie jej jednostki).

Organem odpowiedzialnym za realizację dokumentu Strategii jest Burmistrz. Strategia wdrażana będzie bezpośrednio przez Urząd Miejski, zgodnie z ich kompetencjami oraz przez jednostki podległe Urzędowi Miejskiemu:

- Kultura: Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Mickiewicza, Lubartowski Ośrodek Kultury, Muzeum Ziemi Lubartowskiej.
- Oświata i wychowanie: wszystkie placówki oświatowe z terenu miasta.
- Pomoc społeczna: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie.

Realizacji Strategii służyć będą narzędzia w postaci strategii sektorowych, funkcjonalnych planów i programów, określające szczegółowo sposoby realizacji celów. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty. Powinny one zostać zaktualizowane w celu dostosowania do nowych celów strategicznych. Realizacja niektórych z tych celów będzie wymagała opracowania nowych polityk, planów lub programów.

Wykaz funkcjonujących dokumentów/polityk na terenie miasta, które będą stanowiły uszczegółowienie zapisów Strategii (stan na 2021 rok):

- Wieloletnia Prognoza Finansowa,
- Miejsce Plany Zagospodarowania Przestrzennego,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla Miasta Lubartowa,
- Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Lubartów. Opracowanie na lata 2015-2030,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Lubartów,
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Lubartowa na lata 2017-2023,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016-2025,
- Strategia rozwoju elektromobilności Miasta Lubartów,
- Strategia Promocji Produktu Turystycznego Ziemi Lubartowskiej,

- Program Rozwoju Lubartowskiej Strefy Gospodarczej w Lubartowie,
- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Wszystkie dokumenty wykonawcze opracowywane na terenie miasta Lubartowa powinny wykazywać spójność i uwzględniać zapisy przedmiotowej Strategii.

Nowo tworzone dokumenty wykonawcze na terenie Lubartowa powinny:

- być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie,
- być poddane konsultacjom społecznym z mieszkańcami i innymi interesariuszami,
- zawierać co najmniej jedno odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań przedmiotowej strategii,
- posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za realizację dokumentu.

10.1. Monitoring

Proces monitoringu powinien uwzględniać wskaźniki monitoringu przypisane poszczególnym działaniom (wskazane w rozdziale *Oczekiwane rezultaty prowadzonych działań*). Monitoring powinien być prowadzony jak najczęściej, w miarę możliwości organizacyjnych Urzędu Miasta Lubartów, jednakże nie rzadziej niż raz na 3 lata.

Sprawozdawczość *Strategii* zostanie skoordynowana z nałożonym na JST, zgodnie art. 28a. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. 2020 poz. 713 ze zm.), obowiązkiem opracowania i przedstawienia w terminie do dnia 31 maja każdego roku raportu o stanie gminy. Raport obejmuje podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał Rady Miejskiej.

10.2. Ewaluacja

Ewaluacja Strategii dotyczy oceny stopnia realizacji założeń Strategii oraz jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu Strategia rozwiązuje realne problemy miasta i jej mieszkańców.

Ewaluacja Strategii Rozwoju Miasta Lubartowa na lata 2021-2035 będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań (*ex ante*) – odpowiada na pytanie: Czy i w jaki sposób *Strategia* przyczyni się do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie miasta?

- ocena w trakcie realizacji działań (on-going) - odpowiada na pytanie: Czy przyjęte cele i podjęte w ich następstwie działania zmierzają we właściwym kierunku?
- ocena po realizacji działań (ex post) - ocena długoterminowego wpływu *Strategii* odpowiada na pytanie: Czy efekty wynikłe z zastosowania *Strategii* są trwałe?

W wyniku prowadzonych działań ewaluacyjnych może okazać się, że *Strategia* wymaga aktualizacji. Aktualizacja obowiązującej strategii powinna zostać przeprowadzona w przypadku zasadniczej zmiany uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, wpływających na rozwój społeczno gospodarczy oraz przestrzenny miasta.

Sugeruje się, aby ocena zasadności przeprowadzenia aktualizacji *Strategii* przeprowadzana była minimum co 5 lat.

XI. Ramy finansowe i źródła finansowania

Władze Lubartowa na bieżąco analizują możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w *Strategii*. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (w nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027),
- programy rządowe, takie jak m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, kultury, sportu, edukacji i innych,
- programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym szczególności programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Lubelskiego,
- nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Wyżej wskazane instrumenty finansowe, jak i środki własne miasta Lubartowa wskazują na potencjalne źródła finansowania, z których mogą być pozyskane środki na realizację *Strategii*. Podstawowymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne miasta, w szczególności udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatek od nieruchomości.

Realizacja części zadań przewidzianych w *Strategii* wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem, województwem i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, stowarzyszeniami, których członkiem jest miasto Lubartów.

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania założeń *Strategii* będą środki w ramach **Funduszy Europejskich dla Lubelskiego na lata 2021-2027.**

Kolejnym ważnym instrumentem będzie **Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji**, mający na celu wspieranie terytoriów najbardziej dotkniętych skutkami transformacji w kierunku neutralności klimatycznej i zapobieganie narastaniu dysproporcji regionalnych, ustanowiony w ramach polityki spójności. Finansowane są projekty, które obniżą społeczno-gospodarcze koszty dla tych społeczności, które są w dużym stopniu zależne od paliw kopalnych lub wysokoemisyjnych gałęzi przemysłu. Fundusz ma pomóc ograniczyć negatywne skutki społeczne, gospodarcze oraz środowiskowe transformacji energetycznej.

Miasto korzystać będzie także z ważnych programów krajowych z budżetu Państwa:

- ✓ Programy Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu,
- ✓ Programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: "Aktywni plus", Program Posilek w szkole i w domu na lata 2019-2023, Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych,
- ✓ Fundusz Dróg Samorządowych,
- ✓ Fundusz Inwestycji Lokalnych,
- ✓ Program Mieszkanie +,
- ✓ Program Maluch +,
- ✓ Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030.

XII. Diagnoza miasta Lubartowa

12.1. Strefa przestrzenna

12.1.1. Położenie

Miasto Lubartów (województwo lubelskie, powiat lubartowski) położone jest około 26 km na północ od Lublina, przy drodze krajowej nr 19 Białystok – Lublin – Rzeszów. Graniczy z obszarami wiejskimi:

- ✓ od południa, zachodu i północy z gminą wiejską Lubartów
- ✓ od wschodu z gminą wiejską Serniki

Rysunek 5. Granice administracyjne miasta Lubartów [1].

Położenie miasta na tle powiatu lubartowskiego przedstawiono poniżej.

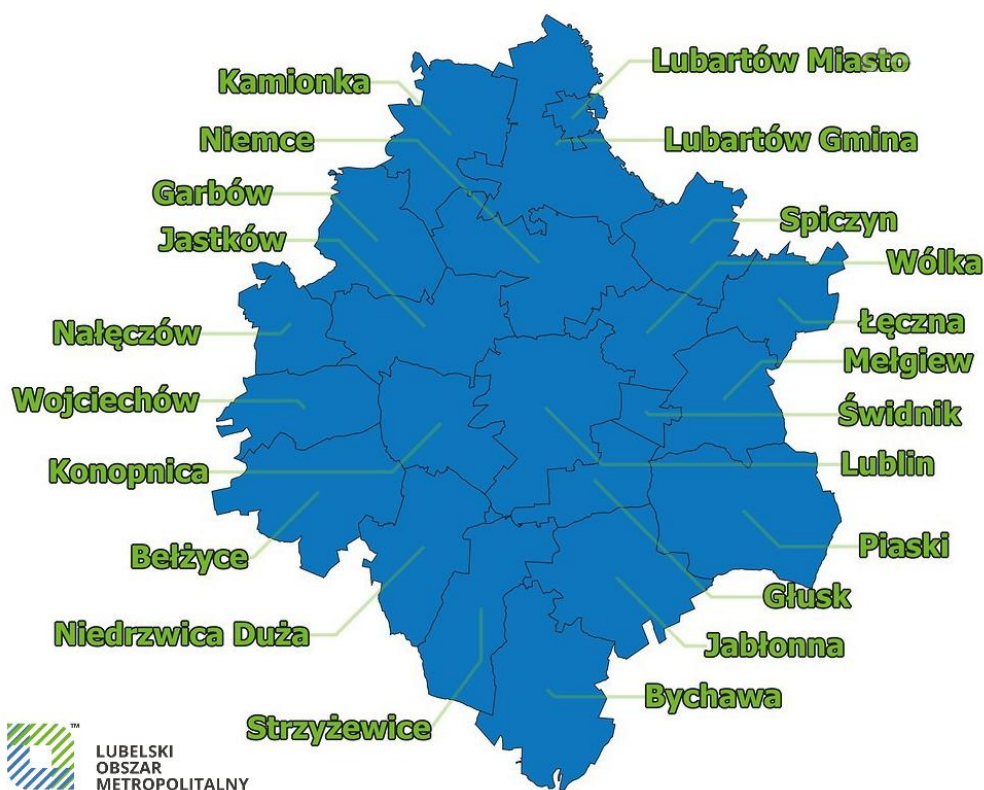

Rysunek 6. Położenie miasta Lubartowa na tle powiatu lubartowskiego.

Miasto przynależy do Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (LOM). Lubelski Obszar Metropolitalny składa się z 22 gmin otaczających stolicę regionu - Lublin.

Najważniejszymi obszarami dla LOM w przyszłej perspektywie będą:

- ✓ Adaptacja do zmian klimatu
- ✓ Włączenie społeczne
- ✓ Transport niskoemisyjny

Rysunek 7. Gminy wchodzące w skład Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego [2].

12.1.2. Ład przestrzenny

Stan ładu przestrzennego w mieście Lubartów jest wynikiem kontynuacji kształtowania zabudowy miejskiej w odniesieniu do historycznego układu zabudowy. Za cechę charakterystyczną można uznać:

- ✓ historyczne centrum miasta z zachowanym układem urbanistycznym (rynek wraz z siecią dróg) nawiązujący do czasów nadania aktu lokacyjnego z XVI w. oraz założeniem pałacowo-parkowym;
- ✓ zabudowa o charakterze śródmiejskim, pochodząca głównie z okresów największego rozkwitu miasta: XVI, XVIII/XIX w. oraz przebudowy w tym czasie najważniejszych obiektów w strukturze miasta; rozwój koncentryczno-liniowy, głównie w kierunku południowym wzdłuż ulicy Lubelskiej, biegnącej równolegle do powstałej w XIX w. stacji kolejowej przy linii kolejowej relacji Lublin-Łuków;
- ✓ obiekty zabudowy mieszkaniowej (wielorodzinnej, jednorodzinnej) zlokalizowane w strefie śródmiejskiej, w miejscu luk pozostałych po II wojnie światowej oraz kolejnych stref zabudowy (głównie jednorodzinnej), usług i produkcji zrealizowanych na obrzeżach miasta;
- ✓ współczesna zabudowa mieszkaniowa i usługowo-produkcyjna rozwija się w istniejącej już zabudowie oraz na nowych obszarach inwestycyjnych, głównie w kierunku zachodnim oraz południowym, w mniejszym stopniu w kierunku północnym stref rozwoju osadnictwa (ze względu na duży stopień zainwestowania).

Cechą charakterystyczną dla miasta jest przeciwdziałanie negatywnym kierunkom rozprzestrzeniania osadnictwa poprzez zachowanie niezabudowanej (z małymi wyjątkami) doliny rzeki Wieprz, pełniącej rolę typowo przyrodniczo-rekreacyjną oraz lokalizacji niezbędnej infrastruktury technicznej (oczyszczalnia ścieków).

12.1.3. Komunikacja

Lubartów oraz jego bezpośrednie otoczenie stanowią teren krzyżowania się dróg o znaczeniu krajowym oraz regionalnym. Transport tranzytowy, samochodowy odbywa się głównie drogą krajową nr 19 relacji Białystok – Lublin – Rzeszów, stanowiącą obwodnicę miasta w kierunku północ – południe. Komunikacja regionalna obsługiwana jest dzięki drodze wojewódzkiej nr 815.

Obecnie trwają prace związane z budową odcinka drogi ekspresowej S19 na trasie Lubartów – Lublin, która w przyszłych latach wpłynie na zwiększenie dostępności komunikacyjnej Lubartowa, łącząc go docelowo drogami ekspresowymi z autostradami A4 i A2 oraz drogą S17.

Na terenie Lubartowa istnieje rozbudowana sieć dróg lokalnych, złożona z:

- dróg powiatowych o łącznej długości ponad 11,70 km;
- dróg gminnych o łącznej długości ponad 67,36 km.

Opisana powyżej sieć transportowa pozwala na sprawną komunikację z innymi regionami Polski i Europy. Dzięki istniejącej infrastrukturze drogowej do Warszawy można dojechać w około 2,5 godziny. Podróż do Lublina zajmuje nieco ponad pół godziny, do Krakowa 4,5 godziny, a do Gdańska oraz Wrocławia niespełna 6 godzin.

Komunikacja kolejowa w Lubartowie realizowana jest dzięki linii nr 30, łączącej Łuków z Lublinem. Dzięki modernizacji linii oraz stacji i przystanków, w 2013 roku przywrócono ruch pasażerski. Operatorami przewozów kolejowych są Przewozy Regionalne, obsługujące pasażerów na trasie Lublin – Parczew oraz PKP Intercity, wyprawiające pociągi na trasie Warszawa Wschodnia – Lublin. Na terenie Lubartowa istnieje jedna stacja kolejowa oraz dwa przystanki kolejowe: Lubartów Lipowa oraz Lubartów Słowackiego.

12.1.4. Zabytki

Na terenie miasta występują następujące obszary i obiekty zabytkowe, które ze względu na swoją wartość (historyczną, artystyczną lub naukową) zostały wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Lubelskiego. Należą do nich:

- układ urbanistyczny Lubartowa – A/155;

- kaplica cmentarna powstała w 1846 r., na cmentarzu rzymsko-katolickim (róg ul. Szaniawskiego / ul. Cmentarnej) w Lubartowie – A/117;
- dom (wolnostojący) z przełomu XVIII/XIX w., murowany, II-kondygnacyjny, odbudowany po II wojnie światowej (wg proj. T. Michalaka), ul. Jana Pawła II 9 (dawna ul. Poprzeczna) – A/687;
- dworek z I połowy XIX w., drewniany, parterowy z poddaszem użytkowym, w którym gościł Klemens Junosz Szaniawski, ul. Kościuszki 3/5 – A/994;
- dwór z przełomu XVIII/XIX w. w stylu klasycystycznym, murowany, parterowy, ul. Kościuszki 28 (obecnie Muzeum Ziemi Lubartowskiej) – A/1115;
- zespół klasztorny oo. kapucynów: kościół p.w. św. Wawrzyńca (proj. P. A. Fontany), powstały w latach 1737-41, zabudowania klasztorne, powstałe w latach 1741-51 oraz drzewostan w granicach nieistniejącego cmentarza przyklasztornego, który funkcjonował od poł. XVIII w. do II poł. XX w. (ul. Lubelska 32) – A/387;
- park klasztorny, ogród kwaterowy w zespole klasztorным, znajdujący się przy ul. Lubelskiej 35 – A/771;
- zespół pałacowo-parkowy: na obecny zespół składają się: pałac w stylu barokowym powstał w II połowie XVII w., przebudowany w XVIII w., po pożarze odbudowany w latach 1950-1970, obecnie siedziba Starostwa Powiatowego, oranżeria zbudowana w latach 1739 – 1741 według projektu Pawła A. Fontany, brama pałacowa powstała w 1740 r., dwufilarowa, na rzucie krzyża greckiego; most (pozostałości), powstały w XVII/XVIII w. pierwotnie jako most zwodzony zlokalizowany przy bramie prowadzącej z pałacu do miasta, założenie dziedzińca wraz z ogrodem barokowym, zrewaloryzowanym (wg projektu G. Ciołka) nawiązującym do okresu wielkopańskiej rezydencji Sanguszków, zieleń przed pałacem, park – A/151;

Widok na pałac w Lubartowie – zabytek wpisany do Rejestru Zabytków Województwa Lubelskiego

- kościół parafialny p.w. św. Anny, powstały z funduszy ks. Pawła K. Sanguszki (proj. P.A. Fontany) w latach 1733-38 – A/116;
- cmentarz żydowski (róg ul. Cichej / ul. 1 Maja), z zachowanymi macewami z okresu I poł. XIX w. – I poł. XX w., z których stworzono tzw. „ścianę płaczu” oraz aleję drzew – A/997

Otoczenie i wnętrza barokowego kościoła Św. Anny, wraz z muzeum parafialnym i zespołem parkowo-pałacowym oraz muzeum regionalne, stanowią bardzo interesujące pod względem atrakcyjności turystycznej miejsca do zwiedzania.

Oprócz wysokiej klasy zabytków ujętych w rejestrze zabytków, na terenie miasta Lubartów znajdują się obszary i obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków i/lub ujęte w gminnej ewidencji zabytków (nie ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków), która liczy 53 obiekty i obejmuje głównie domy, kamienice oraz kapliczki przydrożne.

W granicach administracyjnych Lubartowa znajdują się także stanowiska archeologiczne, udokumentowane na następujących arkuszach AZP: 72-81, 72-82, 73-81, 73-82 – łącznie 32 stanowiska archeologiczne.

12.1.5. Infrastruktura

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Sieć wodociągowa na terenie miasta jest dobrze rozwinięta. Stopień zwodociągowania Lubartowa wynosi 99%.

Źródłem zaopatrzenia Lubartowa w wodę jest istniejące ujęcie komunalne przy ul. Nowodworskiej w Lubartowie, które zostało oddane do użytku w 1976 r. Obecnie, ujęcie zapewnia zaopatrzenie w wodę tak dla miasta Lubartów, jak i także 12 wsiom położonym w gminie wiejskiej Lubartów. Należy podkreślić, że miasto dysponuje 2 ujęciami wody podziemnej, przy czym ujęcie w miejscowości Nowodwór – Piaski (gmina Lubartów) jest obecnie nieczynne.

Tabela 5. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Lubartowa w latach 2016-2020 [3].

	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020
Długość sieci wodociągowej	km	71,5	71,8	72,5	73,1	73,3
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 891	2 908	2 912	2 914	2 956
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	27,8	26,7	27,0	26,7	27,3

Sieć wodociągowa na terenie miasta Lubartów pracuje w układzie pierścieniowopromieniowym. Sieć wodociągowa wykonana jest z rur a-c, żeliwnych, stalowych i PCV, zabezpieczając dostawę wody mieszkańcom miasta.

Od 1976 r. funkcjonują ujęcia wód podziemnych, zasilające gospodarstwa domowe oraz produkcyjne w wodę pitną. Z tego względu południowo-zachodnia część miasta znajduje się w strefie ochrony pośredniej ujęć wód.

W roku 2020 długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Lubartowa wynosiła 62,4 km. Stopień skanalizowania miasta wynosi 94%.

Tabela 6. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Lubartowa w latach 2016-2020 [3].

	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	57,6	57,6	61,3	62,0	62,4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania		2 450	2 474	2 477	2 479	2 534

Sieć kanalizacyjną stanowią przede wszystkim rury o średnicy powyżej Ø200 mm, wykonane z różnych materiałów: betonu (1%), kamionka (63%), PCV (34%), inne (2%). Z uwagi na zróżnicowane ukształtowanie terenu wybudowano przepompownie ścieków zlokalizowane przy: ul. Leśnej, Al. Zwycięstwa, ul. Gazowej.

Ścieki nieobjęte systemem kanalizacyjnym i gromadzone w zbiornikach przydomowych wywożone są taborem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków. Z końcem 2019 r. było zewidencjonowanych na terenie miasta 103 bezodpływowych zbiorników oraz 16 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Kanalizacja deszczowa o długości powyżej 13 km pokrywa ok. 20% obszaru zabudowanego miasta. Jej stan techniczny nie jest zadowalający i poza nowymi odcinkami, sieć wymaga gruntownej przebudowy i remontów ze względu na długi okres eksploatacji.

W celu poprawy jakości wód w rzece Wieprz, w roku 1997 oddana została do użytku oczyszczalnia ścieków (znajdująca się przy ul. Mucharskiego). Istniejąca oczyszczalnia ścieków należy do typu mechaniczno-biologicznego o przepustowości 5 500 m³/d. W ramach modernizacji oczyszczalni ścieków w Lubartowie, która zakończyła się w 2018 roku powstały dwa równoległe ciągi techniczne. Dzięki takiemu rozwiązaniu, można będzie np. dokonywać napraw bez przerywania pracy oczyszczalni. Zamontowano nowe urządzenia, jak m.in. reaktory biologiczne i pompownia osadu, wyremontowano np. pompownię ścieków oraz zbiornik osadu przefermentowanego.

Cieplownictwo i gazownictwo

Zaopatrzenie w ciepło na terenie miasta realizowane jest za pomocą:

- systemu ciepłowniczego – źródło ciepła zasilające miejską sieć ciepłowniczą;
- kotłowni lokalnych i przemysłowych również z sieciami niskoparametrowymi obsługujące obszary lokalne lub pojedyncze obiekty;
- rozproszonych indywidualnych źródeł ciepła małych mocy postaci wbudowanych kotłowni centralnego ogrzewania lub pieców – źródła te zaspokajają wyłącznie potrzeby własne zasilanego budynku lub lokalu.

Wytwarzanie i przesył ciepła w sposób zorganizowany na terenie miasta realizowany jest wyłącznie przez Miejski System Ciepły, będący własnością i eksploatowany przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Lubartowie Spółka z o.o., która jest jednoosobową spółką miasta Lubartów. Ponadto funkcjonują dwa niezależne centralne źródła ciepła: kotłownia węglowa zakładów Solbet Lubartów S.A. oraz kotłownia gazowa Spółdzielni Mieszkaniowej Lubartów przy ul. Ks. J. Popiełuszki.

W skład miejskiego systemu ciepłowniczego wchodzi:

- źródło ciepła – ciepłownia zlokalizowana przy ul. Zielonej, w której zainstalowane są kotły wodne w ilości 3 sztuk i łącznej mocy 20 MW,

- sieci ciepłne (magistralne i rozgałęźne) ukształtowane promieniowo w kierunku południowym (sieć południowa) i północnym (sieć północna). Sieć południowa eksploatowana jest od 40 lat, zaś północna od 33 lat. Długość sieci wynosi 30,9 km. Sieć poprowadzona jest zarówno w tradycyjnej technologii kanałowej, jak również z rur preizolowanych (ok. 23,4 km);
- węzły ciepłne grupowe (zasilające osiedla mieszkaniowe) i indywidualne (zasilające pojedyncze budynki). Ciepło dostarczane jest do 124 bloków mieszkalnych, 118 domów indywidualnych oraz 6 zakładów przemysłowych i budynków użyteczności publicznej.

Dystrybucją gazu ziemnego dla odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych na terenie Lubartowa zajmuje się Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział w Tarnowie. Infrastruktura gazowa to 58,20 km sieci gazowej średniego ciśnienia oraz 1 300 szt. przyłączy gazowych (stan na koniec 2020 roku). Na terenie miasta nie występuje sieć niskiego ciśnienia. Największą ilościowo grupą odbiorców gazu ziemnego są gospodarstwa domowe, które w ciągu roku zużywają około 23 770,40 MWh gazu.

Dla obszaru miasta wskaźnik zgazyfikowania określony jako liczba osób korzystających z instalacji gazowej w stosunku do ogółu mieszkańców, wynosi 17,34%.

Energia elektryczna

Eksploatacją sieci elektroenergetycznej na terenie miasta Lubartów zajmuje się firma PGE Dystrybucja S.A. o/ Lublin. Obszar miasta zasilany jest w energię elektryczną, za pośrednictwem GPZ Lubartów (Głównego Punktu Zasilania), gdzie zbiegają się dwie linie wysokiego napięcia WN-110kV(od strony Lublina i od Kocka). Na obszarze miasta rozprowadzonych jest 8 ciągów kablowych i 5 ciągów napowietrzno-kablowych średniego napięcia 15kV oraz zlokalizowano 104 stacje transformatorowe średniego napięcia.

Okres amortyzacji tych sieci w zależności od rodzaju wynosi 25-33 lat.

Zależnie od stanu technicznego sieci napowietrzno-kablowe średniego i niskiego napięcia jest ona poddawana bieżącej modernizacji.

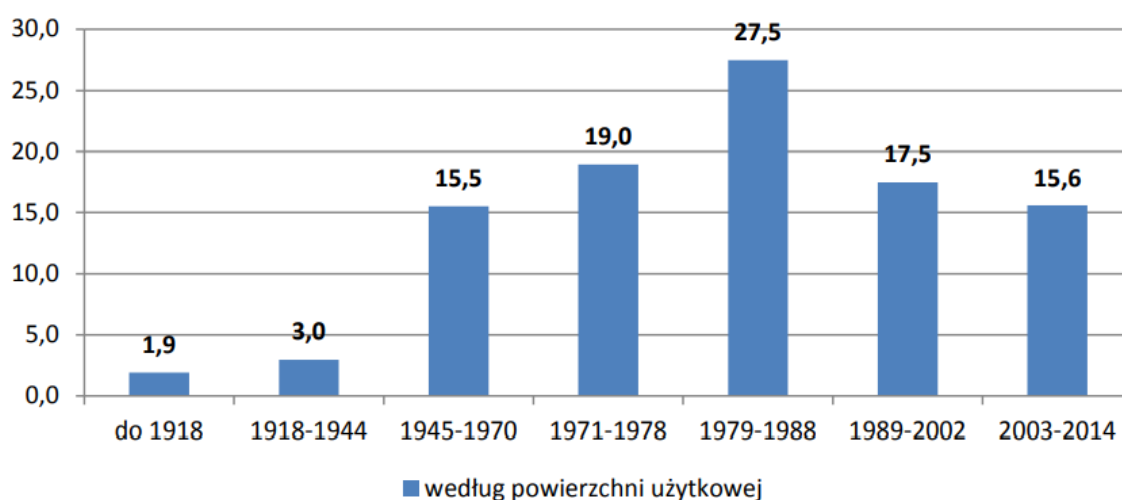
12.1.6. Mieszkalnictwo

Dominującym rodzajem zabudowy miasta jest zabudowa mieszkaniowa zrealizowana jako wielorodzinna (bloki), jednorodzinna (wolnostojąca, bliźniacza i szeregowa). Zabudowa usługowa publiczna i komercyjna występuje jako zabudowa zagęszczona w centrum miasta oraz rozproszona w pozostałej części miasta. Przemysł i inne obiekty działalności gospodarczej zgrupowane są głównie w dwóch rejonach miasta: w części zachodniej wzdłuż ul. Nowodworskiej oraz w części południowej wzdłuż ul. Lubelskiej.

W krajobrazie miasta wyróżniają się budynki wielorodzinne (bloki), będące w zarządzie trzech spółdzielni mieszkaniowych, Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. oraz wspólnot mieszkaniowych. Budownictwo wysokie zlokalizowane jest w środkowym pasie miasta wzdłuż ulic Słowackiego, Lubelskiej, Szaniawskiego – Powstańców Warszawy.

Analizując budynki pod względem okresu budowy należy stwierdzić, że w zabudowie mieszkaniowej Lubartowa dominują budynki wzniesione po 1970 r. – w sumie blisko 80% ogólnego zasobu. Udział budynków najstarszych w przedziale od 1918 do 1944 to niecałe 5% ogólnej wartości bilansu wiekowego budynków.

Wykres 1. Udział budynków mieszkalnych na terenie Lubartowa, według okresów wybudowania (w %) [3].

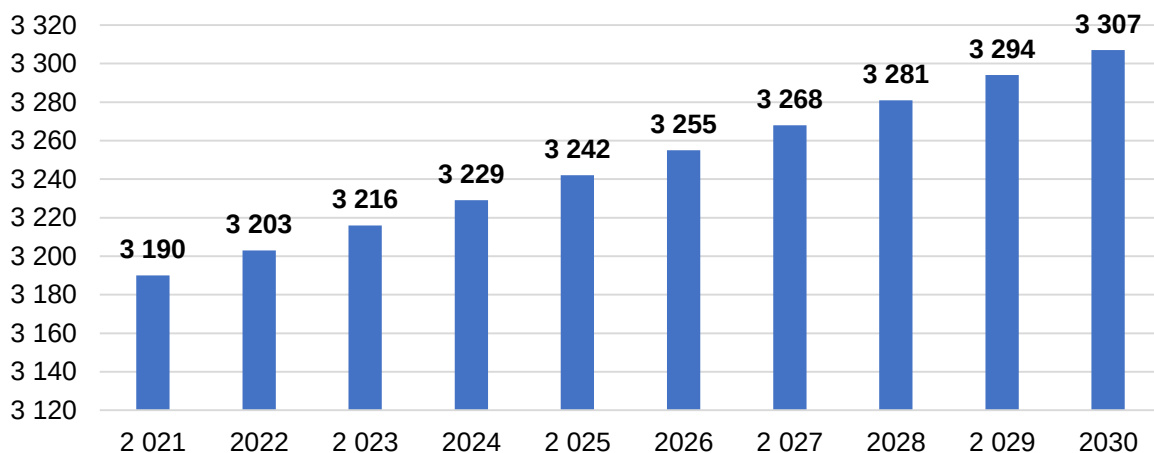
Zasoby mieszkaniowe w ostatnich latach nieznacznie wzrastają, zgodnie z poniższą tabelą. Zauważalny jest wzrost zarówno liczby budynków mieszkalnych jak i samych mieszkań. Nieznacznie wzrasta także przeciętna powierzchnia jednego mieszkania (na przestrzeni czterech lat o 0,3 m²).

Tabela 6. Charakterystyka zasobu mieszkaniowego na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2019 [3].

Zasoby mieszkaniowe	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019
Liczba budynków mieszkalnych	szt.	3 051	3 069	3 112	3 187
Mieszkania	szt.	7 884	7 904	7 952	8 016
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	578 354	581 299	585 581	591 139
Przeciętna powierzchnia mieszkania	m ²	73,4	73,5	73,6	73,7

Wykonana prognoza liczby budynków wykazuje tendencję wzrostową na poziomie 0,41% rocznie.

Prognoza liczby budynków mieszkalnych

Wykres 2. Prognoza liczby mieszkańców na terenie miasta Lubartowa w perspektywie do 2030 roku.

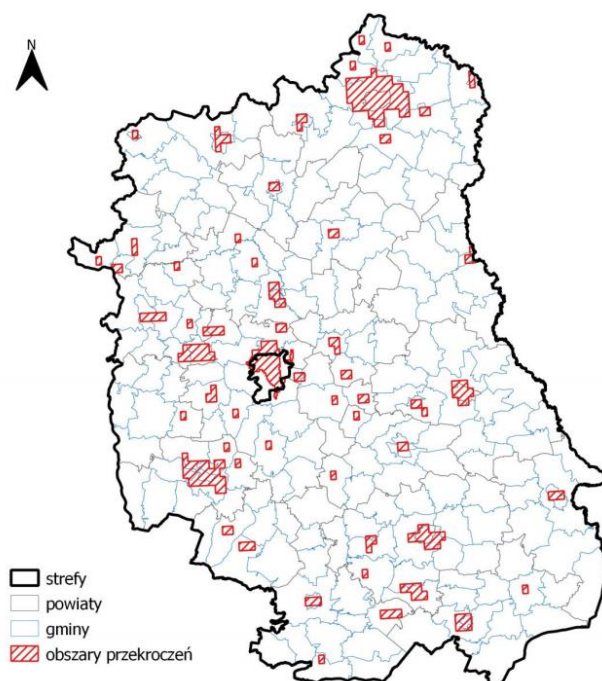
12.1.7. Środowisko

Powietrze

Na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie lubelskim – raport wojewódzki za rok 2020 teren województwa lubelskiego został podzielony na 2 strefy: Aglomerację Lubelską i strefę lubelską. Ze względu na ochronę zdrowia na terenie strefy lubelskiej jak i samego Lubartowa odnotowano przekroczenia średniej rocznej wartości benzo(a)pirenu.

Zasięg przekroczeń docelowego stężenia B(a)P w odniesieniu do całego województwa przedstawiono na poniższym rysunku. Jak można zaobserwować na obszarze wszystkich ośrodków miejskich zlokalizowanych na terenie województwa lubelskiego (także na terenie Lubartowa) zaobserwowano przekroczenia wartości rocznych stężeń benzo(a)pirenu.

Rysunek 8. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego stężenia B(a)P określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie lubelskim w 2020 r. [4].

Na stan sanitarny powietrza na terenie Lubartowa mają wpływ:

- ✓ warunki meteorologiczne – decydują o wielkości emisji energetycznej i sposobie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń; przy niesprzyjającej cyrkulacji może nastąpić ewentualny wzrost stężenia wielkości gazów i pyłów w powietrzu, w wyniku napływu zanieczyszczeń z zewnątrz,
- ✓ emisja punktowa – pochodzi ze zorganizowanych źródeł w wyniku energetycznego spalania paliw i przemysłowych procesów technologicznych,
- ✓ emisja powierzchniowa – pochodzi z niskich emitorów odprowadzających gazowe produkty spalania z domowych palenisk i lokalnych indywidualnych kotłowni ogrzewanych w większości węglem, to tzw. niska emisja, mająca największy wpływ w sezonie grzewczym i pojawiająca się na terenach większej koncentracji zabudowy opalanej węglem; podstawowe zanieczyszczenia to: tlenek węgla (CO), dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), pył zawieszony (PM₁₀); ciągły proces likwidacji kotłowni węglowych na rzecz kotłowni bezpiecznych ekologicznie, modernizacji źródeł energetycznych i przechodzenie na ekologiczne nośniki energii oraz podłączenie do scentralizowanej sieci ciepłej wpływa na spadek stężeń zanieczyszczeń powietrza. Udział emisji powierzchniowej ma największy wpływ na jakość powietrza na terenie Lubartowa,
- ✓ emisja liniowa (komunikacyjna) – jej źródłem jest głównie transport samochodowy, a znaczenie w emisji jak i w imisji z roku na rok jest coraz większe; szczególnie istotna ze względu na niskie źródło emisji; stanowi największe zagrożenie dla obszarów położonych w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu prowadzące ruch tranzytowy – droga krajowa nr 19 oraz droga wojewódzka nr 815.

Poza związkami będącymi produktami spalania paliw w ruchu kołowym emituje się również duże ilości pyłów pochodzących ze ścierania opon i nawierzchni drogi.

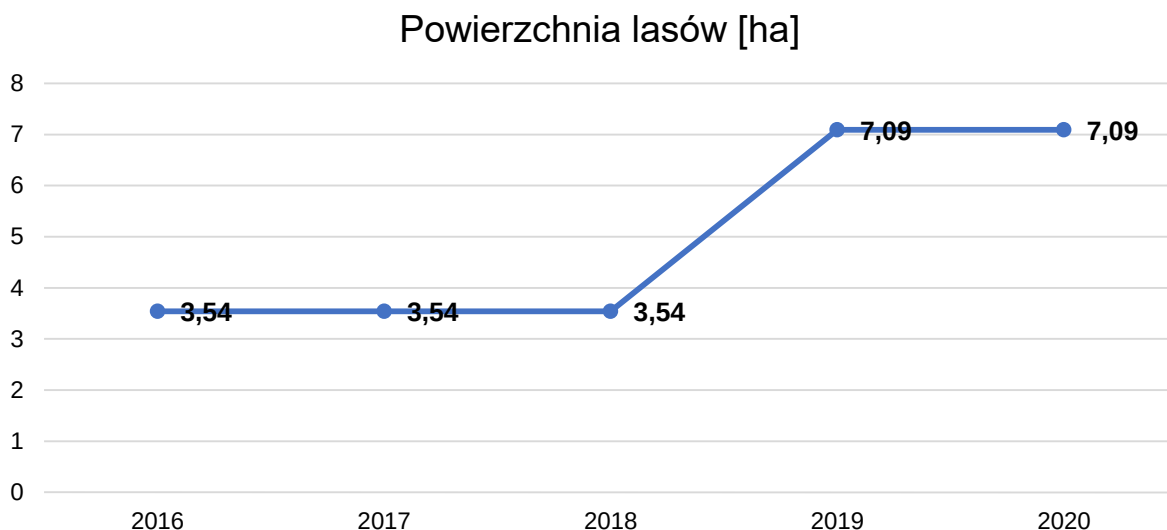
Walory przyrodnicze

Południowo-zachodnia część miasta Lubartowa położona jest w bezpośredniej bliskości Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego z rezerwatem Kozie Góry. Park ten został powołany w celu ochrony największego w pobliżu Lubartowa kompleksu leśnego posiadającego szereg elementów przyrodniczych zbliżonych do krajobrazu naturalnego, jednak wykracza on poza zasięg administracyjny granic miasta. Występują tu liczne zabytki kultury, architektury, przyrody i krajobrazu. Sieć ścieżek rowerowych ułatwia zwiedzanie parku. Znakomitym zapleczem turystycznym dla Lubartowa jest pojezierze Łęczyńsko - Włodawskie oraz okolice jeziora Firlej z dobrze rozbudowaną bazą turystyczno wypoczynkową oraz zapleczem hotelowym. Główną rzeką przepływającą obok terenów miejskich jest Wieprz. Prawnie wydzielone strefy krajobrazu chronionego i pomniki przyrody mają na celu zachowanie naturalnej roślinności występującej na terenie miasta.

Lubartów leży także na skraju korytarza ekologicznego doliny Środkowego Wieprza, który stanowi fragment krajowej sieci ekologicznej.

Lubartów ze względu na miejski charakter cechuje się niskim poziomem lesistości. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż powierzchnia lasów na terenie miasta wynosi 7,09 ha, co daje lesistość na poziomie 0,6%. Powierzchnia lasów na terenie miasta w ostatnich latach utrzymuje w niewielkim stopniu wzrost.

Wykres 3. Powierzchnia lasów na terenie miasta Lubartów w latach 2016-2020 [3].

Tereny zieleni

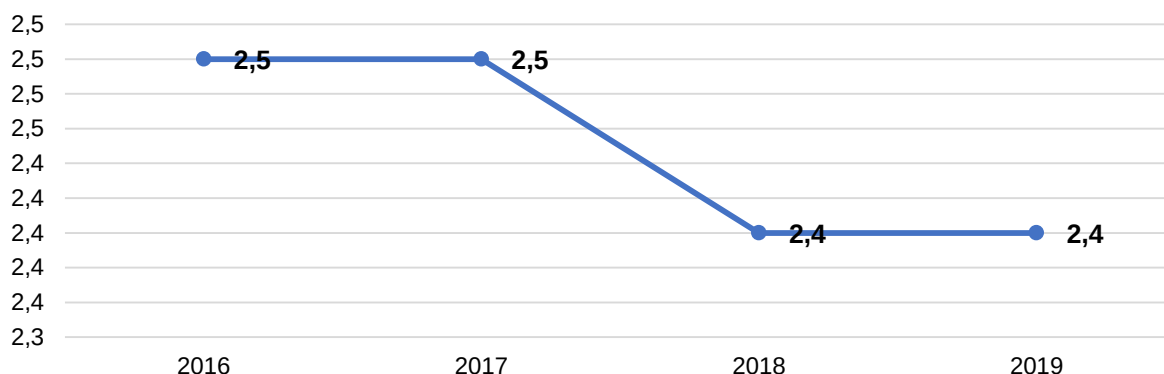
Na terenach zurbanizowanych duże znaczenie ma zieleń urządzona. Są to przede wszystkim obiekty przyrodnicze o formach naturalnych, półnaturalnych i przetworzonych oraz rozmaite założenia ogrodowe istniejące samoistnie lub towarzyszące obiektom budowlanym.

Do obszarów zielonych na terenie miasta zaliczyć można:

- Park Miejski w Lubartowie - 18,5 ha, w tym staw 3,5 ha
- Teren rekreacyjno-sportowy przy ul. Batalionów Chłopskich
- Tereny zielone nad Wieprzem – obszar łąk pomiędzy Parkiem Miejskich, a rzeką Wieprz
- Plac Piłsudskiego – centrum miasta
- Skwery: Rynek I i Rynek II
- Tereny zielone Gminy Żydowskiej: ul. Lubelska i ul. Cicha

Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni miasta ogółem w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie i wynosi około 2,5%.

Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni miasta ogółem

Wykres 4. Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni Lubartowa ogółem [3].

Gospodarka odpadami

System gospodarki odpadami na terenie miasta funkcjonuje prawidłowo.

Zgodnie z Uchwałą Nr XXVIII/150/12 Rady Miasta Lubartów z dnia 25 października 2012 r. zadania związane z gospodarowaniem odpadami na terenie Miasta Lubartów zostały powierzone Związkowi Komunalnemu Gmin Ziemi Lubartowskiej.

Na terenie miasta znajdują się liczne wyroby azbestowe, zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 7. Masa wyrobów azbestowych [kg] na terenie miasta Lubartowa [5].

Masa wyrobów azbestowych [kg]	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
Zinwentaryzowane	2 990 393	1 840 168	1 150 225
Unieszkodliwione	666 477	633 388	33 089
Pozostałe do unieszkodliwienia	2 323 916	1 206 780	1 117 136

W roku 2020 z terenu miasta usunięto 78,044 ton azbestu.

Wody

Wody powierzchniowe

Obszar miasta znajduje się w obrębie zlewni rzeki Wieprz (prawy dopływ Wisły), która spełnia wymagania dla obszarów chronionych ustanowionych jako jednolite części wód powierzchniowych przeznaczone do celów kąpieliskowych i obszarów chronionych siedlisk i gatunków (na odcinku od Bystrzycy do Tyśmienicy). Dolina rzeczna będąca najważniejszym elementem hydrograficznym jest jednocześnie elementem przestrzeni, który podkreśla walory krajobrazowe miasta.

Z punktu widzenia gospodarki wodnej, miasto niemalże w całości znajduje na obszarze naturalnej jednolitej części wód powierzchniowych JCWP „Wieprz od Bystrzycy do Tyśmienicy” (RW2000192479) oraz JCWP „Parysówka” (RW200017249249).

Na terenie miasta, nie występują naturalne zbiorniki wodne. Zlokalizowany jest tylko „Staw Pałacowy” o powierzchni 3,54 ha, który ma dla miasta wartość przyrodniczo-rekreacyjną.

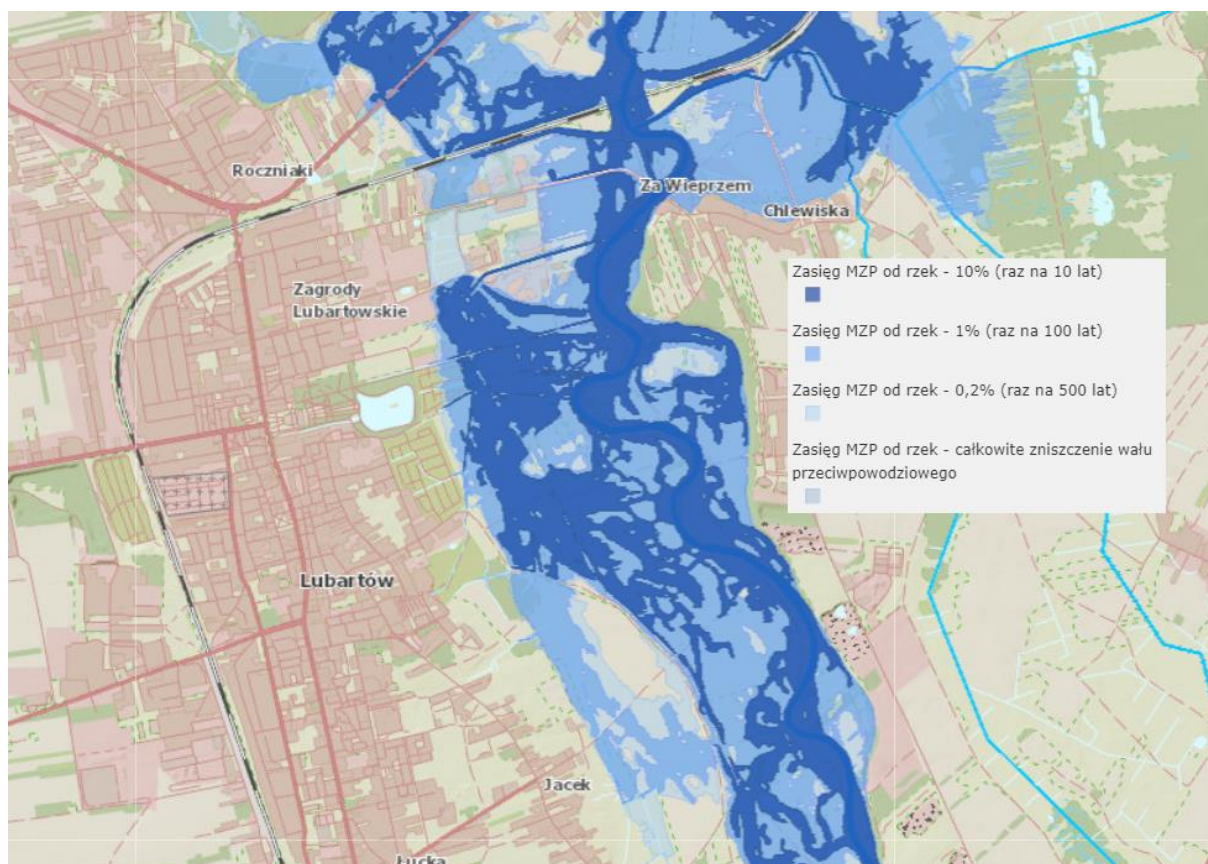
Na terenie miasta Lubartów zasoby wód podziemnych o znaczeniu użytkowym występują w utworach kredowych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 406 Niecka Lubelska – Lublin (GZWP Nr 406).

Miasto Lubartów zlokalizowane jest w obrębie jednolitej części wód podziemnych JCWPd 75 (PLGW200075). Stan ilościowy wspomnianej JCWPd oraz stan chemiczny wód podziemnych należy uznać za dobry.

Zagrożenie powodziowe

Na terenie miasta Lubartów znajduje się obszar szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczony na podstawie sporządzonych map zagrożenia powodziowego i obejmujący swym zasięgiem znaczną powierzchnię doliny Wieprza. W granicach obszaru szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia w użytkowaniu terenów, wynikające z przepisów ustawy – Prawo wodne.

Rysunek 9. Zagrożenie powodziowe na terenie miasta Lubartowa [6].

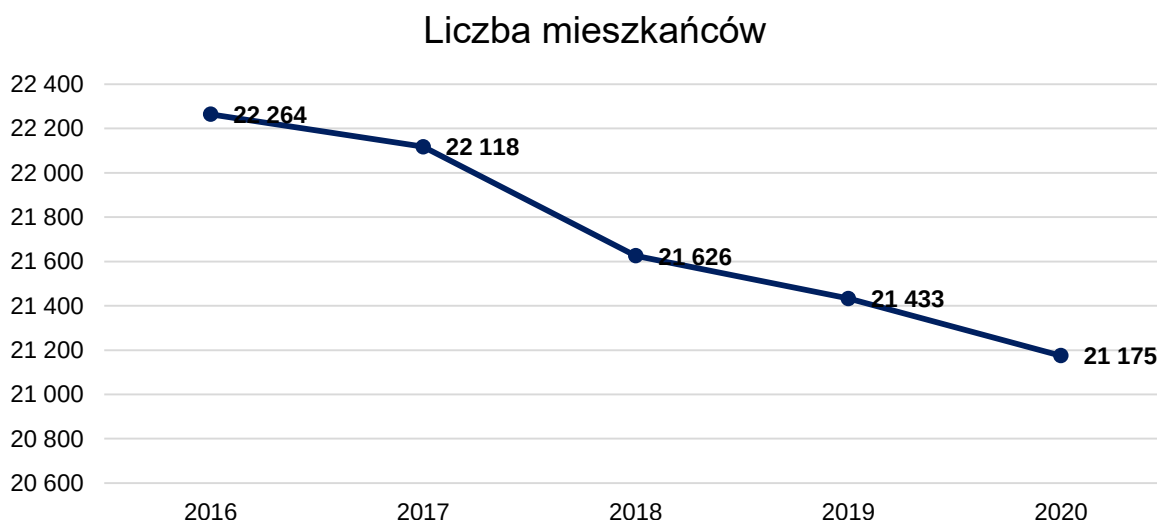

12.2. Strefa społeczna

12.2.1. Demografia

Liczba mieszkańców miasta Lubartowa w ostatnich latach wykazuje tendencję spadkową. W 2020 roku teren miasta zamieszkiwało 21 175 osób (dotyczy mieszkańców stałych i czasowych). Na przestrzeni sześciu lat liczba mieszkańców zmniejszyła się o 1 089 osób, co stanowiło spadek o prawie 4,9%.

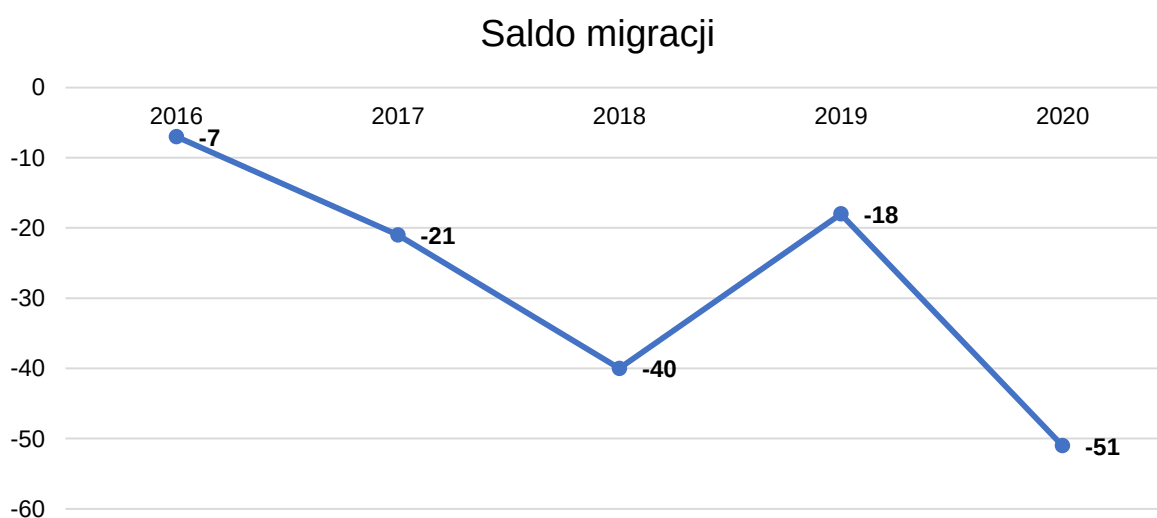

Wykres 5. Liczba mieszkańców miasta Lubartów w latach 2016-2020 [7].

Kolejnym czynnikiem wpływającym na liczbę mieszkańców miasta jest ruch migracyjny ludności. Jego efektem jest przyrost lub ubytek migracyjny. Ruch ten wiąże się ze zmianą stałego miejsca zamieszkania i wyraża napływem do gminy nowych mieszkańców lub emigracją dotychczasowych mieszkańców. Podana poniżej liczba zameldowań i wymeldowań nie odzwierciedla jednak faktycznej sytuacji w zakresie migracji. Podane wielkości obejmują bowiem wszystkie zdarzenia, jakie zostały wykonane w ramach czynności meldunkowych, bez względu na status mieszkańca. Wymeldowanie oznacza emigrację, wymeldowanie w trybie administracyjnym czy też wymeldowanie do innej gminy. W przypadku zameldowań są to zarówno zameldowania spoza gminy jak i w jej obrębie.

W ostatnich latach, corocznie obserwuje się zjawisko ujemnego salda migracji na terenie miasta, co jest niekorzystnym trendem demograficznym. W roku 2020 wartość salda migracji osiągnęła najbardziej niekorzystną wartość w odniesieniu do ostatnich 10 lat.

Wykres 6. Saldo migracji w latach 2016-2020 na terenie Lubartowa [7].

Porównując sytuację na terenie miasta w odniesieniu do wartości dla powiatu i województwa odnotowuje się podobne trendy związane z ujemnymi wartościami migracyjnymi.

Tabela 8. Saldo migracji na 1000 osób określone dla powiatu lubartowskiego i województwa lubelskiego – analiza porównawcza [3].

Saldo migracji na 1000 osób					
	2016	2017	2018	2019	2020
powiat lubartowski	-0,8	-1,2	-1,7	-2,3	-1,5
województwo lubelskie	-1,9	-2,2	-2,5	-2,9	-2,1

W ostatnich 3 latach na terenie miasta odnotowywano ujemne wartości przyrostu naturalnego, najwyższe w roku 2020, co oznacza, iż na terenie miasta więcej osób umiera niż rodzi się. Stanowi to również niekorzystny wskaźnik demograficzny.

Wykres 7. Wskaźnik przyrostu naturalnego na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020 [7].

Porównując sytuację na terenie miasta w odniesieniu do wartości dla powiatu i województwa odnotowuje się podobne trendy związane z ujemnymi wartościami przyrostu naturalnego.

Tabela 9. Przyrost naturalny na 1000 osób określone dla powiatu lubartowskiego i województwa lubelskiego – analiza porównawcza [3].

przyrost naturalny na 1000 osób					
	2016	2017	2018	2019	2020
powiat lubartowski	-1,51	-2,25	-1,72	-2,11	-4,81
województwo lubelskie	-1,23	-1,19	-1,69	-1,77	-4,38

Struktura wiekowa mieszkańców miasta Lubartowa została przedstawiona z podziałem na 3 grupy:

- grupa w wieku przedprodukcyjnym,
- grupa w wieku produkcyjnym,
- grupa w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020 [7].

	2016	2017	2018	2019	2020
przedprodukcyjnym	17,7	17,8	17,8	18,0	18,0
produkcyjnym	61,7	60,4	59,4	58,1	57,2
poprodukcyjnym	20,6	21,8	22,8	23,9	24,7

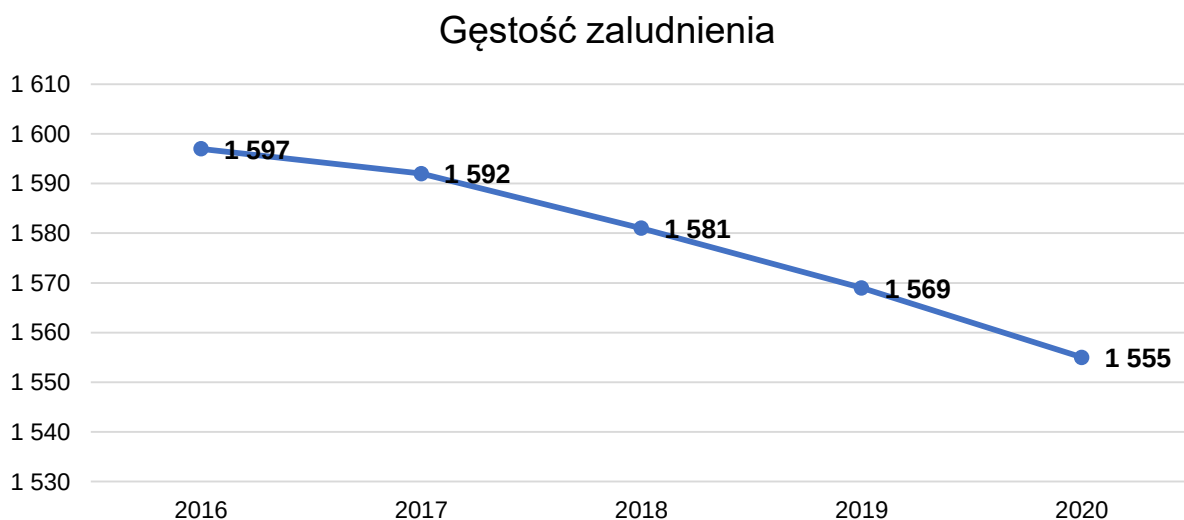
W analizowanych latach obserwuje się systematyczny spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, na rzecz mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o procesie starzenia się społeczeństwa miasta.

Poniżej przedstawiono wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie miasta Lubartowa, definiowany jako ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Corocznie następuje wzrost analizowanego wskaźnika, co świadczy o wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie miasta jest bardzo wysoki.

Tabela 10. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020 [3].

	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźnik obciążenia demograficznego	33,4	36,1	38,4	41,1	43,2

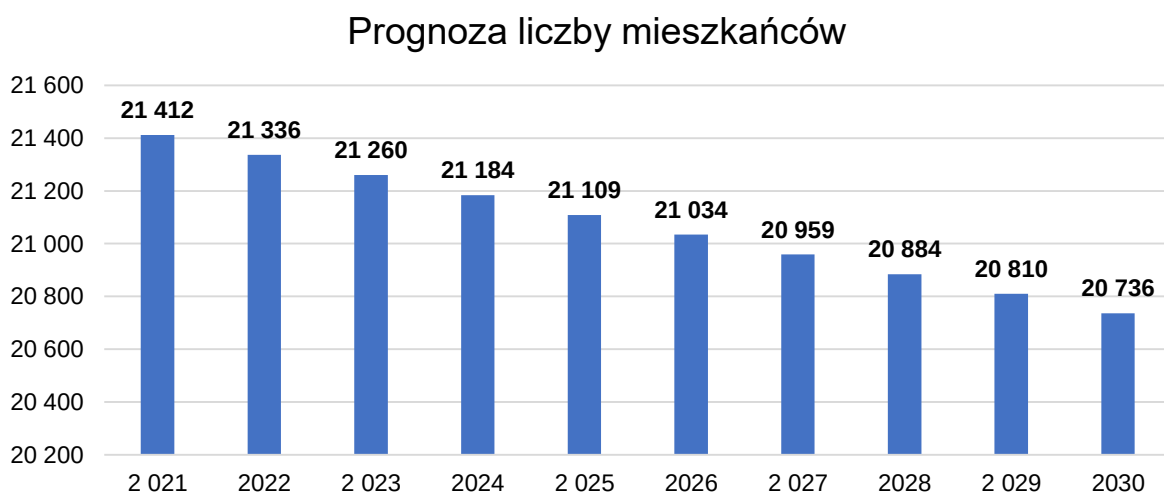
Gęstość zaludnienia Lubartowa z roku za rok spada, co jest bezpośrednio związane ze zmniejszającą się liczbą mieszkańców. W roku 2020 gęstość zaludnienia Lubartowa wynosiła 1 555 osób na km² powierzchni miasta.

Wykres 8. Gęstość zaludnienia na terenie Lubartowa w latach 2016-2020 [3].

Gęstość zaludnienia Lubartowa jest wyższa od średniej gęstości dla gmin miejskich wyniosła w 2020 roku 1290 osób na km².

Liczba mieszkańców w perspektywie do 2030 roku wskazuje na systematyczny spadek liczby ludności, na poziomie -0.35% rocznie.

Wykres 9. Prognoza liczby mieszkańców Lubartowa w perspektywie do 2030 roku.

12.2.2. Pomoc społeczna

Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej w Lubartowie zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego kompetencji należy m.in. rozpoznanie środowiska; diagnoza społeczna; praca socjalna; wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;

przyznawanie świadczeń określonych ustawą o pomocy społecznej i innymi ustawami; prowadzenie ośrodka wsparcia o zasięgu lokalnym – Dziennego Domu Pomocy Społecznej oraz placówki opiekuńczo-wychowawczej tj. Świetlicy Środowiskowej.

Na przestrzeni lat 2016-2020 liczba rodzin objętych pomocą społeczną na terenie miasta Lubartowa wykazywała tendencję spadkową.

Tabela 11. Liczba świadczeniobiorców korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2016-2020 na terenie miasta Lubartowa [8].

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	619	565	508	494	460

W ostatnich latach odnotowywany jest spadek procentu populacji miasta korzystającego z pomocy społecznej. Może mieć to związek ze spadającą liczbą mieszkańców Lubartowa w ostatnich latach.

Wykres 10. Procent populacji miasta korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2020 na terenie Lubartowa.

Najczęstszymi przyczynami korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w ostatnich latach były: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Inne przyczyny to: alkoholizm, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz narkomania.

Głównymi powodami ubiegania się o pomoc w roku 2020 było:

- Ubóstwo w 234 rodzinach,
- Długotrwała lub ciężka choroba w 229 rodzinach,
- Niepełnosprawność w 188 rodzinach,
- Bezrobocie w 186 rodzinach.

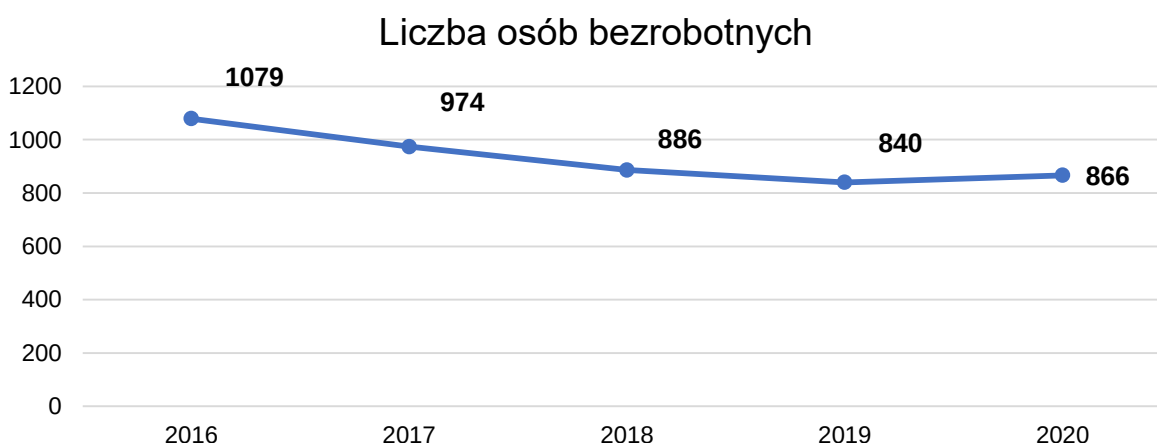
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie realizuje również zadania dotyczące wypłat: świadczeń rodzinnych; zasiłków dla opiekuna; świadczeń z funduszu alimentacyjnego; dodatku mieszkaniowego i zryczałtowanego dodatku energetycznego; świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym. Działa także w zakresie: przeciwdziałania przemocy w rodzinie; w ramach ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci; związanym z ustawą o Karcie Dużej Rodziny; programu Lubartowska Karta Dużej Rodziny 3+ i Rodziny Zastępczej; innych zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej.

W ostatnich latach zaobserwować można złożoność i przenikanie się problemów społecznych w rodzinach objętych pomocą społeczną.

12.2.3. Bezrobocie

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu.

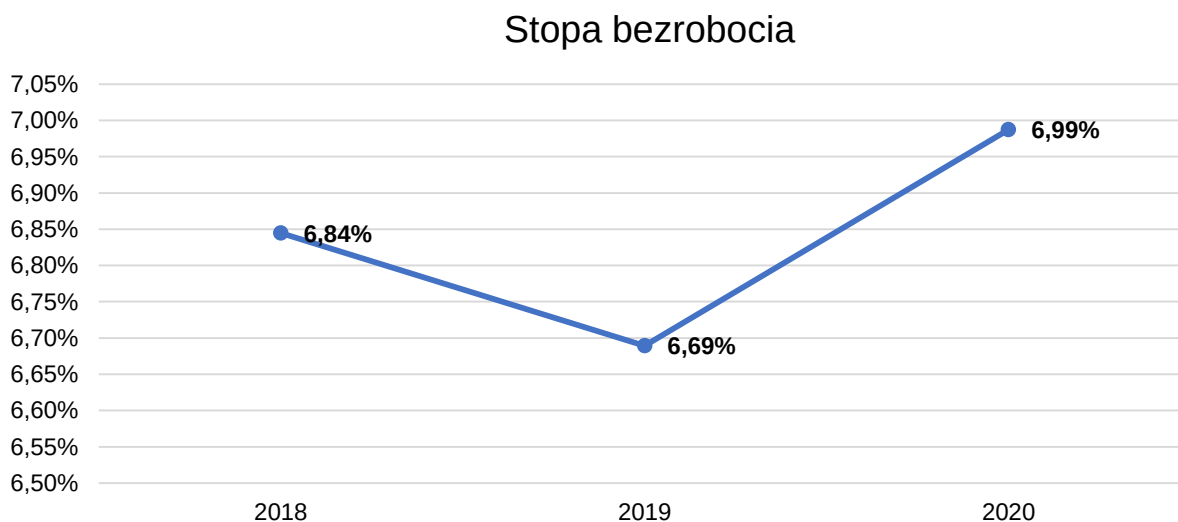
W ostatnich latach liczba osób bezrobotnych spada (z wyjątkiem roku 2020). W roku 2020 liczba bezrobotnych na terenie Lubartowa wynosiła 866 osób.

Wykres 11. Liczba bezrobotnych na terenie Lubartowa w latach 2016-2020 [9].

49,19% bezrobotnych to kobiety, a 50,81% bezrobotnych to mężczyźni. Struktura płci osób bezrobotnych jest bardzo zbliżona.

Realną ocenę problemu bezrobocia wskazuje stopa bezrobocia, czyli stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo.

Wykres 12. Stopa bezrobocia na terenie Lubartowa w latach 2018-2020 [9].

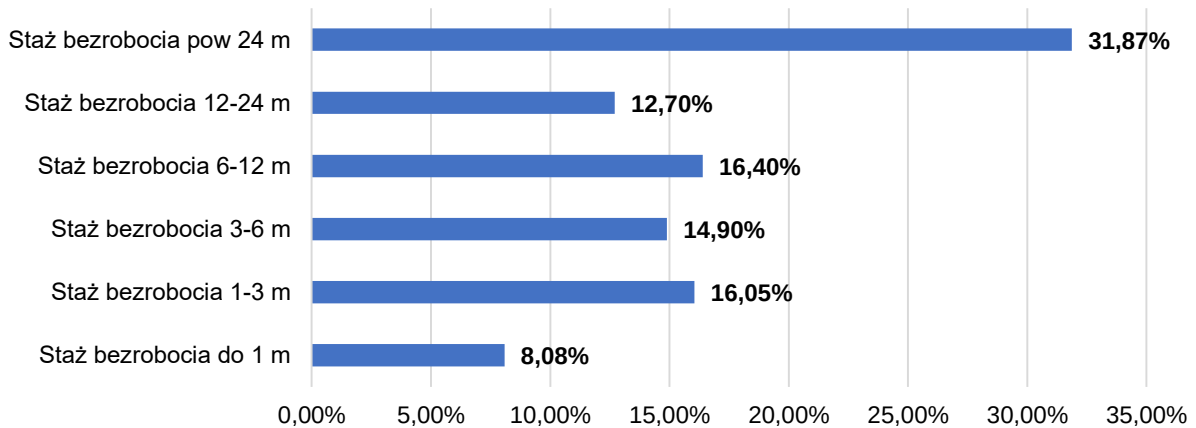
Porównując sytuację na terenie miasta w odniesieniu do wartości dla powiatu i województwa, na terenie Lubartowa stopa bezrobocia osiąga znacznie niższe wartości.

Tabela 12. Stopa bezrobocia dla powiatu lubartowskiego i województwa lubelskiego – analiza porównawcza [3].

przyrost naturalny na 1000 osób					
	2016	2017	2018	2019	2020
powiat lubartowski	13,0	11,9	10,7	10,3	11,2
województwo lubelskie	10,3	8,8	8,0	7,5	8,2

Ponad 30% bezrobotnych z terenu miasta to osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej dwóch lat. Takim bezrobotnym najtrudniej dostosować się do zmian na rynku pracy.

Bezrobotni w podziale na czas pozostawania bez pracy

Wykres 13. Bezrobotni w podziale na czas pozostawania bez pracy w 2020 roku na terenie Lubartowa [9].

Analiza wiekowa osób bezrobotnych w 2020 wskazała iż:

- 19,98% bezrobotnych to osoby do 30 roku życia
- 27,02% bezrobotnych to osoby po 50 roku życia.

Osoby po 50 roku życia to bezrobotni, którym zdecydowanie najtrudniej znaleźć ponowne zatrudnienie. W roku 2020 ich liczba stanowiła blisko jednej trzeciej wszystkich bezrobotnych.

12.2.4. Bezpieczeństwo

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest jednym z podstawowych mierników ocenianych działań podejmowanych przez lubartowską policję oraz straż miejską.

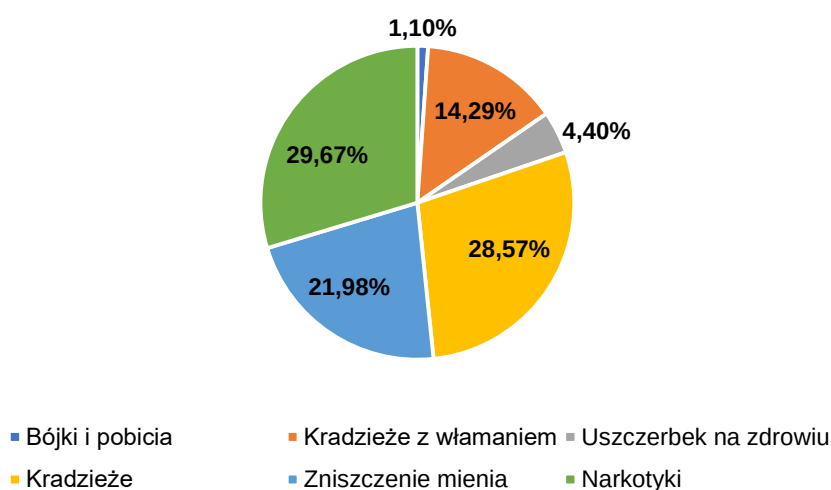

Dane na temat popełnianych przestępstw pozyskano od Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie. W ostatnich latach odnotować można tendencję spadkową, zgodnie z poniższym wykresem.

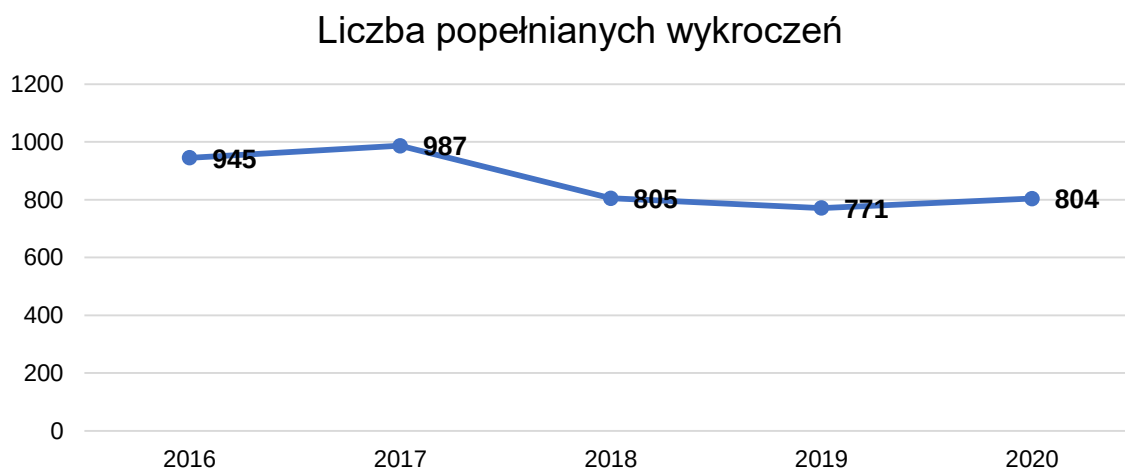
Wykres 14. Liczba popełnianych przestępstw w latach 2016-2020 [10].

Analiza popełnianych przestępstw ze względu na rodzaj wskazała, iż największa liczba interwencji dotyczyła posiadania narkotyków oraz kradzieży.

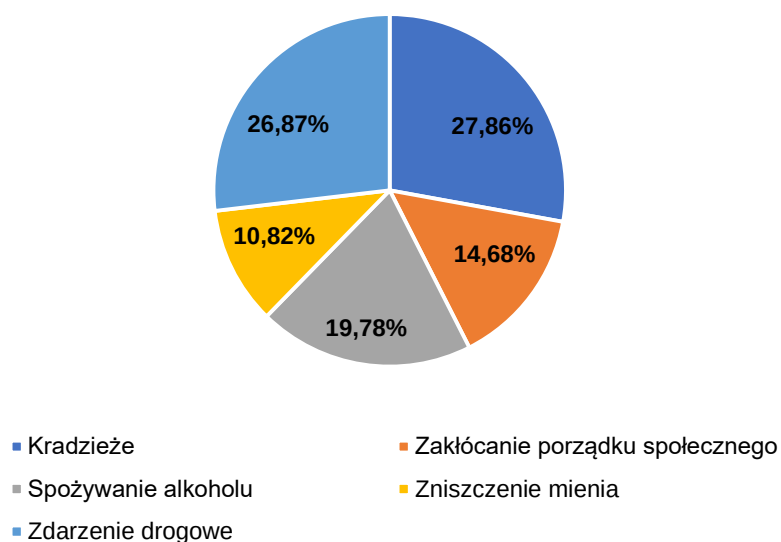
Wykres 15. Podział przestępstw z terenu Lubartowa w podziale na rodzaj w 2020 roku [10].

Analizie poddano także liczbę popełnianych wykroczeń. W ostatnich latach również odnotowywano spadek popełnianych wykroczeń (z wyjątkiem roku 2020). Strukturę liczbową analizowanego wskaźnika przedstawiono na poniższym wykresie. W roku 2020 odnotowano 804 wykroczenia.

Wykres 16. Liczba popełnianych wykroczeń w latach 2016-2020 [10].

Wartości liczbowe popełnianych przestępstw wskazują, iż największa liczba dotyczyła kradzieży oraz zdarzeń drogowych.

Wykres 17. Podział wykroczeń z terenu Lubartowa w podziale na rodzaj w 2020 roku [10].

12.2.5. Kultura

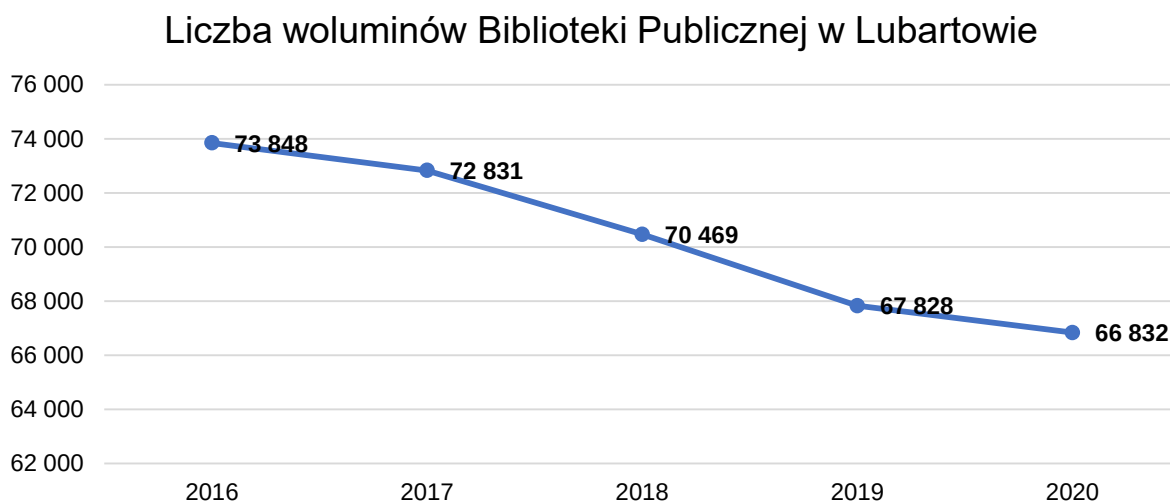
Za działalność kulturalną na terenie miasta odpowiadają głównie:

- Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Mickiewicza,
- Lubartowski Ośrodek Kultury,
- Muzeum Ziemi Lubartowskiej.

Działalność Biblioteki

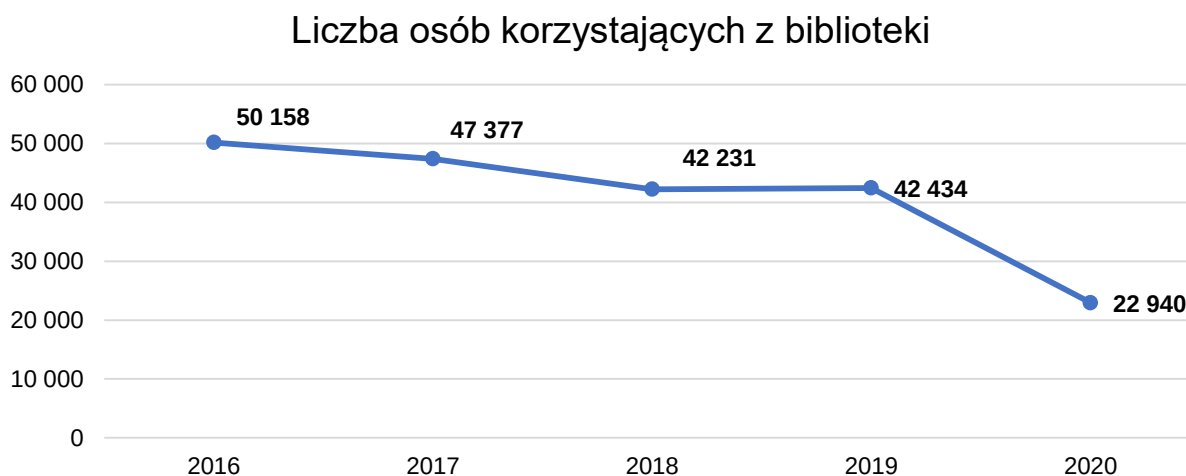
Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Mickiewicza kontynuuje dzieło pierwszej publicznej biblioteki w Lubartowie, którą była Biblioteka Polskiej Macierzy Szkolnej. Biblioteka oprócz udostępniania zbiorów prowadzi różnorodną działalność kulturalno-oświatową m.in imprezy, spotkania, sesje literackie, promocje książek, lekcje biblioteczne.

Liczba woluminów biblioteki publicznej z roku na rok spada, zgodnie z poniższym wykresem.

Wykres 18. Liczba woluminów biblioteki publicznej w Lubartowie w latach 2016-2020 [11].

W ostatnich latach obserwowany jest trend spadkowy liczby osób korzystających z biblioteki, zgodnie z poniższym wykresem. W roku 2020 wyraźny spadek czytelników jest ściśle powiązany z panującą w kraju epidemią COVID19.

Wykres 19. Liczba osób korzystających z biblioteki w latach 2016-2020 na terenie Lubartowa [11].

Liczba czytelników analogicznie jak liczba osób korzystających z biblioteki w ostatnich latach spadała.

Tabela 13. Liczba czytelników Biblioteki Publicznej w Lubartowie w latach 2016-2020 [11].

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba czytelników	3 445	3 218	3 149	3 039	2 382

W Bibliotece Głównej ma siedzibę:

- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Koło w Lubartowie,
- Polski Związek Niewidomych Koło w Lubartowie.

Z pomieszczeń biblioteki korzystają:

- Członkowie Klubu Seniora,
- Członkowie Klubu Rękodzieła Artystycznego,
- Członkowie Koła Pszczelarzy w Lubartowie.

W Bibliotece Głównej tworzona jest baza danych - Bibliografia Regionalna – na koniec 2020 r. było w niej 2 393 opisy. Czytelnikom oferuje się dostęp do katalogu on-line na stronie www.biblioteka.lubartow.pl.

Lubartowski ośrodek kultury

Jedną z najważniejszych instytucji kultury miasta jest Lubartowski Ośrodek Kultury (LOK) przy ul. Rynek II 1. Budynek LOK dostosowany jest do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w obiekcie znajduje się sala kinowo - widowiskowa. Ze względu na specyfikę budynku niektóre zajęcia odbywają się

w pomieszczeniach wynajmowanych w Szkole Podstawowej nr 1 oraz w II Liceum Ogólnokształcącym.

Działalność programowa Lubartowskiego Ośrodka Kultury jest bardzo szeroka i obejmuje:

Prowadzenie:

- ✓ zespołów wokalnych,
- ✓ pracowni artystycznych,
- ✓ zajęć tematycznych,
- ✓ grupy teatralnej,
- ✓ grup tanecznych,
- ✓ zajęć dla różnych grup wiekowych,
- ✓ Punktu informacji turystycznej,
- ✓ zajęć szachowych,
- ✓ różnych form aktywności umysłowych i ruchowych dla różnych grup wiekowych.

Organizowanie:

- ✓ wydarzeń w oparciu o działalność lokalnych twórców,
- ✓ seansów kinowych, transmisji i retransmisji wydarzeń,
- ✓ półkolonii dla dzieci,
- ✓ wystaw i prezentacji lokalnych talentów,
- ✓ warsztatów tematycznych,
- ✓ zajęć w czasie ferii i wakacji,
- ✓ własnego studia nagrań.

W 2020 roku w placówce działały zespoły i grupy zainteresowań, gdzie łącznie na zajęcia zapisanych było: 798 osób (dla porównania w 2019 r. 926 osób).

W mieście organizowane są imprezy ogólnopolskie oraz o zasięgu wojewódzkim: Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego, Rock Alert Festiwal, Muzykowanie na Ludową Nutę, Konfrontacje Taneczne o Puchar Burmistrza Miasta Lubartów, Lubartowskie Annowanie – Złot Anek, Święto Roweru, Biegi Lewarta, Dni Lubartowa, Amatorskie Spotkania Taneczne, Ogólnopolski Turniej Szachowy.

Muzeum Ziemi Lubartowskiej

Muzeum Ziemi Lubartowskiej w Lubartowie mieści się w zabytkowym budynku – dworku przy ul. Kościuszki 28. Swoją działalnością przyczynia się do ochrony dziedzictwa narodowego oraz podtrzymywania wartości i tradycji narodowych i regionalnych. Muzeum organizuje przedsięwzięcia kulturalne, prowadzi działalność edukacyjną, wydawniczą, upowszechniania historii miasta i regionu. W budynku ma siedzibę najstarsze stowarzyszenie regionalne Lubartowskie Towarzystwo Regionalne (swoimi korzeniami sięgające 1917 r.). W swoich zbiorach i w depozycie Muzeum posiada ponad 4100 eksponatów, które reprezentują następujące dziedziny: etnografia, historia, sztuka, numizmatyka i archeologia.

Jednymi z najciekawszych zabytków są nieliczne – aczkolwiek piękne wyroby lubartowskiej „fajansarni” funkcjonującej w latach 1840-1850.

Najbogatszy zbiór stanowią eksponaty etnograficzne ukazujące kulturę regionalną i tradycje ludowe powiatu lubartowskiego. Wśród nich są ciekawe przykłady sztuki ludowej (wyroby plecionkarskie, wycinanki, rzeźba i lubartowskie stroje ludowe z przełomu XIX i XX wieku) oraz rzemiosła (wyroby garncarskie, tkackie, narzędzia rolnicze oraz przedmioty domowe codziennego użytku).

Muzeum posiada zbiór żelazek na węgiel drzewny i z „duszą”.

Ponadto w zbiorach muzeum są interesujące dokumenty archiwalne, księgozbiór regionalny, historyczne sztandary harcerskie i szkolne, obrazy lokalnych twórców oraz zbiór najstarszych pocztówek Lubartowa i starych fotografii z miasta i regionu.

Muzeum posiada bogaty zbiór zabytków numizmatycznych, a także spuścizny po Wandzie Śliwinie uznanej literatce i regionalistce.

Muzeum prowadzi:

1. Działalność wystawienniczą eksponując

- ✓ wystawę stałą „Z przeszłości Lubartowa”,
- ✓ wystawy czasowe: m.in. „Lubartowscy Sanguszkowie”, „Z kart lubartowskiego regionalizmu”, „Lubartów i Ziemia Lubartowska w twórczości regionalistów”,
- ✓ wystawy plenerowe: m.in. „Panorama Lubartów cztery dekady”,

2. Działalność naukowo – badawczą:

- ✓ prowadzenie kwerendy archiwalnej i bibliotecznej do wystaw czasowych,
- ✓ prowadzenie prac poszukiwawczych pamiątek i dokumentów do planowanych wystaw czasowych i do zasobów muzealnych oraz na zapotrzebowanie zainteresowanych,
- ✓ prowadzenie i dokumentowanie rozmów z najstarszymi mieszkańcami miasta mające na celu utrwalenie historii powojennej miasta, cykl tzw. „Czwartków pełnych wspomnień”,
- ✓ wpisywanie nowych zgromadzonych muzealiów w ramach prowadzenia własnej dokumentacji muzealiów.

3. Działalność wydawniczą:

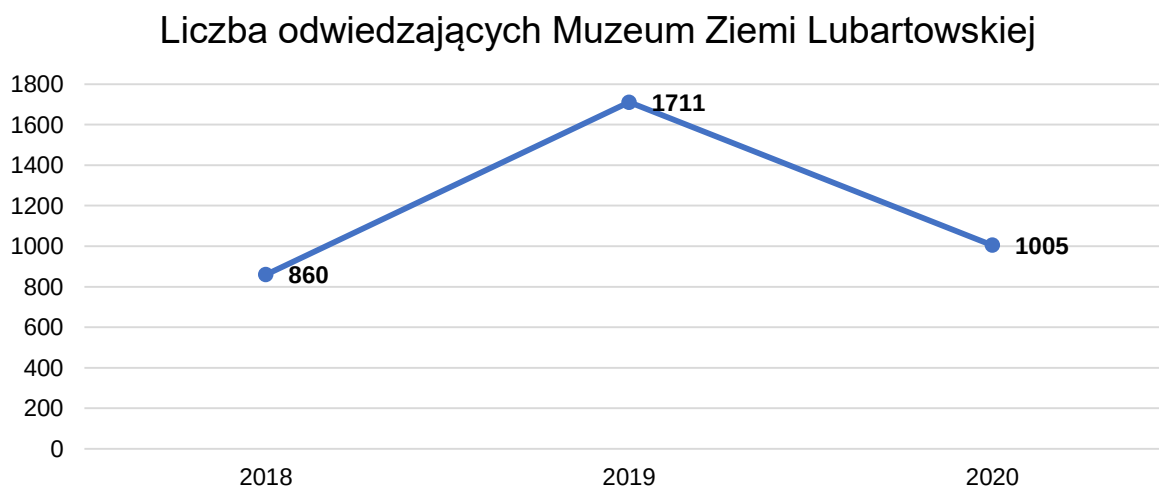
- ✓ przygotowanie i wydanie folderów i katalogów do wystaw czasowych,
- ✓ przygotowanie i wydawanie pamiątkowych kart pocztowych dotyczących historii Lubartowa, miejskich symboli i najważniejszych zabytków,
- ✓ współudział w przygotowaniu wydawnictw książkowych, m.in.: „Lubartów w dziejach”, „Lubartów i Ziemia Lubartowska”,

4. Działalność edukacyjną:

- ✓ przygotowanie i współorganizacja imprez miejskich w tym tzw. „Imienin miasta Lubartowa” – akcji edukacyjnej dla najmłodszych Lubartowian,
- ✓ organizacja lekcji muzealnych dla uczniów,
- ✓ organizacja spotkań z autorami wystaw czasowych,
- ✓ udostępnianie dla osób z zewnątrz materiałów służących do celów naukowych oraz oświatowych,

W miarę możliwości Muzeum powiększa zbiory o nowe nabytki ofiarowywane przez instytucje i osoby prywatne. W roku 2020 powiększył się zasób zbiorów muzealnych oraz księgozbiór [12].

Liczba odwiedzających Muzeum Ziemi Lubartowskiej z roku na rok systematycznie wzrasta (za wyjątkiem roku 2020).

Wykres 20. Liczba odwiedzających Muzeum Ziemi Lubartowskiej w latach 2018-2020 [12].

Poza instytucjami kultury podlegającymi Miastu Lubartów działalność kulturalną w mieście prowadzą także organizacje pozarządowe, z których najważniejszymi są:

- ✓ Lubartowskie Towarzystwo Regionalne,
- ✓ Lubartowskie Towarzystwo Muzyczne,
- ✓ Stowarzyszenie Ochotnicza Straż Pożarna – Orkiestra Dęta.

Na kulturalnej mapie miasta wyróżnia się Społeczna Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Fryderyka Chopina oraz wielokrotnie nagradzana na krajowych przeglądach Kapela Ludowa „Lubartowiaczy”.

12.2.6. Sport

Sport i rekreacja to ważne dziedziny życia społecznego mieszkańców Lubartowa. Rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb w tych dziedzinach służy m.in. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Lubartów.

Miasto Lubartów jest stosunkowo dobrze wyposażone w infrastrukturę sportową. Przy większości szkół funkcjonują sale gimnastyczne i boiska szkolne. Nie spełniają one jednak wymagań dotyczących uprawiania sportu kwalifikowanego (np. brak trybun).

Do obiektów sportowych na terenie miasta zaliczyć można:

- ✓ Kompleks sportowy na ul. Parkowej:
 - stadion - pełnowymiarowe boisko o wymiarach 68×105. Boisko jest ogrodzone, posiada oświetlenie, umożliwiające przeprowadzanie meczów w porze popołudniowej/wieczornej. Na boisku prowadzone są rozgrywki ligowych meczów – LEWART Lubartów,
 - boisko treningowe ze sztuczną nawierzchnią – wymiary 68x105, ogrodzone, oświetlone, z trybunami,
 - boisko przy parku – z naturalną nawierzchnią, treningowe, rekreacyjne,
 - zaplecze szatniowo-sanitarne - do obsługi drużyn korzystających z boisk,
- ✓ Kompleks boisk „Orlik”,

- ✓ Boisko przy ul. Batalionów Chłopskich,
- ✓ Basen z sauną,
- ✓ Korty tenisowe zlokalizowane przy Basenie obok kompleksu „Orlik”.

12.2.7. Ochrona zdrowia

Najważniejszym zakładem opieki zdrowotnej jest Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej przy ul. Cichej 14, prowadzony pod nadzorem powiatu lubartowskiego. Obecnie w ramach SPZOZ w Lubartowie funkcjonuje 10 oddziałów szpitalnych, 17 poradni specjalistycznych, centrum medycyny rodzinnej, poradnia medycyny pracy, pracownia diagnostyki obrazowej, pracownia endoskopii (w Lubartowie, Ostrowie Lubelskim i Kocku).

12.2.8. Oświata

Wykaz placówek oświatowych na terenie Lubartowa:

Przedszkola:

- Przedszkole Miejskie Nr 1 w Lubartowie, ul. 3 Maja 24b,
- Przedszkole Miejskie Nr 2 w Lubartowie, ul. Kościuszki 1,
- Przedszkole Miejskie Nr 4 w Lubartowie, ul. Krzywe Koło 28,
- Przedszkole Miejskie Nr 5 w Lubartowie, ul. Powstańców Warszawy 39.

Szkoły Podstawowe:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. ks. Jana Twardowskiego, ul. Legionów 3,
- Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Piotra Firleja, ul. 1 maja 66/74,
- Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Jana Pawła II, ul. Kosmonautów 11.

Szkoły ponadpodstawowe:

- II Liceum Ogólnokształcące im. Piotra Firleja w Lubartowie, ul. Lubelska 68.

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, czyli tak zwany współczynnik skolaryzacji brutto w okresie 2015 - 2019 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 10. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w latach 2015 -2019 na terenie miasta Lubartowa [3].

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019

szkoły podstawowe	%	116,62	113,80	115,22	113,44	116,62
--------------------------	----------	--------	--------	--------	--------	--------

W latach 2015-2019 współczynnik skolaryzacji dla szkolnictwa podstawowego na terenie miasta wykazał wartość większą niż 100%. Oznacza to, że do placówek oświatowych z terenu miasta uczęszczają także uczniowie spoza terenu Lubartowa.

12.3. Strefa gospodarcza

12.3.1. Rynek pracy

Sytuacja na rynku pracy danego obszaru ma znaczący wpływ na jego możliwości rozwojowe. Rynek pracy w Mieście Lubartów jest pochodną struktury wykształcenia, a także bliskiego sąsiedztwa Lublina, oferującego dodatkowe zatrudnienie w sektorze przemysłu i usług.

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta Lubartów z roku na rok nieznacznie wzrasta. W 2020 roku stanowiła wartość 2 398.

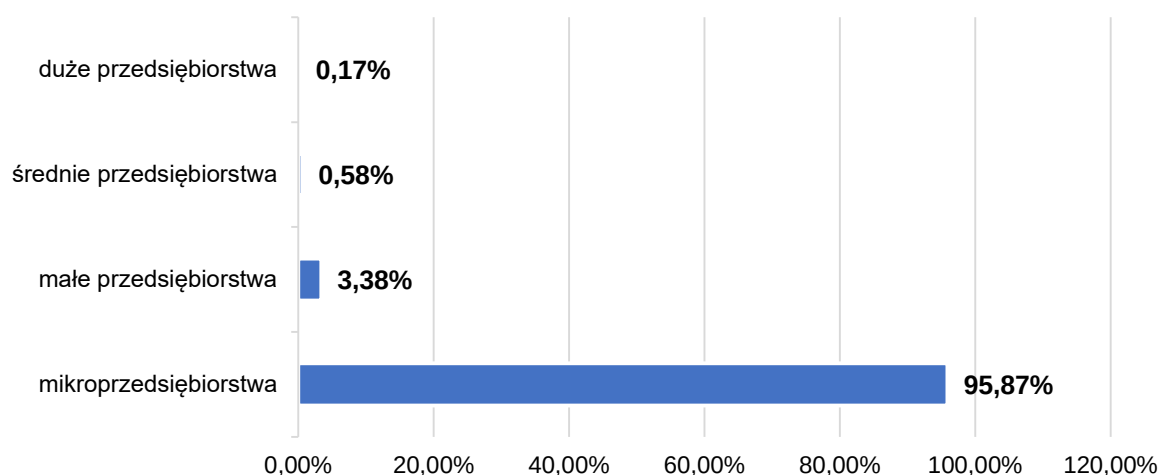

Wykres 21. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020 [3].

Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w roku 2020 dla Lubartowa wynosiła 7,5, podczas gdy wartość dla powiatu wynosiła 3,8, a dla województwa lubelskiego 5,0.

Na terenie miasta przeważają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 10 pracowników, zgodnie z poniższym wykresem.

Przedsiębiorstwa w podziale na wielkość

Wykres 22. Przedsiębiorstwa w podziale na wielkość na terenie Lubartowa w 2020 roku [3].

Analizując liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych to na terenie miasta corocznie przybywa średnio około 150 nowych przedsiębiorstw, zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 14. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020 [3].

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych				
2016	2017	2018	2019	2020
165	204	181	169	157

Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w ostatnich latach osiąga niższe wartości w stosunku do podmiotów zarejestrowanych. Zaobserwować można również spadek podmiotów gospodarczych, które kończą swoją działalność. Świadczy to o stabilnym runku pracy na terenie Lubartowa.

Tabela 15. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020 [3].

Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych				
2016	2017	2018	2019	2020
169	168	156	123	93

Spośród wszystkich działów gospodarki narodowej na terenie Lubartowa w roku 2020 najwięcej nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych dotyczyło:

- ✓ Sekcji F - Budownictwo (28 podmiotów gospodarczych),

- ✓ Sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny. Naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25 podmiotów gospodarczych),
- ✓ Sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe (15 podmiotów gospodarczych).

Na terenie Miasta znajduje się Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSE) EURO – PARK MIELEC Podstrefa Lubartów o łącznej powierzchni 15,7 ha. Aktualnie w ofercie inwestycyjnej miasta znajduje się kilka terenów inwestycyjnych o powierzchniach od 0,6 ha do 2,7 ha. Obecnie na terenie strefy funkcjonują następujące zakłady:

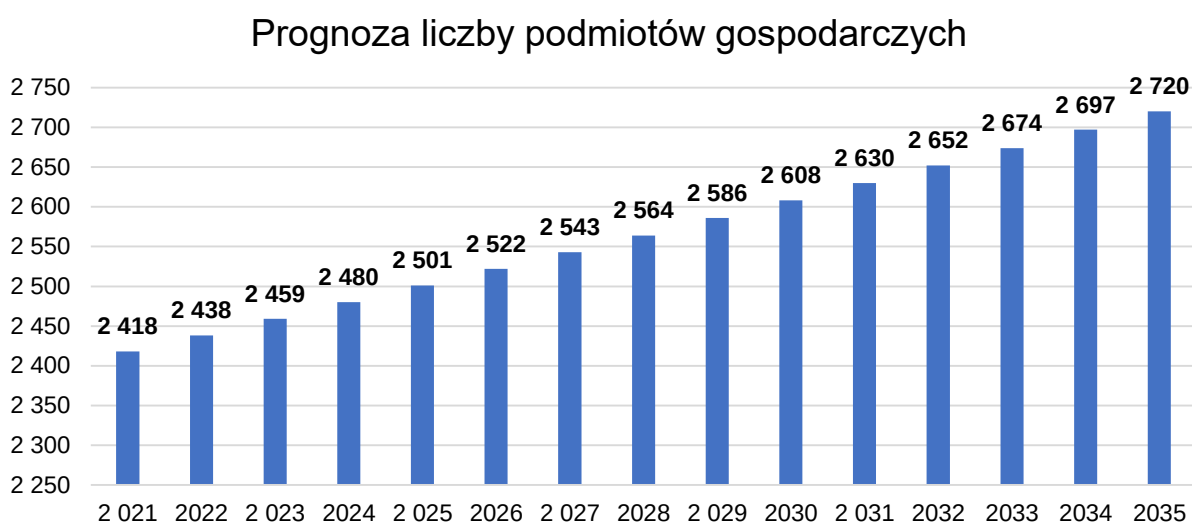
- ✓ Centrum Dystrybucyjne Jeronimo Martins
- ✓ MOTYL S.C. Zakład Produkcji Narzędzi Ściernych
- ✓ Drukarnia PEGWAN
- ✓ SEWILER SPÓŁKA Z O.O. – Fabryka okien
- ✓ Zalfon Daniel Zalewski
- ✓ Termoprofi (PPH Oksan) Andrzej Tabala
- ✓ Wolco Sp. z o.o.
- ✓ GJK PROPERTY SP Z O.O.
- ✓ PSB Mrówka Lubartów

Wykaz aktualnych dostępnych terenów inwestycyjnych:

- ✓ Obręb 8, ul. Strefowa – powierzchnia 0,5620 ha,
- ✓ Obręb 8, ul. Strefowa – powierzchnia 0,6239 ha,
- ✓ Obręb 8, ul. Strefowa – powierzchnia 1,4242 ha,
- ✓ Obręb 8, ul. Strefowa – powierzchnia 1,2256 ha,
- ✓ Obręb 13, w pobliżu ul. Koźmińskiego – powierzchnia 2,7440 ha.

Wykonana prognoza podmiotów gospodarczych zakłada wzrost liczby podmiotów gospodarczych na poziomie 0,86% rocznie.

Wykres 23. Prognoza liczby podmiotów gospodarczych na terenie miasta Lubartowa w perspektywie do 2035 roku.

12.3.2. Turystyka

Miasto Lubartów należy do obszarów cennych pod kątem rozwoju turystyki.

Przez miasto przebiegają szlaki kulturowe: Szlak Rezydencji Magnackich, Szlak Architektury Sakralnej oraz pieszy szlak turystyczny o charakterze historycznym pn. „Szlak Partyzancki” (niebieski, ok. 77 km), relacji: Rąbłów - Zawada - Łopatki - Markuszów - Samokłeski - Kozłówka - Skrobów - Lubartów - Serniki - Ostrów Lubelski. Wyznaczono tu również dwie ścieżki przyrodnicze o łącznej dług. ok. 15 km, szlak wodno – rowerowy z dwiema stanicami wodnymi na rzece Wieprz, w gminie sąsiedniej.

W Lubartowie i okolicach wytyczonych zostało 18 szlaków rowerowych o łącznej długości 825 km, łączących miasto z okolicznymi miejscowościami oraz miejscami cennymi przyrodniczo, historycznie i krajobrazowo. W pobliżu miasta znajdują się obiekty i obszary o dużych walorach turystycznych

i wypoczynkowych, takie jak: zespół pałacowo-parkowy i Muzeum Zamoyskich w Kozłowie, Kozłowiecki Park Krajobrazowy (rezerwat „Kozie Góry”), Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie (jez. Krasne, jez. Piaseczno, jez. Rogóźno).

W otoczeniu Lubartowa znajduje się Kozłowiecki Park Krajobrazowy oraz prawdziwa perła Lubelszczyzny - Muzeum Zamoyskich w Kozłowie, które odwiedza ponad 150 000 osób rocznie. Dodatkowo w sąsiedztwie znajdują się liczne miejsca przeznaczone do wypoczynku i rekreacji, między innymi: rezerwat przyrody Kozie Góry, lasy kozłowieckie z licznymi trasami rowerowymi, domek myśliwski "Stary Tartak". W niedalekiej odległości jest Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie (m.in. jeziora: Krasne, Piaseczno, Rogóźno) i Jezioro Firlej z bazą noclegowo-wypoczynkową. Lubartów jest także gospodarzem największej w Polsce i Europie imprezy rowerowej realizowanej w otwartej formule, jaką jest Święto Roweru (www.swietoroweru.pl)

Widok z góry na wydarzenie – Święto Roweru

Na terenie miasta funkcjonuje Punkt Informacji Turystycznej (PIT) prowadzony przez Lubartowski Ośrodek Kultury. Zajmuje się obsługą ruchu turystycznego na terenie miasta, a także tworzeniem

i udostępnianiem informacji dotyczących m.in. stanu bazy gastronomicznej, noclegowej i turystycznej. Działalność PIT umożliwia także przeprowadzenie badań odnośnie natężenia ruchu turystycznego na terenie miasta i regionu. Działania promocyjne prowadzone w ramach funkcjonowania PIT to między innymi opracowanie produktów reklamowych Miasta Lubartów, współpraca z lokalnymi twórcami, opracowanie materiałów promocyjnych i informacyjnych. Jednym z działań promocyjnych jest też sporządzanie relacji oraz dokumentacji fotograficznej z wydarzeń kulturalnych oraz imprez organizowanych na terenie miasta, a także ich publikacja na łamach prasy lokalnej oraz na portalach społecznościowych.

Spis tabel

Tabela 1. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy przestrzennej.	53
Tabela 2. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy społecznej.	55
Tabela 3. Wskaźniki monitoringu wyznaczone dla strefy gospodarczej.	56
Tabela 4. Ocena spójności założeń Strategii z dokumentami wyższego rzędu.	58
Tabela 5. Masa wyrobów azbestowych [kg] na terenie miasta Lubartowa.	81
Tabela 6. Saldo migracji na 1000 osób określone dla powiatu lubartowskiego i województwa lubelskiego – analiza porównawcza.	84
Tabela 7. Przyrost naturalny na 1000 osób określone dla powiatu lubartowskiego i województwa lubelskiego – analiza porównawcza.	84
Tabela 8. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020.	85
Tabela 9. Liczba świadczeniobiorców korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2016- 2020 na terenie miasta Lubartowa.	87
Tabela 10. Stopa bezrobocia dla powiatu lubartowskiego i województwa lubelskiego – analiza porównawcza.	89
Tabela 11. Liczba czytelników Biblioteki Publicznej w Lubartowie w latach 2016-2020.	94
Tabela 12. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020.	100
Tabela 13. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020.	100

Spis wykresów

Wykres 1. Udział budynków mieszkalnych na terenie Lubartowa, według okresów wybudowania (w %)	76
Wykres 2. Prognoza liczby mieszkańców na terenie miasta Lubartowa w perspektywie do 2030 roku.	77
Wykres 3. Powierzchnia lasów na terenie miasta Lubartów w latach 2016-2020.	79
Wykres 4. Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni Lubartowa ogółem.	80
Wykres 5. Liczba mieszkańców miasta Lubartów w latach 2016-2020.	83
Wykres 6. Saldo migracji w latach 2016-2020 na terenie Lubartowa.	83
Wykres 7. Wskaźnik przyrostu naturalnego na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020.	84
Wykres 8. Gęstość zaludnienia na terenie Lubartowa w latach 2016-2020.	86
Wykres 9. Prognoza liczby mieszkańców Lubartowa w perspektywie do 2030 roku.	86
Wykres 10. Procent populacji miasta korzystających z pomocy społecznej w latach 2016-2020 na terenie Lubartowa.	87
Wykres 11. Liczba bezrobotnych na terenie Lubartowa w latach 2016-2020.	88
Wykres 12. Stopa bezrobocia na terenie Lubartowa w latach 2018-2020.	89
Wykres 13. Bezrobotni w podziale na czas pozostawiania bez pracy w 2020 roku na terenie Lubartowa.	90
Wykres 14. Liczba popełnionych przestępstw w latach 2016-2020.	91
Wykres 15. Podział przestępstw z terenu Lubartowa w podziale na rodzaj w 2020 roku.	91
Wykres 16. Liczba popełnianych wykroczeń w latach 2016-2020.	92
Wykres 17. Podział wykroczeń z terenu Lubartowa w podziale na rodzaj w 2020 roku.	92
Wykres 18. Liczba woluminów biblioteki publicznej w Lubartowie w latach 2016-2020.	93
Wykres 19. Liczba osób korzystających z biblioteki w latach 2016-2020 na terenie Lubartowa.	93
Wykres 20. Liczba odwiedzających Muzeum Ziemi Lubartowskiej w latach 2018-2020.	97

Wykres 21. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta Lubartowa w latach 2016-2020.	99
Wykres 22. Przedsiębiorstwa w podziale na wielkość na terenie Lubartowa w 2020 roku.	100
Wykres 23. Prognoza liczby podmiotów gospodarczych na terenie miasta Lubartowa w perspektywie do 2035 roku.	102

Spis rysunków

Rysunek 1. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.	41
Rysunek 2. OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne.	44
Rysunek 3. OSI wyznaczone dla miasta Lubartowa.	46
Rysunek 4. Pasma przeznaczenia i zagospodarowania miasta Lubartowa.	50
Rysunek 6. Granice administracyjne miasta Lubartów [1].	68
Rysunek 7. Położenie miasta Lubartowa na tle powiatu lubartowskiego.	68
Rysunek 8. Gminy wchodzące w skład Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego [2].	69
Rysunek 9. Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego stężenia B(a)P określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie lubelskim w 2020 r. [4].	78
Rysunek 10. Zagrożenie powodziowe na terenie miasta Lubartowa [6].	82

Bibliografia/wykorzystane materiały

- [1]. www.google.com/maps
- [2] <http://www.powiatlubartowski.pl/>
- [3] Bank danych lokalnych, GUS
- [4] Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim – raport wojewódzki za rok 2020.
- [5] www.bazaazbestowa.gov.pl
- [6] www.isok.gov.pl
- [7] Dane przekazane przez Urząd Miasta Lubartowa
- [8] Dane przekazane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie.
- [9] Dane przekazane przez Powiatowy Urząd Pracy w Lubartowie.
- [10] Dane pozyskane od Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie.
- [11] Dane pozyskane od Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Mickiewicza w Lubartowie.
- [12] Dane pozyskane od Muzeum Ziemi Lubartowskiej.